

Załącznik
do Uchwały Nr XLVI/91/2018
Rady Miasta Włocławek
z dnia 17 lipca 2018 roku

**GMINNY PROGRAM
REWITALIZACJI
MIASTA WŁOCŁAWEK
NA LATA 2018-2028**

Lipiec 2018 r.

Przygotowanie:
pracownicy Wydziału Rozwoju Miasta
przy współpracy
z pracownikami
Wydziału Urbanistyki i Architektury
oraz innych Wydziałów
Urzędu Miasta Włocławek

z udziałem
interesariuszy rewitalizacji

przy współpracy
z ekspertami Krajowego Instytutu Polityki Przestrzennej i Mieszkalnictwa

---

Gminny Program Rewitalizacji Miasta Włocławek na lata 2018 – 2028 przygotowano w ramach projektu pn.: „Śródmieście na drodze do zmian – opracowanie narzędzi aktywizacji zawodowej i społecznej mieszkańców centrum Włocławka” współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020 w konkursie dotacji pn.: „Modelowa Rewitalizacja Miast”, dotyczącym wsparcia jednostek samorządu terytorialnego w zakresie opracowywania programów rewitalizacji i modelowych działań rewitalizacyjnych.

Rzeczpospolita
Polska

Unia Europejska

Spis treści

1.	Wprowadzenie	5
2.	Uproszczona diagnoza gminy z wnioskami	6
3.	Szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji	13
3.1.	Wyznaczenie obszaru rewitalizacji	13
3.2.	Sfera społeczna	17
3.3.	Sfera techniczna	35
3.4.	Sfera przestrzenno - funkcjonalna	40
3.5.	Sfera gospodarcza	46
3.6.	Sfera środowiskowa	50
3.7.	Analiza potencjałów obszaru rewitalizacji	52
4.	Partycypacja społeczna w procesie rewitalizacji	55
4.1.	Identyfikacja interesariuszy procesu rewitalizacji Włocławka	55
4.2.	Włączenie społeczne na etapie programowania rewitalizacji - narzędzia	56
4.3.	Stała platforma współpracy z mieszkańcami – kawiarnia obywatelska Śródmieście Cafe	63
4.4.	Włączenie społeczne na etapie wdrożenia GPR	64
5.	Wizja obszaru rewitalizacji	66
6.	Cele rewitalizacji oraz kierunki działań	74
7.	Lista planowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych	81
7.1.	Podstawowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne	81
7.2.	Uzupełniające przedsięwzięcia rewitalizacyjne	81
7.3.	Kierunki zmian w przestrzeni obszaru	81
8.	Szacunkowe ramy finansowe przedsięwzięć rewitalizacyjnych	81
9.	Mechanizmy integrowania działań oraz przedsięwzięć rewitalizacyjnych	99
10.	System zarządzania realizacją programu rewitalizacji	109
11.	Ocena wdrażania programu	122
11.1.	System monitorowania	122
11.2.	System oceny	128
11.3.	System wprowadzania niezbędnych zmian w dokumentach	129

12.	Ustanowienie Specjalnej Strefy Rewitalizacji	133
13.	Spójność z dokumentami strategicznymi i planistycznymi	133
14.	Obszary spójności wewnętrznej GPR.....	145
15.	Załączniki.....	150
16.	Spis rysunków	150
17.	Spis tabel.....	151
18.	Spis wykresów.....	151
19.	Spis fotografii	151

1. Wprowadzenie

Gminny Program Rewitalizacji Miasta Włocławek na lata 2018-2028 został przygotowany zgodnie z Ustawą z dnia 9 października 2015 roku o rewitalizacji oraz *Zasadami programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych w celu ubiegania się o środki finansowe w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014—2020*.

Uchwałą z dnia 27 marca 2017 roku został wyznaczony obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji na terenie miasta Włocławek, wskazując obszar skoncentrowany terytorialnie, znajdujący się w najtrudniejszej sytuacji społecznej oraz gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno – funkcjonalnej i technicznej. W oparciu o ww. Uchwałę Rada Miasta Włocławek w dniu 24 kwietnia 2017 roku przyjęła Uchwałę w sprawie przystąpienia do sporządzenia Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Włocławek, będącego kompleksowym zestawieniem działań rewitalizacyjnych na rzecz Śródmieścia.

Uproszczona diagnoza gminy, z uwagi na dostępność danych na poziomie miasta oraz możliwość wskazania trendów zjawisk charakterystycznych dla niego, opiera się na danych Głównego Urzędu Statystycznego. W trakcie prac diagnostycznych służących wyznaczeniu obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji, a następnie w szczegółowej analizie obszaru rewitalizacji, mając na uwadze potrzebę dogłębnego zbadania zjawisk, korzystano z danych z własnego zasobu oraz udostępnianych przez właściwe merytorycznie jednostki, w tym m.in. Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie, Powiatowy Urząd Pracy, Komendę Miejską Policji, Straż Miejską. Wykonany został również szereg badań własnych, w tym wywiadów z mieszkańcami. W celu dokonania rzetelnej i szczegółowej delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji oraz diagnozy obszaru rewitalizacji posłużono się programem informatycznym agregującym dane oraz wizualizującym natężenie przestrzenne zjawisk. W trakcie prac zostały zauważone rozbieżności w wartościach wskaźników dla poszczególnych zjawisk, wynikające z ogólności danych prezentowanych w GUS, a szczegółowymi analizami zjawisk po adresie ich występowania, dokonanymi na potrzeby delimitacji oraz szczegółowej diagnozy obszaru rewitalizacji, które należy uznać za bardziej dokładne.

Gminny Program Rewitalizacji Miasta Włocławek na lata 2018-2028 został przygotowany na podstawie zidentyfikowanych problemów i potencjałów obszaru rewitalizacji oraz potrzeb lokalnej społeczności i pożądanego kierunku jego rozwoju. Stanowi efekt ponad dwuletniej pracy oraz zaangażowania interesariuszy rewitalizacji, w tym szczególnie mieszkańców Włocławka, przedstawicieli instytucji, wydziałów Urzędu Miasta Włocławek oraz Radnych Rady Miasta Włocławek w formie wielogodzinnych konstruktywnych spotkań, warsztatów, dyskusji, wywiadów, spacerów po obszarze rewitalizacji, a także społecznej działalności kawiarni obywatelskiej *Śródmieście Cafe*. Ukierunkowały one autorów GPR-u do przygotowania dokumentu wskazującego oczekiwane zmiany w obszarze rewitalizacji, osadzone w realnej rzeczywistości. GPR zakłada realizację w sposób kompleksowy działań służących lokalnej społeczności, zmierzających do wyprowadzenia obszaru rewitalizacji ze stanu kryzysowego. Przewidziane do realizacji przedsięwzięcia zostały wypracowane przez interesariuszy rewitalizacji, w trakcie procesu partycypacyjnego planowania GPR-u. Składają się z szeregu działań społecznych, uzupełnionych projektami infrastrukturalnymi, które są wzajemnie komplementarne i zmierzają do osiągnięcia założonych celów rewitalizacji.

GPR zredagowali pracownicy Wydziału Rozwoju Miasta Urzędu Miasta Włocławek przy wsparciu dr Barbary Moraczewskiej, Pełnomocnika Prezydenta ds. rewitalizacji oraz ścisłej współpracy ze Skarbnikiem Miasta i Wydziałami: Urbanistyki i Architektury, Edukacji, Centrum Obsługi Inwestora, Polityki Społecznej i Zdrowia Publicznego, Gospodarki Miejskiej, Gospodarowania Mieniem Komunalnym, Kultury, Promocji i Komunikacji Społecznej Urzędu Miasta, a także instytucjami: Powiatowym Urzędem Pracy, Miejskim Ośrodkiem Pomocy Rodzinie, Administracją Zasobów Komunalnych, Centrum Organizacji Pozarządowych i Wolontariatu, Lokalną Grupą Działania Miasta Włocławek.

2. Uproszczona diagnoza gminy z wnioskami

Przedmiotowa diagnoza została sporządzona zgodnie z „Zasadami programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych w celu ubiegania się o środki finansowe w ramach RPO WK-P na lata 2014-2020” i opiera się w głównej mierze na danych zaczerpniętych z Głównego Urzędu Statystycznego, z uwagi na ich dostępność na poziomie miasta oraz możliwość wskazania charakterystycznych trendów.

Włocławek – miasto na prawach powiatu, położone w południowo-wschodniej części województwa kujawsko-pomorskiego, po obu stronach rzeki Wisły. Jest trzecim co do wielkości miastem województwa. Całkowita powierzchnia Włocławka wynosi 84,32 km². Według danych GUS na dzień 31.12.2016 r. we Włocławku mieszkało 112 483 osoby¹. Analizy, na których opiera się delimitacja obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji wskazują na liczbę mieszkańców na poziomie 106 872 osób zameldowanych we Włocławku² (dane Urzędu Miasta Włocławek, 2016 rok). Miasto jest ważnym ośrodkiem gospodarczym w województwie, a dla południowo-wschodniej części regionu istotnym ośrodkiem obsługi mieszkańców i rynkiem pracy. Jest ośrodkiem centralnym Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Włocławka (MOF), który tworzy wraz z gminami: Fabianki, Włocławek, Lubanie, Kowal, Chocień, Brześć Kujawski, miasto Kowal, Bobrowniki i Dobrzyń nad Wisłą.

Uwarunkowania lokalizacyjne i komunikacyjne

Jakość życia mieszkańców poprzez dostęp do różnego rodzaju usług wpływa jego położenie zarówno w kraju jak i województwie. Włocławek położony jest w centrum kraju, w odległościach od: Warszawy – 160 km, Gdańska – 220 km, Krakowa – 350 km, Wrocławia – 250 km. Na tle województwa kujawsko-pomorskiego Włocławek położony jest skrajnie w południowo-wschodniej jego części, stąd do Torunia włocławianie mają 55 km., a do Bydgoszczy – 100 km (stolice regionu), przy dobrym skomunikowaniu poprzez autostradę A1, drogę krajową nr 91, drogę krajową nr 10 oraz linię kolejową nr 18.

Włocławek sąsiaduje z sześcioma gminami: Włocławek (gm. wiejska), Brześć Kujawski, Lubanie, Bobrowniki, Fabianki, oraz Dobrzyń nad Wisłą. Ważnym dla relacji Włocławka z gminami w różnych sferach są dobre powiązania komunikacyjne poprzez: autostradę A1 ze zlokalizowanymi trzema węzłami: Kowal, Włocławek Zachód, Włocławek Północ oraz drogi krajowe numer: 62, 67, 91 i lokalne. Ma to szczególne znaczenie ze względu na dojazdy młodzieży do szkół oraz mieszkańców gmin do pracy do Włocławka, jak również dojazdy ludności do pracy w związku z rozwojem terenów inwestycyjnych Włocławskiej Strefy Rozwoju Gospodarczego (Podstrefa Pomorskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej), Brzeskiej Strefy Gospodarczej, jak i pozostałych dostępnych terenów inwestycyjnych zlokalizowanych w sąsiedztwie autostrady A1. Ponadto, Włocławek jako ośrodek o znaczeniu regionalnym skupiającym usługi wyższego rzędu, zapewnia mieszkańcom gmin ościennych usługi: administracji, edukacji na poziomie ponadpodstawowym oraz wyższym, zdrowia (przychodnie specjalistyczne, szpital wojewódzki), kultury, rekreacji, i sportu.

---

¹ Zestawienie wskaźników zaprezentowane w rozdziale „Uproszczona diagnoza gminy z wnioskami” opiera się na danych GUS. Natomiast w rozdziale „Szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji” konsekwentnie wykorzystywane są dane pozyskane na potrzeby dokonania szczegółowej i rzetelnej analizy z własnego zasobu oraz udostępnione przez właściwe merytorycznie jednostki.

² Różnica w liczbie mieszkańców dla miasta na poziomie 5 611 osób wynika ze sposobu prezentowania danych w GUS, które przedstawiają liczbę osób zamieszkałych w mieście. Natomiast dane Urzędu Miasta Włocławek przedstawiają liczbę osób zameldowanych w mieście.

Uwarunkowania środowiskowe

Według fizyczno-geograficznego podziału Polski, Włocławek leży w obrębie mezoregionu Kotliny Włocławskiej stanowiącej część Kotliny Płockiej i należącej do makroregionu Pradolina Toruńsko-Eberswaldzka.

Najbardziej znaczącym zasobem przyrodniczym (potencjałem dla rozwoju) jest Wisła (18 km w granicach miasta) z lewobrzeżnym dopływem Zgłowiączką (6,5 km w granicach miasta) oraz Zalewem Włocławskim o całkowitej powierzchni 70,4 km². Miasto posiada w swoim otoczeniu: jeziora Czarne i Rybnica, skarpę wiślaną oraz unikatową w skali dużych miast dolinę rzeczną Zgłowiączki. Zieleń miejską stanowią lasy o powierzchni 2197 ha (25,2 % lesistość) w tym lasy komunalne 211 ha, parki im. H. Sienkiewicza – 21 ha, im. W Łokietka – 4,5 ha), skwery i tereny zieleni osiedlowej, ogródki działkowe.

Ochroną prawną na obszarze miasta objętych jest 939,34 ha gruntów, tj. 10,74% powierzchni ogólnej, w tym rezerwat przyrody – 51,16 ha, Natura 2000 – 880,9 ha, użytki ekologiczne – 7,28 ha, pomniki przyrody. W bezpośrednim sąsiedztwie położony jest w Dolinie Wisły Gostynińsko-Włocławski Park Krajobrazowy obejmujący swym zasięgiem 22 200 ha lasów na obszarze województwa kujawsko-pomorskiego. W odległości około 5 km położone jest Uzdrawisko „Wieniec” o znaczeniu regionalnym działające w oparciu o zasoby wód mineralnych i torfu leczniczego – borowiny. Na terenie Włocławka znajdują się obszary Natura 2000: istniejący „Dolina Dolnej Wisły” PLB 040003 i projektowany „Włocławska Dolina Wisły” PLH 040004.

Zgodnie z „Oceną jakości powietrza i zaobserwowanych jego zmian w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska dla strefy miasto Włocławek za rok 2015” miasto znalazło się w najmniej korzystnej klasie C ze względu na częstość przekraczania poziomu dopuszczalnego 24-godzinnego 50 mg/m³ dla pyłu zawieszonego PM₁₀ oraz średniego rocznego stężenia benzo(a)pirenu w pyłe zawieszonym PM₁₀, przekraczającego poziom docelowy (na stacji przy ul. Okrzei). Źródłem tych zanieczyszczeń jest przede wszystkim transport kołowy oraz niskie emisje. Rozkład przestrzenny zjawiska zanieczyszczenia powietrza we Włocławku pyłem PM₁₀ oraz benzo(a)pirenem pokazuje największe przekroczenia stężeń w Śródmieściu i na Wschodzie Mieszkańowym.

Uwarunkowania społeczne

Według danych GUS w 2016 r. w mieście Włocławek zamieszkiwało 112 483 osoby, w tym 59 479 kobiet i 53 004 mężczyzn. Od 2010 roku do 2016 roku liczba mieszkańców miasta zmniejszyła się o 4 551, co stanowi spadek o 3,88%. Nie jest to znaczący ubytek mieszkańców, jednak stanowi potencjalne zagrożenie dla rozwoju miasta i może być jedną z przyczyn, ale także w konsekwencji, skutkiem pogłębiania się innych negatywnych zjawisk społecznych. Widoczna jest zmiana liczby ludności w poszczególnych ekonomicznych grupach wiekowych mieszkańców Włocławka, i tak udział osób w wieku przedprodukcyjnym w latach 2010 – 2016 zmniejszył się o 9,8%, w wieku produkcyjnym o 10,6%, a w wieku poprodukcyjnym wzrósł o 27,2%, co świadczy o starzeniu się ludności miasta. Wpływ na taki stan mają również migracje. W okresie 2010 – 2016 corocznie odnotowana została ujemna różnica między napływem a odpływem ludności z terenu miasta, która wyniosła 3 015 osób.

Ludność Włocławka podlega przemianom podobnym do innych miast średniej wielkości tj. odpływu do dużych miast, szczególnie ludzi młodych, migracji mieszkańców Włocławka do gmin podmiejskich i poza granice regionu i kraju. Zmiany demograficzne mogą powodować inny rozkład potrzeb na usługi społeczne, w tym zdrowia i opieki społecznej oraz edukacji.

Istotnym wskaźnikiem dla Włocławka charakteryzującym jakość życia mieszkańców jest wysokie, systematycznie utrzymujące się bezrobocie. Stopa bezrobocia rejestrowanego we Włocławku, wg GUS

w 2016 roku wynosiła 16,4% i była wyższa niż w województwie kujawsko-pomorskim (12,0%) i kraju (8,2%). Ta niekorzystna tendencja utrzymuje się od lat (2010r. odpowiednio: 19,5, 17,0, 12,4, 2013r.: 20,3, 18,2, 13,4 2015r.: 16,9, 13,2, 9,7). Według PUP Włocławek w 2016 roku udział osób bezrobotnych pozostających bez pracy 12 miesięcy i dłużej wśród ogółu bezrobotnych wynosił 51,3%. Indeks Natężenia Bezrobocia we Włocławku jak wynika z *Diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i rewitalizacji Włocławka* wskazuje na szczególną koncentrację zjawiska bezrobocia w Śródmieściu. Wg analiz PUP Włocławek, w 2016 roku 34,9% ogółu bezrobotnych stanowiła grupa osób z wykształceniem gimnazjalnym i poniżej.

Wysokie bezrobocie ściśle powiązane jest z problemem korzystania z pomocy społecznej. Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej jest wysoki i wynosił w 2016 r. 12 295 osób (wg GUS, BDL) co stanowi 10,9 % mieszkańców miasta. Wydatki z budżetu miasta w 2015 roku na pomoc społeczną wyniosły 19% całkowitych wydatków, co stanowi ponad 97 mln zł, w 2016 roku wyniosły ponad 106 mln zł, co stanowi 19,5% całkowitych wydatków. Zarówno rosnące wydatki jak i utrzymująca się wysoka liczba mieszkańców korzystających z pomocy społecznej jednoznacznie wskazuje na potrzebę interwencji.

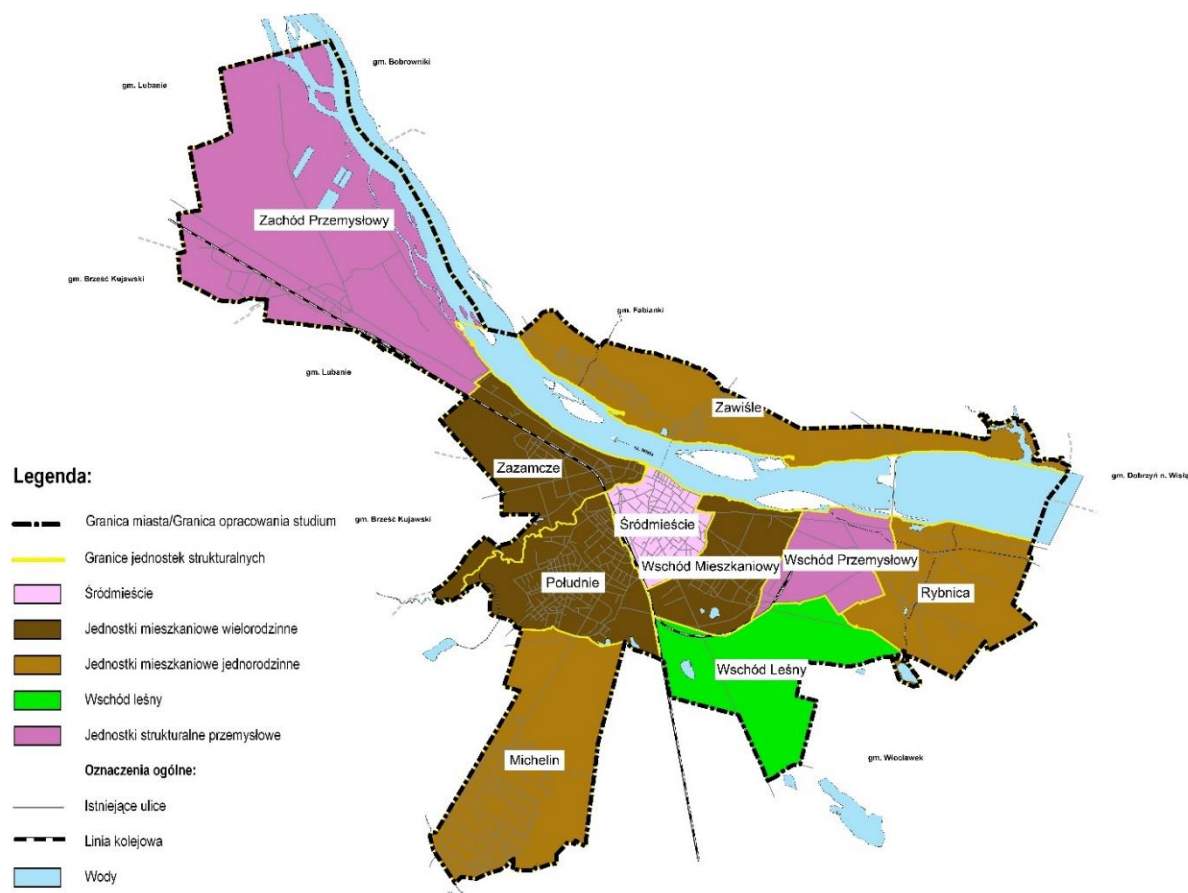
Kolejnym negatywnym zjawiskiem społecznym jest przestępczość we Włocławku. Przestępstwa stwierdzone przez Policję ogółem przypadające na 1000 mieszkańców (wg GUS) w 2016 roku wynosiły 30,21, z czego najwięcej zostało stwierdzonych przestępstw o charakterze kryminalnym 21,22. W ujęciu przestrzennym największy poziom wskaźnika występuje w Śródmieściu i Zazamczu, gdzie odnotowuje się największą liczbę założonych Niebieskich Kart oraz interwencji Straży Miejskiej.

Uwarunkowania funkcjonalno – przestrzenne

Zgodnie ze Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego w mieście Włocławek utrwała się dominacja funkcjonalna części lewobrzeżnej, a w części prawobrzeżnej rozwija się głównie mieszkalnictwo. Uwzględniając uwarunkowania gospodarczo-ekonomiczne i przestrzenne przyjmuje się podział miasta na Jednostki Strukturalne: Śródmieście, Zazamcze, Południe, Wschód Mieszkańkowy, Zawisłe, Michelin, Rybnica, Zachód Przemysłowy, Wschód Przemysłowy, Wschód Leśny.

Rysunek 1. Jednostki strukturalne Włocławka

Źródło: Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego 2007r.

Najwięcej ludności zamieszkuje jednostkę Południe – 32 988 osób oraz Śródmieście – 25 241 osób, jak również występuje tutaj największe zagęszczenie ludności, które dla Śródmieścia wynosi powyżej 9,2 tys. osób/km², natomiast dla Południa liczy powyżej 5,7 tys. osób/km² (2015, UMW), a część północno-zachodnia miasta oraz południowo-wschodnia jest mało zamieszkała. To może stanowić z jednej strony potencjał rozwojowy, a z drugiej rodzić problemy wynikające z braku spójności przestrzennej oraz wyższe koszty zapewnienia dostępu do miejskiej infrastruktury społecznej, technicznej, komunikacyjnej. Najbardziej skrajnie położona jest jednostka strukturalna Zawiśle z możliwością dojazdu do usług zlokalizowanych w Śródmieściu miasta jednym mostem przez Wisłę oraz jednostka Michelin oddzielona od Śródmieścia kompleksem leśnym, połączona ze Śródmieściem jednym ciągiem komunikacyjnym. Spójność transportową wewnętrzną zapewnia Miejskie Przedsiębiorstwo Komunikacyjne w ramach 23 linii obejmujących obszar Włocławka i gmin sąsiadujących.

Wg danych GUS w strukturze użytkowania gruntów dominują tereny zabudowane i zurbanizowane – 36,3%, użytki rolne stanowią – 15,2%. Wysoka jest lesistość miasta – 27,8% (dla województwa 24,4%).

Potencjał środowiska kulturowego umiejscowiony jest głównie w Śródmieściu Włocławka, gdzie zgromadzone są obiekty zabytkowe. W rejestrze zabytków Województwa Kujawsko – Pomorskiego, prowadzonym przez wojewódzkiego konserwatora zabytków znajduje się 70 obiektów, zespołów obiektów oraz obszarów dużej wartości historycznej, architektonicznej i urbanistycznej. W rejestrze Gminnej Ewidencji Zabytków zatwierdzonej Zarządzeniem Wewnętrznym Prezydenta Miasta Nr 165/2006 z dnia 7 listopada 2006r. w sprawie gminnej ewidencji zabytków miasta Włocławek,

znajduje się ich 609. Do najważniejszych, o najwyższej wartości należą budowle sakralne: gotycka Katedra Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny wzniesiona w XIV i XV w.; gotycki kościół św. Witalisa z około 1330 r.; późnogotycki kościół św. Jana Chrzciciela z I poł. XVI w.; Zespół klasztorny franciszkanów z XVII w, pałac biskupi z I poł. XIV w.

Uwarunkowania gospodarcze

Miasto jest ważnym ośrodkiem przemysłowym w Polsce, w tym przemysłu chemicznego (Anwil S.A. Grupa Orlen). Ponadto charakteryzuje się wysokim wskaźnikiem przedsiębiorczości na tle województwa kujawsko-pomorskiego i wynosi 1026 dla Włocławka (931 dla województwa) oraz niższym w stosunku do kraju – 1103 (liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. ludności, 2016r. wg GUS). W analizie jednostek gospodarczych wg sektorów gospodarki widoczna jest dominacja sektora usługowego ponad 80% (więcej niż w kraju i województwie) nad przemysłowym – 18% (mniej niż w kraju i województwie). Sektor rolniczy w mieście jest sektorem marginalnym. Gmina tworzy warunki do inwestowania: Włocławska Strefa Rozwoju Gospodarczego-Park Przemysłowo-Technologiczny (obszar całkowicie uzbrojony, objęty Pomorską Specjalną Strefą Ekonomiczną) – 33 ha, położona w jednostce Zachód Przemysłowy; teren inwestycyjny „Papieżka” – 22 ha – położony w jednostce Wschód Przemysłowy; Włocławski Inkubator Innowacji i Przedsiębiorczości; zwolnienia z podatku od nieruchomości w przypadku tworzenia nowych miejsc pracy przez przedsiębiorców; zwolnienia z podatku od nieruchomości dla nowych inwestycji na terenach inwestycyjnych miasta; zwolnienia od podatku dochodowego we Włocławskiej Strefie Rozwoju Gospodarczego – Park Przemysłowo - Technologiczny. Największe (wg zatrudnienia) zakłady produkcyjne Włocławka to: Anwil SA (przemysł chemiczny), Wika Polska Sp. z o. o (przemysł precyzyjny), Guala Closures DGS Poland SA GK (produkcja zakrywek do opakowań), PSH Lewiatan Holding SA (handel detaliczny).

Przeciętne wynagrodzenie brutto (bez podmiotów o liczbie pracowników do 9 osób) wg GUS w 2016r. we Włocławku wynosiło 3770,16 złotych co stanowiło 87,9 % średniej krajowej, podobnie jak w 2015r. (87,5%) i latach wcześniejszych – 87,9% w 2010r. Jest to jeden z powodów „ucieczki młodych” do dużych ośrodków miejskich.

Ze względu na położenie nad Wisłą i Zalewem Włocławskim miasto posiada doskonałe warunki do rozwoju turystyki i rekreacji, szczególnie kwalifikowanej - turystyka wodna. Okolice Włocławka są bardzo atrakcyjne do uprawiania turystyki pieszej i rowerowej, gdyż wokół miasta rozpościerają się rozległe obszary leśne, w których można znaleźć ciekawe ścieżki rowerowe i szlaki turystyki pieszej. Trasy te poprowadzone są przez przylegający do Włocławka kompleks Gostynińsko-Włocławskiego Parku Krajobrazowego. Do walorów naturalnych należy dodać zabytkowy park miejski z doliną rzeki Zgłowiączki. Walory naturalne wzbogaca infrastruktura: dwie przystanie miejskie (u ujścia rz. Zgłowiączki i na Zalewie Włocławskim), baseny miejskie kryte, baza noclegowa w tym: 1 hotel 4-gwiazdkowy, 5 hoteli 3-gwiazdkowych. Potencjał turystyczny Włocławka w odniesieniu do kraju i województwa kujawsko-pomorskiego, badany ilością miejsc noclegowych /100 mieszkańców (wskaźnik Baretje'a) jest prawie trzykrotnie mniejszy niż dla Polski i dwukrotnie mniejszy niż dla województwa.

Infrastruktura

Infrastruktura społeczna we Włocławku dostępna jest w postaci następujących usług na poziomie lokalnym: zdrowia i opieki społecznej, edukacji (w tym opieki przedszkolnej) , kultury, ale również na poziomie ponadlokalnym z oddziaływaniem na gminy otaczające w zakresie: administracji samorządowej i rządowej, szkolnictwa średniego technicznego (6 zespołów szkół technicznych) i wyższego, lecznictwa specjalistycznego i szpitalnego (w tym filia Centrum Onkologii w Bydgoszczy),

kultury (teatr, Centrum Kultury „Browar B.”), sportu i rekreacji (2 pływalnie, 2 przystanie – mariny, 2 hale sportowe miejskie, kompleks boisk miejskich). Podstawowy zakres usług jest zapewniony na odpowiednim poziomie, jednak część infrastruktury wymaga remontów i lepszego wyposażenia jak: lecznictwo szpitalne, szkolnictwo podstawowe i średnie czy sport, a także ukierunkowania się na nowe pola działalności, w tym opiekę nad seniorami i osobami z niepełnosprawnościami, zróżnicowanie oferty kulturalnej. Mieszkańcy korzystają też z usług oferowanych przez stolice regionu Torunia i Bydgoszczy.

Udział mieszkańców Włocławka korzystających z instalacji wynosił w 2016 r. wg GUS: sieć wodociągowa – 97,1%, sieć kanalizacyjna – 93,1%, sieć gazowa – 73,6%.

Z punktu widzenia infrastruktury technicznej problemem do rozwiązania pozostaje ogrzewanie miasta. We Włocławku funkcjonują dwa niezależne systemy ciepłownicze: system zarządzany przez Miejskie Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej Sp. z o.o. dostarcza ciepło do około 70 % mieszkańców Włocławka (m.in. w jednostkach strukturalnych: Śródmieście, Wschód Mieszkaniowy, Południe, Mielęcin) natomiast system zarządzany przez Spółdzielnię Mieszkaniową „Zazamcze”, dostarcza ciepło do własnych bloków mieszkalnych w obrębie jednostki strukturalnej Zazamcze. Brak dostępu do sieci ciepłowniczej ma prawie cała zabudowa jednorodzinna miasta oraz zabudowa wielorodzinna (kamienice) w Śródmieściu. Pomimo realizacji w ostatnich latach inwestycji z zakresu likwidacji niskich emisji przez Miejskie Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej, problemu nie udało się rozwiązać z uwagi na niechęć właścicieli kamienic wynikającą z przyczyn ekonomicznych (zadłużenia czynszowe lokatorów, wysokie koszty nakładów inwestycyjnych).

Stan techniczny zabudowy mieszkaniowej

Substancja mieszkaniowa miasta jest bardzo zróżnicowana pod względem intensywności zabudowy, czasu jej wybudowania i stanu technicznego. Największy problem stanowi zabudowa jednostki Śródmieścia, najstarszej części miasta. Tu notowana jest koncentracja budynków wyłączonych częściowo lub w całości z użytkowania, natomiast w pozostałych jednostkach zjawisko występuje punktowo. Większość kamienic wymaga remontów kapitalnych lub częściowych. Nie zadowalający jest tu również dostęp do sieci ciepłowniczych, czy nawet kanalizacji (toalety wspólne na klatkach schodowych lub podwórkach). W wielu kamienicach skoncentrowane są mieszkania komunalne i socjalne.

Wśród nieruchomości położonych w najstarszej części miasta – Śródmieściu, stanowiących własność prywatną, część posiada nieuregulowany status własnościowy, wynikający z nieprzeprowadzonych procesów spadkowych. Występują sytuacje, w których niemożliwe jest ustalenie współwłaścicieli lub kontakt z nimi z powodu zamieszkiwania poza granicami Polski. Problem ten dotyczy szczególnie nieruchomości należących przed II wojną światową do mieszkającej we Włocławku społeczności żydowskiej, która stanowiła 21% mieszkańców miasta³. Dziś części ich spadkobierców nie można zlokalizować, bądź nie zostali ustalen. Stanowi to również problem przy zawieraniu umów na przyłącza mediów, gdzie wymagana jest zgoda wszystkich właścicieli, ale przede wszystkim uniemożliwia przeprowadzenie remontów obiektów.

---

³ M. Stojak, Żydzi włocławscy w obliczu wybuchu II Wojny Światowej, [z:] <http://zydzi.wloclawek.pl/zydzi-wloclawscy-w-obliczu-wybuchu-ii-wojny-swiatowej>.

Podsumowanie:

1. Najważniejsze potencjały rozwoju miasta:

- korzystne położenie w centralnej części kraju oraz dobra dostępność komunikacyjna zarówno wewnętrzna jak i zewnętrzna, w tym dzięki autostradzie A1 z możliwością zjazdu trzema węzłami: Kowal, Włocławek Zachód, Włocławek Północ. Ważne jest również połączenie kolejowe nr 18 Kutno-Piła,
- najbardziej znaczącym zasobem naturalnym jest rzeka Wisła i Zalew Wiślany z towarzyszącą infrastrukturą rekreacyjną (przystań u ujścia rzeki Zgłowiączki, przystań na Zalewie, zagospodarowane bulwary nadwiślańskie dla aktywnego wypoczynku),
- tereny rekreacyjne w mieście i wokół miasta (lasy, jeziora),
- dość dobra jakość infrastruktury społecznej i świadczonych usług,
- przygotowane do zainwestowania tereny gminne: uzbrojone, położone w obszarach przemysłowych miasta zgodnie z przeznaczeniem w mpzp.

2. Najistotniejsze problemy miasta wymagające interwencji:

- wysokie bezrobocie – utrzymujące się wciąż na poziomie wyższym niż średnia w województwie i kraju oraz jego struktura (udział 34,9% ogółu bezrobotnych z najniższym wykształceniem (PUP, 2016r) oraz 51,3% udział osób bezrobotnych pozostających bez pracy 12 miesięcy i dłużej),
- wysoki udział środków budżetu miasta przeznaczanych na pomoc społeczną (19,5% w 2016r.),
- wysoki poziom przestępczości w mieście, gł. w obszarze Śródmieścia i Zazamcza,
- niższe niż średnio w kraju przeciętne wynagrodzenie brutto (87,9%),
- niezapełnione tereny inwestycyjne miasta, pomimo stworzenia technicznie i ekonomicznie dobrych warunków do inwestowania, co powoduje narastającą dysproporcję w rozwoju miasta i jakości życia mieszkańców w stosunku do Torunia i Bydgoszczy,
- zdegradowana zabudowa mieszkaniowa historycznego centrum miasta,
- nieuregulowany stan własności prywatnych kamienic (rozdrobiona współwłasność), w tym mienie pożydowskie, będący największą przeszkodą działania w zakresie poprawy stanu technicznego budynków i ich otoczenia,
- niezadawalające skomunikowanie jednostek strukturalnych Michelin oraz Zawisłe z pozostałymi jednostkami miasta, szczególnie Śródmieściem, gdzie zlokalizowanych jest najwięcej usług,
- duże zanieczyszczenie powietrza pyłem PM 10, głównie w Śródmieściu i na Wschodzie Przemysłowym,
- brak sieci ciepłowniczej dla ogrzewania historycznej zabudowy wielorodzinnej Śródmieścia.

3. Szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji

3.1. Wyznaczenie obszaru rewitalizacji

Delimitacja obszaru rewitalizacji we Włocławku została dokonana w oparciu o zaakceptowaną w kwietniu 2017 roku przez Kujawsko-Pomorski Urząd Marszałkowski w Toruniu metodologię. Miasto Włocławek w latach 2016-2018 realizuje projekt pn. „Śródmieście na drodze do zmian – opracowanie narzędzi aktywizacji zawodowej i społecznej mieszkańców centrum Włocławka” współfinansowany ze środków Unii Europejskiej z Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020, w ramach ogólnokrajowego konkursu „Modelowa Rewitalizacja Miast”. Głównym przedmiotem projektu jest partycypacyjne przygotowanie GPR-u dla obszaru rewitalizacji wyznaczonego w oparciu o wypracowaną metodologię delimitacji, a także opracowanie szeregu analiz zawierających narzędzia służące wyprowadzeniu obszaru rewitalizacji ze stanu kryzysowego. Przeprowadzona delimitacja obszaru zdegradowanego była konsultowana z ekspertami ówczesnego Ministerstwa Rozwoju, jest zgodna z ideą przeprowadzania procesów rewitalizacyjnych i jednocześnie spełnia wymogi zapisane w „Zasadach programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych w celu ubiegania się o środki finansowe w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020”.

Podstawową metodą przestrzennej prezentacji danych w mieście Włocławek na potrzeby delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji jest metoda kartogramu, która służy do ilościowego przedstawiania na mapie intensywności określonego zjawiska w granicach przyjętych pól odniesienia. Dla Włocławka zastosowano siatkę analityczną z małymi geometrycznymi polami odniesienia (sześciokątami) o szerokości 500 metrów, co pozwoliło na uzyskanie pełnej porównywalności i dużej szczegółowości przedstawionych na mapie obszarów. Powierzchnia jednego pola odniesienia wynosi 16,2 ha.

Dla każdego z pól odniesienia wyliczona została wartość każdego z indeksów na podstawie kilku wskaźników charakteryzujących dane negatywne zjawisko, co znacząco zwiększyło szansę na jego trafne zdiagnozowanie. Przyjęto, że każdy ze wskaźników wchodzących w skład danego indeksu jest w równym stopniu uwzględniony do jego wyliczenia, a sam indeks to wynikowa średnia z jego składowych.

Dla przyjętych wskaźników został wyliczony współczynnik korelacji oraz przeprowadzono normalizację zmiennych wskaźników za pomocą standaryzacji.⁴

Do zobrazowania natężenia zjawisk zastosowano sześciostopniową skalę. Dla łatwiejszego odczytu poziomu natężenia w poszczególnych heksagonach, zastosowano dwie skale kolorów:

- odcienie niebieskie dla określenia natężenia o wartościach poniżej średniej dla miasta,
- odcienie czerwieni dla określenia natężenia o wartościach powyżej średniej dla miasta.

---

⁴ Jeżeli w zbiorze zmiennych diagnostycznych do obliczenia indeksu występowały destymulanty to wówczas destymulanty przekształcano na stymulanty poprzez przemnożenie przez liczbę (-1) zestandaryzowanych wartości destymulanty. Dokonując standaryzacji średnia arytmetyczna zmiennej przyjmowała wartość 0, a odchylenie standardowe wartość 1.

Każda ze skal kolorów, składa się z 3 odcieni (3 zakresy wartości poniżej średniej i 3 powyżej).

W celu wyznaczenia obszaru koncentracji negatywnych zjawisk społecznych wykorzystano wskaźnik syntetyczny zainspirowany metodyką brytyjskiego Wskaźnika Wielowymiarowej Deprywacji. Pięciu grupom negatywnych zjawisk społecznych przypisano wagi liczbowe obrazujące ich zróżnicowane znaczenie w tworzeniu koncentracji problemów.

Wskaźnik syntetyczny:

$$K_s = 0,44U + 0,44B + 0,12(P+E+W)$$

Gdzie:

K_s = Współczynnik Koncentracji Negatywnych Zjawisk Społecznych,

U = Indeks Natężenia Ubóstwa,

B = Indeks Natężenia Bezrobocia,

P = Indeks Natężenia Przeszłości,

E = Indeks Natężenia Problemów Edukacyjnych,

W = Indeks Wycofania (braku uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym).

Przypisane wagi liczbowe odzwierciedlają specyfikę sytuacji miasta. Ze względu na bardzo wysoki poziom ubóstwa i jednocześnie bardzo wysoki poziom bezrobocia wagi liczbowe przy indeksach ubóstwa i bezrobocia są na tym samym wysokim poziomie.

Na obszarze koncentracji negatywnych zjawisk społecznych wyznaczonym powyższą metodą sprawdzono, czy nakładają się pozostałe negatywne zjawiska (gospodarcze, środowiskowe, funkcjonalno-przestrzenne i techniczne).

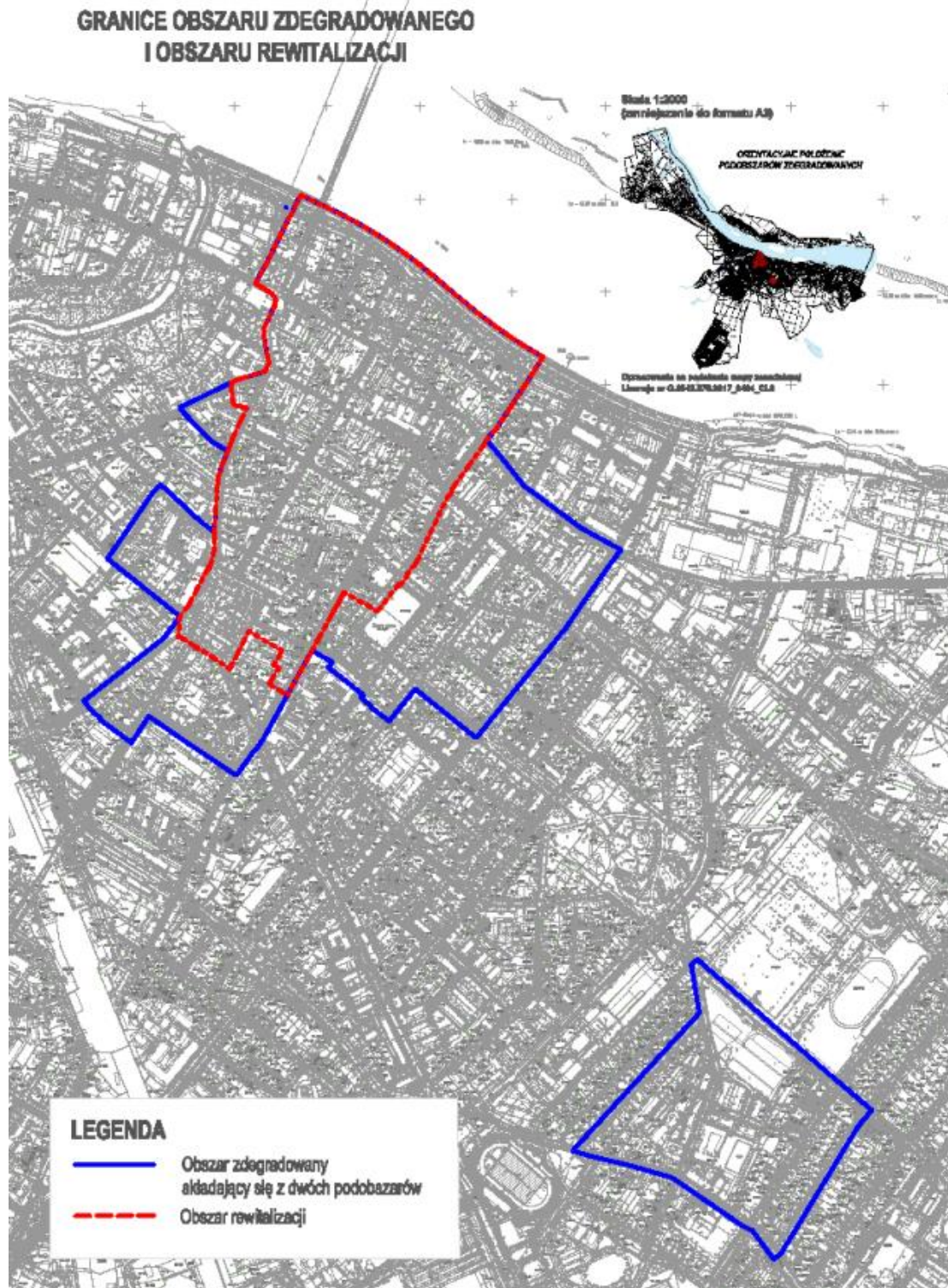
W celu wyznaczenia obszaru rewitalizacji wykonano pogłębione badania i analizę podobszarów zdegradowanych I i II, zmierzającą do wskazania obszarów o szczególnej koncentracji negatywnych zjawisk, jednocześnie biorąc pod uwagę istotne miejsca (potencjały) w podobszarach zdegradowanych, które mogą wzmocnić proces rewitalizacji. Ostateczne granice obszaru rewitalizacji uzgodniono na etapie konsultacji społecznych projektu uchwały w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji.

Obszar rewitalizacji wyznaczony Uchwałą Nr XXX/44/2017 Rady Miasta Włocławek z dnia 27 marca 2017r., to najstarsza część Włocławka, stanowiąca fragment jednostki strukturalnej o nazwie Śródmieście. Położony jest pomiędzy ulicami: Towarową, Targową, wzdłuż Zielonego Rynku (do południowej granicy działki nr ew. 81 KM 50), Królewiecką (od południowej granicy działki nr ew. 78 wzdłuż ulicy Królewieckiej do południowej granicy działki nr ew. 16, wzdłuż zachodniej granicy działek nr ew. 16, 17, 18 KM 50), Zduńską (od zachodniej granicy działki nr ew. 20 wzdłuż południowej granicy działek nr ew. 21 i 161 KM 50), Placem Wolności, wzdłuż Brzeskiej (do południowej granicy działki nr ew. 56/2 KM 45), Wojska Polskiego (od zachodniej granicy działki nr ew. 55/5 KM 45), Placem Kopernika, Wyszyńskiego, Gdańską oraz brzegiem rzeki Wisły na odcinku od ulicy Gdańskiej do ulicy Towarowej.

Powierzchnia obszaru rewitalizacji wynosi 42,7 ha, co stanowi 0,5% całkowitej powierzchni Włocławka i 1,39% obszaru zurbanizowanego. Obszar zamieszkiwany jest przez 5 348 (wg danych na 30.06.2016r.) mieszkańców, co stanowi 5% ludności Włocławka.

Obszar rewitalizacji to niewielki fragment miasta o istotnym znaczeniu dla rozwoju lokalnego, jednoznacznie wyróżniający się wysoką koncentracją negatywnych zjawisk społecznych, a także gospodarczych, środowiskowych, technicznych i funkcjonalno-przestrzennych. Wymaga intensywnych i kompleksowych działań rewitalizacyjnych.

Rysunek 2. Granice obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

Źródło: opracowanie Urząd Miasta Wrocław

Tabela 1. Wykaz ulic znajdujących się w obszarze rewitalizacji

Lp.	Ulice znajdujące się w całości w obszarze rewitalizacji		
1.	3 Maja	13.	Rzemieślnicza
2.	Bednarska	14.	Srebrna
3.	Browarna	15.	Szpichlerna
4.	Cyganka	16.	Św. Jana
5.	Kowalska	17.	Tumska
6.	Maślana	18.	Wiślana
7.	Matebudy	19.	Zamcza
8.	Piekarska	20.	Zapiecek
9.	Plac Stary Rynek	21.	Zduńska
10.	Przechodnia	22.	Złota
11.	Przedmiejska	23.	Żabia
12.	Rybacka		
Lp.	Ulice znajdujące się w części w obszarze rewitalizacji		
24.	Brzeska nr nieparzyste od 1 do 31, parzyste 2, 4, 4a		
25.	Bulwary Marsz. J. Piłsudskiego nr od 5b do 28		
26.	Gdańska nr nieparzyste od 1 do 7		
27.	Królewiecka nr parzyste od 2 do 40, nieparzyste od 1 do 25		
28.	Łęgska nr parzyste od 34 do 58, nieparzyste od 59 do 79		
29.	Plac Mikołaja Kopernika nr 1, 2, 3, 3a		
30.	Plac Wolności nr 1, 2, 3-4, 5, 17a, 18/19 i 20		
31.	Stodólna nr 78, 80, 84 i 59		
32.	Targowa nr parzyste od 2 do 14		
33.	Towarowa nr parzyste od 2 do 6		
34.	Wojska Polskiego nr 1, 3		
35.	Wyszyńskiego nr 2, 4		
36.	Zielony Rynek nr 3, 4, 5, 6		

Źródło: opracowanie własne Urząd Miasta Włocławek

W celu dokonania szczegółowej diagnozy obszaru rewitalizacji wykorzystano następujące metody badawcze: analiza danych zastanych (ang. desk research), analiza ofert pracy, analiza koncentracji, IDI (ang. In-Depth Interview) - indywidualne wywiady pogłębione, PAPI (ang. Paper and Pencil Interview) – ankieta papierowa, spotkania otwarte, inwentaryzacja urbanistyczna polegająca na ogólnej ocenie stanu technicznego i potencjału nieruchomości znajdujących się w obszarze rewitalizacji. Powyższe badania przeprowadzane były w okresie od października 2016 roku do marca 2017 roku.

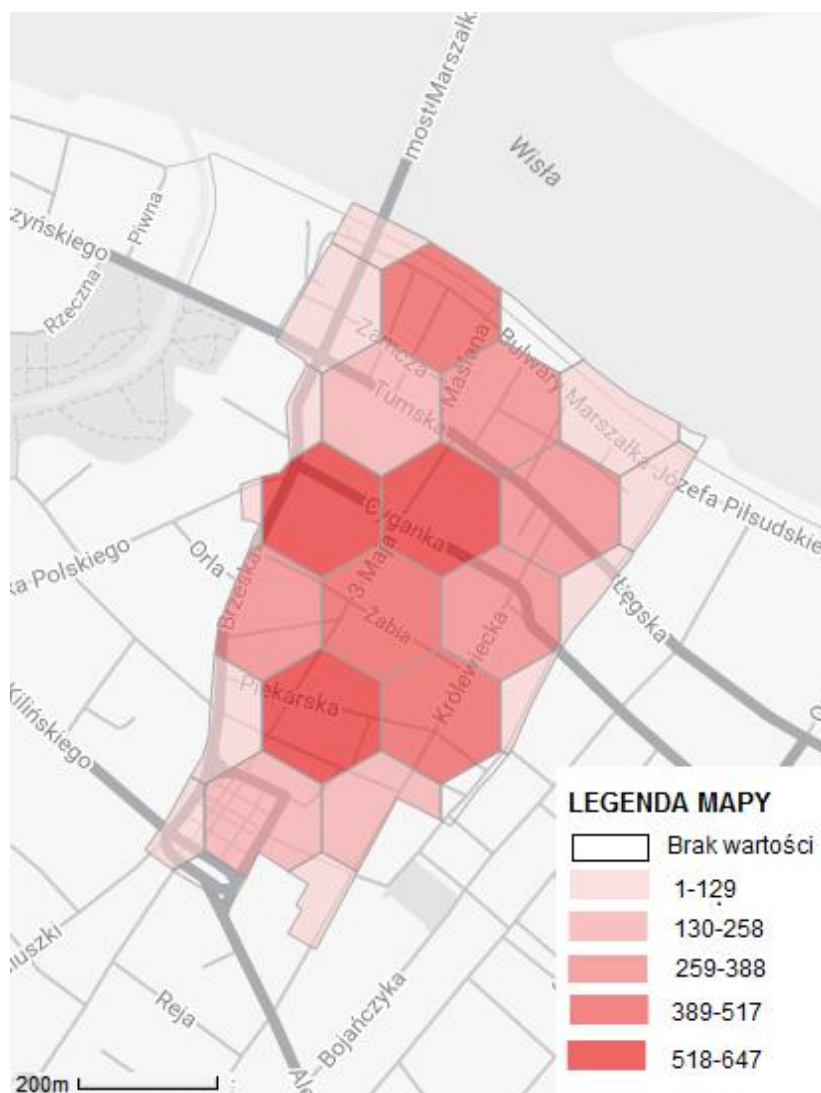

3.2. Sfera społeczna

Mieszkańcy obszaru rewitalizacji

Obszar rewitalizacji zamieszkiwany jest przez 5 348 osób, w tym 2 782 kobiet i 2 566 mężczyzn (dane na dzień 30.06.2016). Natężenie rozmieszczenia przestrzennego mieszkańców obszaru rewitalizacji zostało ukazane na poniższym rysunku.

Rysunek 3. Rozmieszczenie przestrzenne liczby mieszkańców w obszarze rewitalizacji Włocławka (osoby)

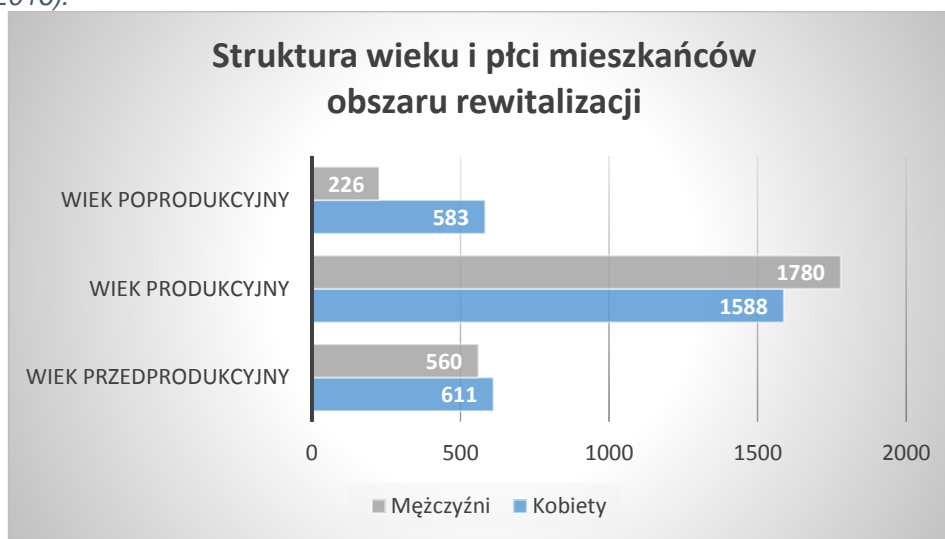

Źródło: opracowanie Urząd Miasta Włocławek

Najwięcej mieszkańców zamieszkuje centralną część obszaru rewitalizacji, tj. ulice 3 Maja, Cyganka, Piekarska, Żabia.

Poniższy wykres oraz tabela wskazują na strukturę mieszkańców obszaru rewitalizacji w poszczególnych grupach wiekowych.

Wykres 1. Liczba mieszkańców obszaru rewitalizacji w podziale na wiek i płeć (osoby, stan na 30.06.2016).

Źródło: opracowanie własne PZR Consulting Sp. z o.o. na podstawie danych Urzędu Miasta Włocławek

Tabela 2. Udział % kobiet i mężczyzn w poszczególnych kategoriach wiekowych (% , stan na 30.06.2016).

Kategoria wiekowa	Obszar rewitalizacji			Miasto
	Mężczyźni	Kobiety	Razem	
Udział mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym	10,5	11,4	21,9	16,4
Udział mieszkańców w wieku produkcyjnym	33,3	29,7	63,0	59,5
Udział mieszkańców w wieku poprodukcyjnym	4,2	10,9	15,1	24,1
Razem	48,0	52,0	100,0	100,0

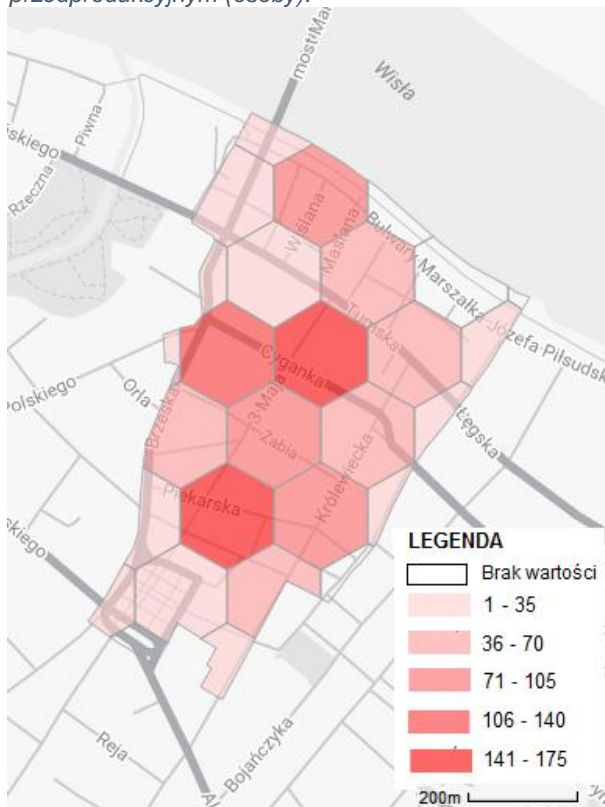
Źródło: opracowanie Urząd Miasta Włocławek

Analiza udziału poszczególnych grup wiekowych w strukturze mieszkańców Śródmieścia wskazuje, iż najliczniejszą grupę stanowią osoby w wieku produkcyjnym (63%), natomiast najmniej liczną osoby w wieku poprodukcyjnym (15,1%), których jest mniej niż osób w wieku przedprodukcyjnym (21,9%). Struktura mieszkańców obszaru rewitalizacji wygląda zdecydowanie korzystniej niż tożsama analiza w odniesieniu do całego miasta. W mieście Włocławek widoczny jest wysoki udział osób w wieku poprodukcyjnym, a niższy udział osób w wieku przedprodukcyjnym.

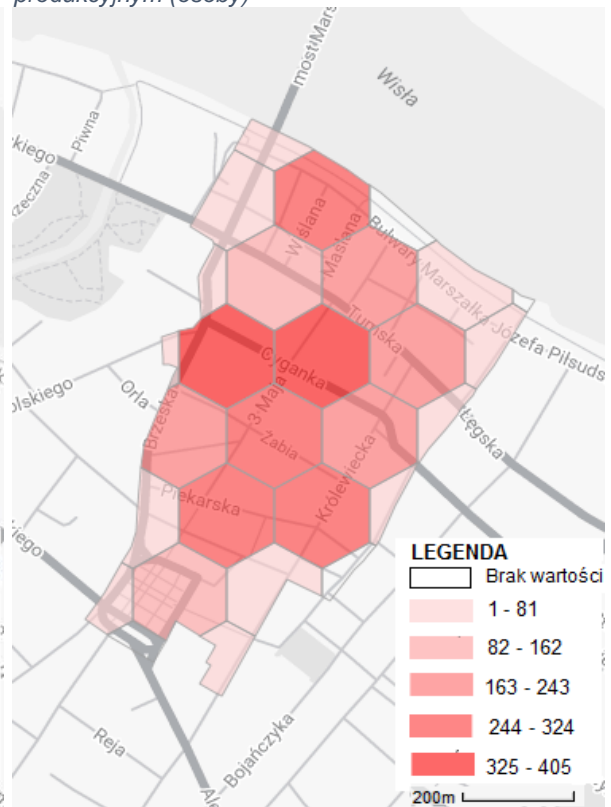
Większość mieszkańców w obszarze rewitalizacji stanowią kobiety (52%), wśród których wyróżnia się wysoki udział kobiet w wieku poprodukcyjnym. Wskaźnik obciążenia demograficznego dla obszaru rewitalizacji wynosi 58 osób w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym (dla miasta 68 osób).

Poniżej zostały zaprezentowane rysunki z rozmieszczeniem przestrzennym mieszkańców obszaru rewitalizacji w poszczególnych grupach wiekowych.

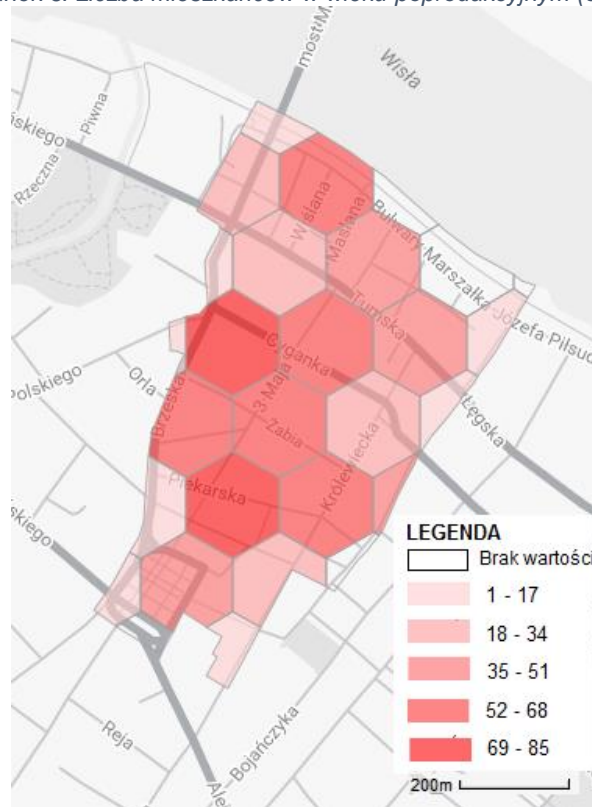
Rysunek 4. Liczba mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym (osoby).

Rysunek 5. Liczba mieszkańców w wieku produkcyjnym (osoby)

Rysunek 6. Liczba mieszkańców w wieku poprodukcyjnym (osoby).

Źródło: opracowanie Urząd Miasta Wrocław

Równocześnie, już na etapie programowania GPR, z pracy warsztatowej z interesariuszami procesu rewitalizacji oraz na podstawie doświadczeń zebranych w kawiarni obywatelskiej *Śródmieście Cafe* (patrz szerzej Rozdział 4.) wynika, że osoby w wieku poprodukcyjnym – seniorzy, wymagają szczególnego wsparcia. Dotyczy to nie tylko ich sytuacji bytowej w związku z niskimi dochodami (emerytury, renty, zasiłki), złymi warunkami zamieszkania, które okazują się być ponad ich siły fizyczne (np. noszenie opału w zimę), niejednokrotnie złym stanem zdrowia, prowadzeniem jednoosobowego gospodarstwa domowego, lecz także poczucia osamotnienia i wykluczenia z życia społecznego. Starzenie się społeczeństwa jest trendem globalnym, które z biegiem lat będzie się nasilać, generując coraz większe potrzeby w zakresie opieki nad seniorami.

Z pogłębionych wywiadów indywidualnych⁵ wynika, iż mieszkańcy obszaru rewitalizacji Włocławka utożsamiają się z miejscem swojego zamieszkania oraz mieszkanie w Śródmieściu nie jest, w ich odczuciu, stygmatyzujące. Są emocjonalnie przywiązani do tej części miasta. Jednak to przede wszystkim pragmatyczne aspekty związane z mieszkaniem w centrum miasta decydują o tym, że nie chcą się stąd wyprowadzać (łatwy i szybki dostęp do wielu punktów handlowych, usługowych, parków, kościołów, centralne położenie). Nieliczni zmieniliby miejsce zamieszkania, z powodu złych warunków mieszkaniowych, czyli chętnie zamieszkaliby w bloku z centralnym ogrzewaniem lub w domku na przedmieściach.

Wśród osób w wieku produkcyjnym wielu mieszkańców jest słabo wykształconych, korzysta z różnych form wsparcia Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie, usiłuje radzić sobie z bezrobociem poprzez podejmowanie zajęć dorywczych oraz prac „na czarno”. Ponadto coraz bardziej zauważalny staje się odpływ młodych dorosłych mieszkańców oraz fakt, że w tej części miasta raczej nie pojawiają się nowi mieszkańcy.

Najważniejsze zidentyfikowane zjawiska problemowe w obszarze rewitalizacji
Poczucie osamotnienia i wykluczenia z życia społecznego seniorów
Niski poziom wykształcenia osób w wieku produkcyjnym
Odpływ młodych dorosłych mieszkańców z obszaru rewitalizacji
Niewielki napływ nowych mieszkańców do obszaru rewitalizacji

⁵ W 2017 roku na obszarze rewitalizacji zostały przeprowadzone pogłębione wywiady indywidualne z interesariuszami obszaru rewitalizacji, których celem było:

- uzyskanie opinii mieszkańców obszaru rewitalizacji na temat ich warunków bytowych oraz występujących problemów i deficytów w tym zakresie,
- identyfikacja problemów społecznych i mechanizmów ich powstawania wśród różnych grup mieszkańców występujących na wskazanym obszarze,
- identyfikacja przyczyn wykluczenia społecznego na badanym obszarze, z uwzględnieniem wszystkich wymiarów ekskluzji,
- identyfikacja lokalnych liderów i liderów, osób cieszących się zaufaniem badanych i będących dla nich źródłem wartościowych opinii.

Kapitał społeczny

Według badanych pedagogów szkolnych poza problemem bezrobocia wśród mieszkańców panuje brak motywacji i gotowości do zmiany swojej sytuacji życiowej. Przekłada się to również na brak wsparcia dzieci w nauce i procesie dorastania oraz wzmacnia syndrom wyuczonej bezradności i dziedziczenia biedy.

Z przeprowadzonych wywiadów wyłania się obraz społeczności niezbyt zintegrowanej, spędzającej ze sobą nawzajem zbyt mało czasu bezinteresownie, dla towarzystwa i przyjemności. Mieszkańcy wprawdzie sobie pomagają, kiedy zachodzi taka potrzeba, ale odbywa się to najczęściej w kręgu kilku najbliższych sąsiadów. Większość badanych ma przynajmniej jedną osobę, sąsiadkę lub sąsiada, na którą może liczyć, z którą wspólnie się wspierają w trudniejszych chwilach. Brakuje działań, które na co dzień pozwoliłyby na integrację społeczności, które dawałyby wrażenie, że okolica „tętni życiem”.

Z opinii badanych na temat społeczności sąsiedzkiej wyłania się interesujący wniosek: w obszarze rewitalizacji funkcjonuje coś w rodzaju niewielkich sąsiedzkich „subspołeczności samopomocowych”, w których tkwi potencjał do rozwoju i wykorzystania w procesie rewitalizacji. Z przeprowadzonych rozmów wynika, że sąsiedzi podejmują razem inicjatywy dla naprawy najbliższej przestrzeni i poprawy jakości życia wszystkich zaangażowanych: tworzą dla siebie wspólne działki i ogródki, sprawnie rozdzielają między siebie obowiązki pielęgnacji roślin, razem starają się przeprowadzać konieczne remonty. Wypracowane w ten sposób efekty niejednokrotnie są jednak niszczone przez miejscowych wandalów.

W badaniach potwierdzono, że nie ma liderów wewnętrznych działających na rzecz społeczności śródmieścia Włocławka. Respondenci wymieniali osoby, które inicjują zagospodarowywanie podwórek, pomagają w kontaktach z właścicielem mieszkania czy inicjują spotkania sąsiedzkie.

Obecność liderów społecznych, zdaniem badanych, jest bardzo pożądana. Osoby te mogłyby zaktywizować do działań mieszkańców, którzy obecnie nie podejmują żadnych inicjatyw. Taką rolę mogliby pełnić na przykład streetworkerzy.

Sektor pozarządowy w mieście tworzy ok. 300 podmiotów, jednak charakter i aktywność większości z nich pozostaje bez większego wpływu na aktywność społeczną mieszkańców. W 2016 roku Gmina Miasto Włocławek udzieliła wsparcia 102 organizacjom pozarządowym na realizację 164 projektów. Najwięcej organizacji współpracowało z miastem w sferze wspierania i upowszechniania kultury fizycznej i sportu (52 organizacje), profilaktyki uzależnień i przeciwdziałania patologiom społecznym (31 organizacji) oraz kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i tradycji. W roku 2017 wsparcie otrzymało 107 organizacji na wdrożenie 174 projektów, z czego 53 z nich to podmioty działające w obszarze sportu, 32 w obszarze profilaktyki uzależnień i przeciwdziałania patologiom społecznym, a 25 w obszarze kultury. Najwięcej osób brało udział w projektach z zakresu kultury fizycznej i sportu oraz kultury i sztuki. Wynika to m.in. z otwartego charakteru poszczególnych projektów – pokazy, koncerty, imprezy sportowe. Ze względu na rodzaj organizowanych wydarzeń duża ich część odbywała się w centrum miasta - Śródmieściu. W działaniach podejmowanych przez organizacje pozarządowe w 2016 r. uczestniczyło ok. 63 tys. mieszkańców, natomiast w 2017 r. ok. 150 tys. osób. Rok do roku wzrosła także liczba składanych ofert przez podmioty trzeciego sektora – w 2016 r. było ich 222, a w 2017 r. 229.⁶ Pomimo tego, że współpraca z organizacjami pozarządowymi we Włocławku rozwija

⁶ Uchwała nr XXXII/75/2017 Rady Miasta Włocławek z dnia 22 czerwca 2017 r. w sprawie przyjęcia sprawozdania z realizacji „Programu współpracy Gminy Miasto Włocławek z organizacjami pozarządowymi oraz z podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, na rok 2016” oraz Uchwała nr XLIV/67/2018 Rady Miasta Włocławek z dnia 5 czerwca 2018 r. w sprawie przyjęcia sprawozdania z realizacji „Programu współpracy Gminy Miasto Włocławek z organizacjami pozarządowymi oraz z podmiotami, o których

się, to jednak od lat brykają się one z podstawowym problemem, jakim jest brak stałego źródła finansowania działalności statutowej, co ma bezpośredni wpływ na kwestie związane z siedzibą organizacji (np. miejsce zamieszkania). Trudno mówić także o współpracy podmiotów trzeciego sektora.

Pomimo działalności organizacji pozarządowych na obszarze rewitalizacji, ze względu na niewielką aktywność społeczną mieszkańców, znaczna część respondentów nie była w stanie wskazać żadnej osoby ani organizacji z zewnątrz, która organizowałaby czas wolny albo w jakikolwiek inny sposób pomagała mieszkańcom okolicy. Pozostali mieszkańcy wskazali na świetlice dla dzieci i młodzieży (Zapiecek na ulicy 3 Maja oraz świetlica Caritas), instytucje działające na rzecz osób starszych (Uniwersytet Trzeciego Wieku, Ośrodek Dziennego Pobytu, Klub Seniora na ul. Żabiej), działania MOPRu, zwłaszcza Osiedlowej Sekcji Pomocy Społecznej „Śródmieście”, a także kluby sportowe dla dzieci i Centrum Kultury „Browar B”.

Dodatkowe światło na kwestie aktywności społecznej mieszkańców obszaru rewitalizacji rzuca wywiad z przedstawicielem Centrum Organizacji Pozarządowych i Wolontariatu, mieszczącym się przy ulicy Żabiej, które współpracuje z podmiotami trzeciego sektora, buduje przestrzeń dialogu i konsultacji społecznych oraz aktywizuje i wspiera osoby zagrożone wykluczeniem społecznym. Osoba badana wskazuje z jednej strony na brak liderów wśród mieszkańców, ale jednocześnie na ich duży potencjał, który ujawnia się w aktywnym działaniu w inicjatywach organizowanych przez organizacje pozarządowe, który wymaga wzmocnienia. Jednocześnie respondentka wskazuje, że Śródmieście jest jednym z chętnie wybieranych obszarów na działania organizacji pozarządowych, co tylko potwierdza deficyty tej części miasta. Podkreśla też, że potrzeba konkursów i działań skierowanych tylko w obszar Śródmieścia oraz większej promocji samych organizacji pozarządowych, tak, by były rozpoznawalne przez mieszkańców obszaru rewitalizacji i budziły ich zaufanie.

W 2016 roku zaledwie 3 mieszkańców obszaru rewitalizacji złożyło swoją propozycję w ramach Budżetu Obywatelskiego, z czego jeden projekt dotyczył inwestycji w Śródmieściu (iluminacja świąteczna), natomiast pozostałe dwa projekty miały swoją lokalizację poza obszarem rewitalizacji i dotyczyły modernizacji terenu przy jednym z przedszkoli publicznych oraz zagospodarowania Stadionu Przylesie. W 2017 roku mieszkańcy obszaru nie zgłosili żadnej inicjatywy do Budżetu Obywatelskiego. Mieszkańcy miasta zgłaszali swoje propozycje projektów dla obszaru Śródmieścia - w 2016 roku wpłynęły 3 projekty, w 2017 – 5 projektów. Były to głównie propozycje wydarzeń kulturalnych, w tym inscenizacja wprowadzenia stanu wojennego, parada historycznych autobusów PRL-u, impreza promująca muzykę klubową czy bieg stulecia. Ponadto wskazano potrzebę zamontowania ławeczki solarnej z funkcją stojaka dla rowerów, hot spotu i ładowarki telefonicznej, samoobsługowej stacji napraw rowerów, czy ławeczki upamiętniającej lokalnego artystę St. Zagajewskiego.

Mieszkańcy obszaru rewitalizacji nie są także szczególnie aktywni w zakresie uczestnictwa w kulturze. Najczęściej uczestniczą w wydarzeniach, w których będą mieć dodatkowe profity/korzyści, na innych pojawiają się zdecydowanie rzadziej. Mieszkańcy generalnie nie wychodzą także z własną inicjatywą, czego wyrazem może być brak pomysłów mieszkańców z obszaru rewitalizacji na działania kulturalne w ramach konkursu „Moja kultura”⁷.

Badani przedstawiciele instytucji publicznych wskazują, że przyczyną wycofania z życia kulturalnego mieszkańców obszaru rewitalizacji jest przede wszystkim brak odpowiednich wzorców ze strony rodziców i najbliższego otoczenia, uzależnienie od stylu życia, którego fundamentem jest pomoc

---

mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, na rok 2017”

⁷ Konkurs organizowany w 2014 roku przez Centrum Kultury „Browar B.”, mający na celu zachęcenie mieszkańców do aktywnego uczestnictwa w kreowaniu życia kulturalnego miasta, poprzez zgłaszanie inicjatyw/pomysłów kulturotwórczych, z których najlepsze/najciekawsze zostały zrealizowane.

społeczna, nieumiejętność radzenia sobie z życiowymi sytuacjami i bardzo niska świadomość społeczna.

Najważniejsze zidentyfikowane zjawiska problemowe w obszarze rewitalizacji
Brak liderów społecznych
Nieodczuwalny przez mieszkańców wpływ działalności organizacji pozarządowych
Wycofanie mieszkańców obszaru z życia społeczno-kulturalnego/publicznego

Bezpieczeństwo

Wskaźnik dotyczący zgłaszanych interwencji do Straży Miejskiej w obszarze rewitalizacji jest zdecydowanie wyższy niż dla całego miasta. Należy zaznaczyć, iż zgłoszenia nie zawsze wynikają z poczucia odpowiedzialności za najbliższe otoczenie przez mieszkańców, ponieważ charakteryzują się oni brakiem zaufania do instytucji porządku publicznego i niezgłaszaniem przestępstw, zakłócania porządku czy aktów przemocy. Jest to zjawisko charakterystyczne dla obszarów zdegradowanych społecznie. Problem przestępczości w obszarach zdegradowanych często okazuje się pochodną pozostałych problemów społecznych, z którymi borykają się mieszkańcy. Należy zauważyć, że skala zjawiska bywa większa niż wykrywalność przestępstw, ponieważ w środowiskach zdegradowanych często nie zgłasza się przestępstw, szczególnie związanych z przemocą.

Tabela 3. Wskaźniki określające zjawisko przestępczości – obszar rewitalizacji na tle miasta Włocławek

Wskaźnik	Obszar rewitalizacji	Miasto Włocławek
Liczba przestępstw kryminalnych na 1000 mieszkańców	23,56	12,65
Liczba zgłoszeń interwencji do Straży Miejskiej na 1000 mieszkańców	286,08	81,09
Liczba założonych Niebieskich Kart na 1000 mieszkańców	17,8	8,08

Źródło: opracowanie Urząd Miasta Włocławek

Mieszkańcy obszaru rewitalizacji w większości określają zamieszkiwaną część Włocławka jako niebezpieczną. Nawet jeśli sami nie doświadczyli przemocy, ani nie byli jej bezpośrednimi świadkami, to wielu z nich przyznaje, że wciąż słyszy o różnych incydentach. Zwłaszcza osoby starsze boją się wychodzić wieczorami, inni boją się wypuszczać swoje dzieci po zmroku. Mieszkańcy twierdzą, że zdarza się spotkać młodego człowieka w kapturze i z nożem, zdarzają się napady. Nierzadko dochodzi do kradzieży, są także osoby, które próbują zastraszyć mieszkańców. Jako szczególnie niebezpieczne lokalizacje respondenci wskazują bulwary nad Wisłą, ulice: 3 Maja, Piekarska, Żabia, Cyganka.

Niektórzy mieszkańcy przyznają, że doświadczyli lub doświadczenia przemocy bezpośrednio lub doświadczył jej ktoś z ich bliskiego otoczenia. Mimo to, spora część badanych przyznała, że osobiście czuje się bezpiecznie w miejscu zamieszkania. Wszystkie takie osoby wyraziły przekonanie, że dzielnica jest bezpiecznym miejscem tylko dla „swoich”, natomiast „obcy”, przebywający w Śródmieściu, mają powody do obaw.

Według badanych przyczyną przestępczości w Śródmieściu jest powielanie wzorców zachowań wewnątrz rodziny i kręgu sąsiedzkiego mieszkańców obszaru rewitalizacji oraz generalnym braku

aktywności tej części miasta, a także małej liczby mieszkańców spoza śródmieścia – nowych mieszkańców i osób odwiedzających.

Z kolei badani przedstawiciele Komendy Policji zwracają uwagę, że obszar rewitalizacji nie jest obecnie miejscem w mieście o szczególnej koncentracji problemów przestępczości. Taka sytuacja miała miejsce 15 – 20 lat temu, jednak stereotyp Śródmieścia jako niebezpiecznego miejsca w mieście nadal silnie funkcjonuje wśród mieszkańców. Większość osób, z którymi były problemy w tym zakresie, zdaniem badanych, nie mieszka już na śródmieściu. Częściej do zdarzeń kryminalnych dochodzi na osiedlach, choć najwięcej w okolicach dworca i galerii handlowej, ze względu na większą liczbę ludzi i sklepów.

Najważniejsze zidentyfikowane zjawiska problemowe w obszarze rewitalizacji

Niski poziom poczucia bezpieczeństwa

Zakłócanie porządku publicznego

Edukacja

W obszarze rewitalizacji we Włocławku zlokalizowana jest Szkoła Podstawowa nr 3 im. Mikołaja Kopernika na ulicy Cyganka 6/10, ponadto w najbliższym sąsiedztwie znajdują się 3 szkoły podstawowe: nr 10 im. 2 Armii Wojska Polskiego przy ulicy Starodębskiej 21b, nr 14 im. Marszałka Józefa Piłsudskiego przy ulicy Bukowej 9 oraz Szkoła Podstawowa w Zespole Szkół Katolickich im. Ks. Jana Długosza przy ulicy Wojska Polskiego 2a (klasy I - III) oraz przy Łęskiej 26 (klasy IV – VIII).

Analiza sytuacji szkół wskazuje, iż Szkoła Podstawowa nr 3 mimo posiadanego bardzo dobrego zaplecza infrastrukturalnego oraz kadrowego postrzegana jest jako szkoła, do której uczęszczają dzieci z rodzin z problemami społecznymi. Wizerunek szkoły na zewnątrz jest bardzo zły, co przekłada się na realizację obowiązku szkolnego dzieci z rejonu szkoły w innych placówkach (poza rejonem). Dla przedmiotowej szkoły są to liczby porównywalne do liczby dzieci uczęszczających do szkoły.

Szkoła Podstawowa w Zespole Szkół Katolickich im. Ks. Jana Długosza we Włocławku jest nową placówką funkcjonującą we Włocławku od 2013 roku i nie jest objęta rejonizacją.

Tabela 4. Uczniowie szkół podstawowych w latach 2014-2017

Rok szkolny	Liczba uczniów ogółem	Liczba uczniów rejonu szkoły, którzy realizują obowiązek szkolny w innych placówkach	Liczba uczniów z czerwonym paskiem	Udział uczniów z czerwonym paskiem (%)	Liczba dzieci niepromowanych do następnej klasy	Udział dzieci niepromowanych do następnej klasy (%)
Szkoła Podstawowa nr 3						
2014/2015	394	319	16	4,06	26	6,6
2015/2016	383	311	14	3,65	24	6,3
2016/2017	348	306	21	6,03	6	1,7

Szkoła Podstawowa nr 10						
2014/2015	382	207	45	11,78	7	1,8
2015/2016	402	237	50	12,43	16	3,9
2016/2017	394	306	42	10,65	4	1,0
Szkoła Podstawowa nr 14						
2014/2015	608	141	124	20,39	2	0,3
2015/2016	614	203	102	16,61	3	0,4
2016/2017	606	193	96	15,84	22	3,6
Szkoła Podstawowa w Zespole Szkół Katolickich im. Ks. Jana Długosza we Włocławku						
2014/2015	103	-	12	11,65	0	0
2015/2016	185	-	29	15,67	3	1,6
2016/2017	190	-	44	23,15	1	0,5

Źródło: opracowanie własne Urząd Miasta Włocławek

Jednocześnie, mimo dużej pracy nauczycieli, udział uczniów z wyróżnieniem wśród dzieci wywodzących się z trudnego środowiska domowego jest na niższym poziomie, niż w szkołach sąsiednich, co jest widoczne na podstawie liczby uczniów z czerwonym paskiem na świadectwie na zakończenie roku szkolnego. Dla Szkoły Podstawowej nr 3 udział uczniów z wyróżnieniem oscyluje w granicach od 3,65% do 6,03%, natomiast w pozostałych szkołach w najbliższym sąsiedztwie obszaru rewitalizacji osiąga poziom min. 10,65%. Ponadto w SP 3 odnotowany został najwyższy udział dzieci niepromowanych do następnych klas w obszarze rewitalizacji. Jednak w roku szkolnym 2016/2017 największa liczba dzieci kontynuujących edukację w tej samej klasie miała miejsce w SP 14.

Badani zauważają, iż dzieci są bardzo ciekawe oraz chętne do uczestnictwa w nowych przedsięwzięciach organizowanych dla nich, ponadto są bardzo zdyscyplinowane (wyjścia do kina, teatru, przedstawienia z udziałem dzieci). Natomiast dużym problemem jest brak zaangażowania rodziców do wspólnego (z dzieckiem) podejmowania działań.

Na przygotowanie dzieci do obowiązku szkolnego bardzo duży wpływ ma edukacja przedszkolna. W obszarze rewitalizacji ze względu na wysoki poziom bezrobocia (obecność rodziców w domu) oraz ubóstwo, dzieci bardzo często nie rozpoczynają edukacji w okresie 3-5 lat.

Najważniejsze zidentyfikowane zjawiska problemowe w obszarze rewitalizacji

Negatywny wizerunek szkoły podstawowej

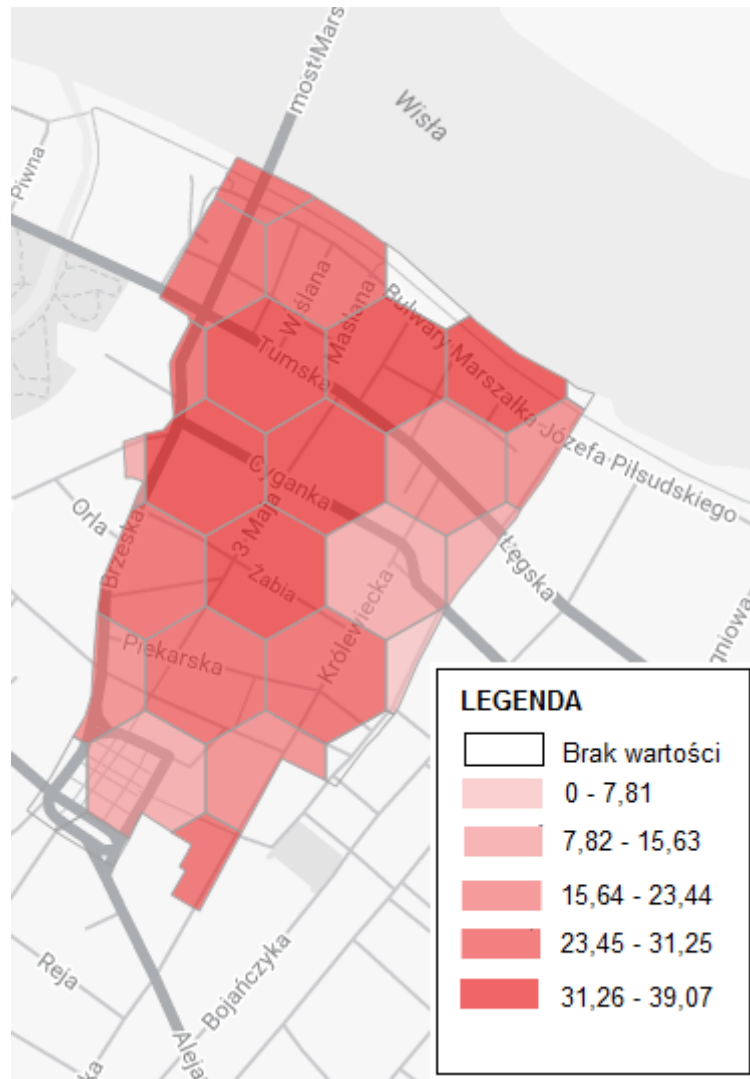
Gorsze wyniki w nauce niż w sąsiadujących z obszarem szkołach podstawowych

Bezrobocie

Zdaniem mieszkańców obszaru rewitalizacji, lokalną specyfikę źródła problemu bezrobocia w obszarze należy wiązać z upadkiem lokalnych przedsiębiorstw w ostatnich dziesięcioleciach, w których pracowało wielu mieszkańców miasta. Osoby te, które nagle straciły źródło dochodów, zostały beneficjentami instytucji pomocowych. Dawne bloki pracownicze stały się skupiskiem bezrobotnych osób, które wymagają wsparcia ze strony gminy.

Liczba zarejestrowanych bezrobotnych na dzień 30.06.2016 roku we Włocławku w obszarze rewitalizacji wynosiła 941 osób (13% wszystkich osób bezrobotnych w mieście). Udział osób bezrobotnych wśród osób w wieku produkcyjnym wyniósł w 2016 roku 27,9%. Na koniec czerwca 2016 roku liczba osób bezrobotnych na 1 tys. ludności w obszarze rewitalizacji wyniosła 176,0. Jest to wynik dwukrotnie gorszy niż wynik dla miasta.

Rysunek 7. Udział osób bezrobotnych wśród osób w wieku produkcyjnym (%)

Źródło: opracowanie Urząd Miasta Włocławek

Tabela 5. Wskaźniki zjawiska bezrobocia

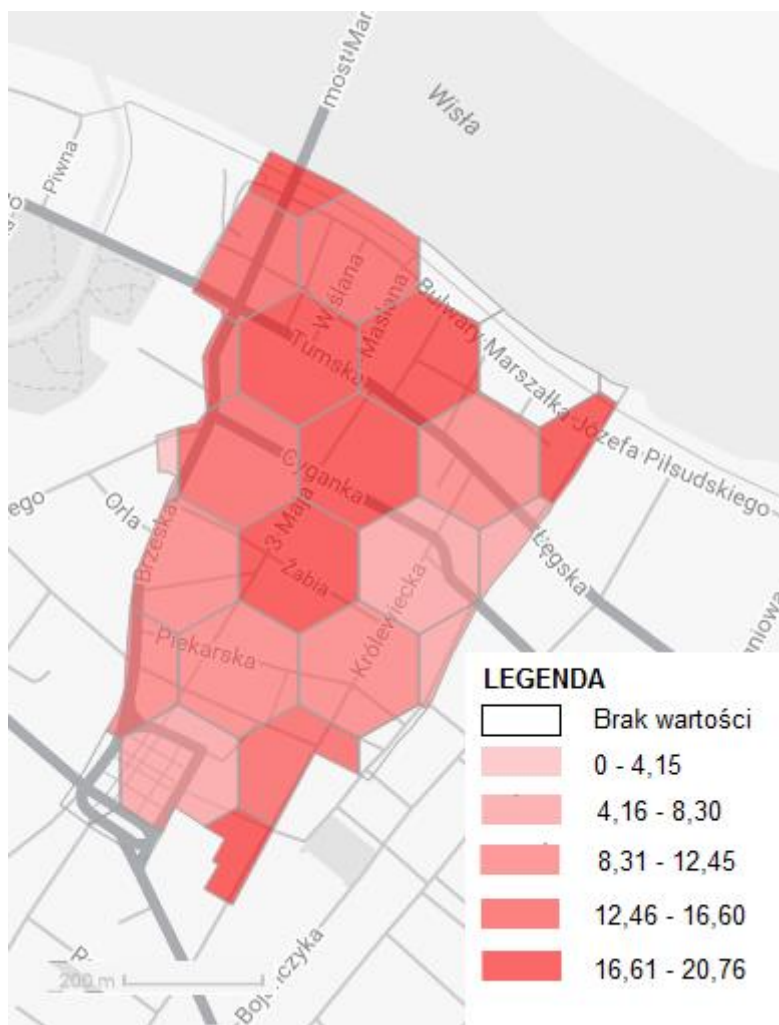
Wskaźnik	Obszar rewitalizacji (%)	Miasto Włocławek (%)
Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym	27,9	11,4
Udział osób długotrwale bezrobotnych wśród osób w wieku produkcyjnym	13,1	5,9
Liczba osób bezrobotnych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców	176,0	67,9

Udział osób bezrobotnych z najniższym wykształceniem w ogóle bezrobotnych	49,7	37,8
---	------	------

Źródło: opracowanie własne PZR Consulting Sp. z o.o. na podstawie danych Urzędu Miasta Włocławek

Liczba długotrwale bezrobotnych (pozostających bez pracy 12 miesięcy i dłużej) na koniec czerwca 2016 roku we Włocławku wyniosła 3 754 osoby, natomiast w obszarze rewitalizacji wynosiła 442, co stanowi 11,8% wszystkich długotrwale bezrobotnych w mieście. Na koniec czerwca 2016 roku, udział osób długotrwale bezrobotnych w obszarze rewitalizacji w odniesieniu do osób w wieku produkcyjnym wynosił 13,1. Jest to wynik ponad dwukrotnie gorszy niż wynik dla miasta.

Rysunek 8. Udział osób długotrwale bezrobotnych wśród osób w wieku produkcyjnym (%)

Źródło: opracowanie Urząd Miasta Włocławek

Liczba osób bezrobotnych z najniższym wykształceniem (gimnazjalnym i poniżej) w 2016 roku, na podstawie danych PUP, w mieście Włocławek wynosiła 2 743 osoby, w obszarze rewitalizacji wyniosła 468 osób, co stanowi 49,7% ogółu bezrobotnych mieszkających w obszarze i 6,4% wśród wszystkich bezrobotnych we Włocławku. Wyraźnie widać, że niski poziom wykształcenia mieszkańców obszaru rewitalizacji wpływa na ich aktywność zawodową i szanse na rynku pracy.

Wykształcenie osób bezrobotnych, zamieszkujących obszar rewitalizacji, prezentuje poniższa tabela. Z zebranych danych wynika, iż najwięcej osób pozostających bez pracy ma wykształcenie podstawowe oraz zasadnicze zawodowe i gimnazjalne.

Tabela 6. Udział bezrobotnych mieszkańców obszaru rewitalizacji w podziale na poziom wykształcenia (% , stan na 31.12.2016).

Poziom wykształcenia	%
Niepełne podstawowe	0,1%
Podstawowe	40,7%
Gimnazjalne	10,0%
Zawodowe	29,9%
Policealne	1,1%
Średnie ogólne	8,0%
Średnie zawodowe	6,6%
Wyższe	3,6%
Razem	100,0%

Źródło: opracowanie własne PZR Consulting Sp. z o.o. na podstawie danych Urzędu Miasta Włocławek

Z danych PUP najwięcej osób wśród bezrobotnych nie ma żadnego zawodu wyuczonego – takich osób jest ponad dwieście. Pozostałe osoby reprezentują różnorodne grupy zawodowe, z czego najwięcej jest: ślusarzy, murarzy, stolarzy, malarzy budowlanych, szwaczek, sprzedawców, kucharzy i krawców. Warto zestawić potencjał mieszkańców obszaru rewitalizacji na rynku pracy z ofertami lokalnego rynku. Na dzień 5.05.2017 odnotowano łącznie 208 ofert pracy (bez ofert dla osób niepełnosprawnych). W 38 z nich wymagane było wykształcenie zasadnicze zawodowe lub wyżej, w 44 ofertach wykształcenie średnie, w tym przede wszystkim kierunkowe, a w 16 wykształcenie wyższe. Jedynie w 2 ofertach wymagane było wykształcenie na poziomie minimum podstawowym. Podstawowym kryterium w przywoływanych ofertach nie jest jednak wykształcenie, a doświadczenie w wykonywaniu zawodu czy określonej pracy, którego często bezrobotni ze Śródmieścia nie posiadają.

Tabela 7. Zestawienie ofert pracy na dzień 5.05.2017r. na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy we Włocławku

Rodzaj oferty pracy	Liczba ofert
Budownictwo	
Brukarz	4
Cieśla	2
Murarz	3
Hydraulik	2
Malarz	2
Operator koparki	4
Pomocnik (budowlany, hydraulika, murarza)	5
Pracownik dociepleń	4
Zbrojarz	2
Handel i usługi	
Dyspozytor transportu	2
Elektromechanik/elektryk	4

Rodzaj oferty pracy	Liczba ofert
Fizjoterapeuta/rehabilitant	3
Fryzjer	2
Kosmetyczka/kosmetolog	3
Magazynier	2
Pielęgniarka	2
Pracownik hali	3
Sprzedawca / kasjer	10
Oświata (nauczyciel przedszkolny, oligofrenopedagog)	2
Gastronomia	
Kucharz	13
Pomoc kuchenna	3
Transport	
Kierowca	10
Krawiectwo	
Pracownik szwalni	3
Krawiec/krawcowa	2
Szwaczka	11
Przemysł	
Ślusarz	2
Stolarz meblowy	3
Spawacz	2
Pracownik produkcji	4
Operator maszyn/urządzeń produkcyjny	5
Pomocnik tapicera, spawacza itp.	2
Inżynier, pracownik wysoko wykwalifikowany	4
Monter	10
Administracja – pracownicy wysoko wykształceni	13
Osoby niepełnosprawne	25
Staż dla osób do 30 roku życia	34
Staż dla osób powyżej 30 roku życia	5

Źródło: opracowanie własne PZR Consulting Sp. z o.o. na podstawie danych Urzędu Miasta Włocławek

Na podstawie powyższej tabeli możemy stwierdzić, że oferty pracy na lokalnym rynku pracy Włocławka w dużej mierze odpowiadają na kwalifikacje i poziom wykształcenia mieszkańców obszaru rewitalizacji. Przyczyn problemu bezrobocia należy zatem szukać w innych mechanizmach i niekorzystnych zjawiskach społecznych, tj. w dziedziczeniu wyuczonej bezradności, uzależnieniu od świadczeń pomocy społecznej, niskim poziomie aktywności społecznej, braku dobrych wzorców w społeczności lokalnej.

Z przeprowadzonych wywiadów z mieszkańcami wynika, że dostępna praca jest często na tyle niskopłatna, że trudno jest utrzymać siebie i rodzinę. W takiej sytuacji bardziej korzystne jest dla mieszkańców pracowanie w tzw. *szarej strefie*, niewykazywanie dochodów i dzięki temu wspomaganie budżetu domowego środkami z pomocy społecznej. Należy w tym miejscu zaznaczyć,

że wśród mieszkańców obszaru rewitalizacji najczęściej zarobkowo pracują jedynie mężczyźni, kobiety zdecydowanie częściej zajmują się domem i wychowują dzieci.

Brak pracy lub praca niskopłatna generuje kolejne problemy z tym związane – popadanie w zadłużenia, czy uzależnienie od pomocy społecznej.

Badani pracownicy pomocy społecznej również wskazują na problem bezrobocia w obszarze rewitalizacji. Według badanych, przyczyną tej sytuacji jest przyjęty przez mieszkańców i dziedziczny styl życia, oparty o korzystanie z zasiłków pomocy społecznej. Zdaniem badanych, mieszkańcy bezrobotni nie szukają pracy. Na zmniejszenie atrakcyjności zatrudnienia wpływa wysokość otrzymywanych zasiłków, która jest niejednokrotnie porównywalna z wynagrodzeniem za oferowaną we Włocławku pracę. Duży problem z podjęciem pracy mają matki samotnie wychowujące dzieci, bądź matki z rodzin wielodzietnych, w których ojciec nie wywiązuje się z opieki nad dziećmi. Kobiety te nie mają z kim zostawić pod opieką dzieci, a ponadto oferowana praca często jest zmianowa lub popołudniowa.

Badani zwracają uwagę na obecność problemu tzw. wyuczonej bezradności, czyli dziedziczonego z pokolenia na pokolenie sposobu podejścia do życia, charakteryzującego się niezarnością i niedbałością o własny dobytek, stagnacją, postawą roszczeniową i przyjęciem modelu „życia z dnia na dzień”.

Respondenci zwracają także uwagę na problemy przemocy (przeciwko ludziom i mieniu), w tym także na przemoc domową oraz na uzależnienia mieszkańców od alkoholu i narkotyków oraz obecność dopalaczy. Zdaniem badanych w obszarze rewitalizacji funkcjonuje tzw. czarny rynek w zakresie handlu papierosami, alkoholem i dopalaczami, oraz problemy uzależnień od alkoholu, narkotyków czy zażywania dopalaczy szczególnie wśród młodych mieszkańców.

Najważniejsze zidentyfikowane zjawiska problemowe w obszarze rewitalizacji

Bardzo wysoki poziom bezrobocia, w tym długotrwałego

Niski poziom wykształcenia osób bezrobotnych

Pomoc społeczna

Pomoc społeczna jest przyznawana w sytuacji wystąpienia co najmniej dwóch okoliczności będących trudnymi sytuacjami powodującymi konieczność zapewnienia pomocy, w związku z powyższym powody które są podstawą udzielenia wsparcia nakładają się na siebie, jednocześnie nie sumując się. W 2016 roku z pomocy społecznej Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie we Włocławku skorzystało 12 095 osób (11% mieszkańców miasta), w tym 5 840 osób otrzymało pomoc z powodu ubóstwa. W samym obszarze rewitalizacji z powodu ubóstwa pomoc otrzymało 1 494 osoby, co stanowi 100% wszystkich osób korzystających z pomocy społecznej w obszarze rewitalizacji i 12,3% w mieście.

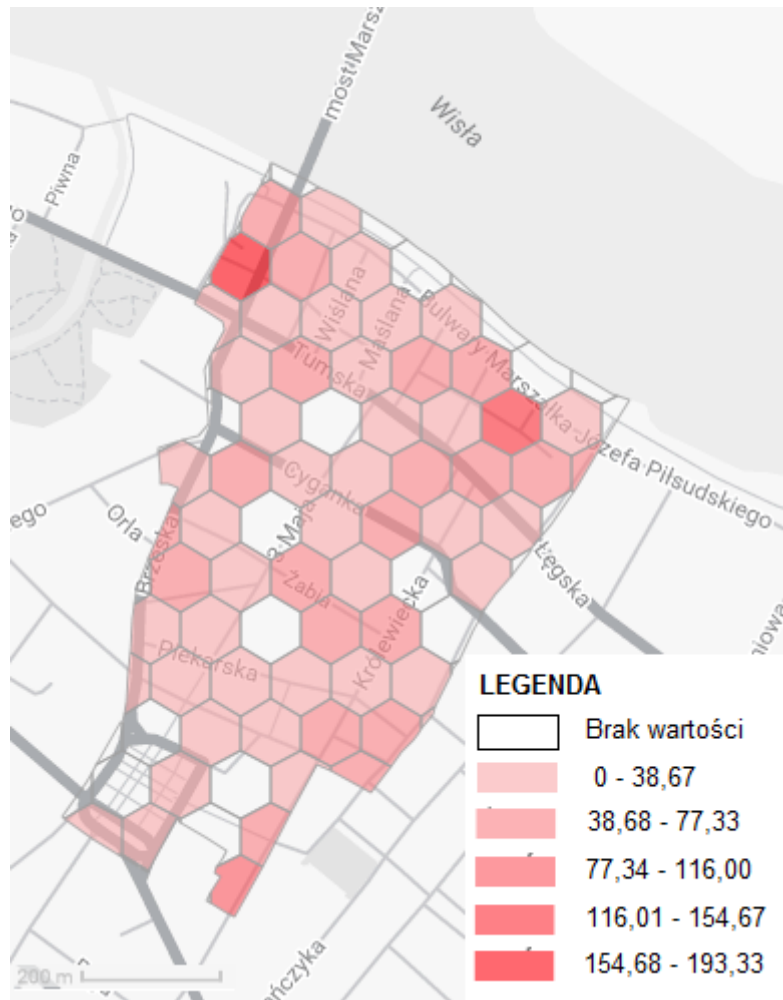
Od dnia 1 października 2015 r. dla osoby samotnie gospodarującej jest nim dochód nie przekraczający kwoty 634 zł, natomiast dla osoby w rodzinie – kwota 514 zł. Osoby korzystające ze finansowego wsparcia MOPR bardzo często w ogóle nie posiadają dochodów.

Liczba osób korzystających z pomocy społecznej, która jest udzielana zgodnie z adresem zamieszkania, wyniosła w obszarze rewitalizacji 27,9% i jest dwukrotnie większa niż wartość wskaźnika dla miasta,

co może świadczyć o dużej skali problemu uzależnienia od pomocy społecznej wśród mieszkańców obszaru.

Na poniższym rysunku zostało przedstawione rozmieszczenie wraz z natężeniem przestrzennym osób korzystających z pomocy społecznej na obszarze rewitalizacji.

Rysunek 9. Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających z pomocy społecznej w ludności ogółem (%)

Źródło: opracowanie Urząd Miasta Włocławek

Bardziej szczegółowych informacji w zakresie udzielanej pomocy społecznej dostarczają dane o występujących trudnych sytuacjach powodujących konieczność zapewnienia pomocy, czyli problemy w rodzinie. Dane zestawione w tabeli poniżej wyraźnie wskazują, że głównym problemem w rodzinie w obszarze rewitalizacji Włocławka jest ubóstwo, czyli życie poniżej ustalonego kryterium dochodowego oraz bezrobocie, które należy rozpatrywać jako silnie determinujące sytuację ubóstwa.

Znaczna część mieszkańców obszaru rewitalizacji korzysta ze wsparcia pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności, długotrwałej choroby oraz bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, w tym ponad połowa osób z powodu bezradności w rodzinach wielodzietnych. Możemy zatem stwierdzić, że także niepełnosprawność, długotrwała choroba oraz bezradność i wielodzietność rodzin determinują sytuację ubóstwa.

Tabela 8. Problemy w rodzinie powodujące konieczność zapewnienia pomocy społecznej w obszarze rewitalizacji (09.2016)

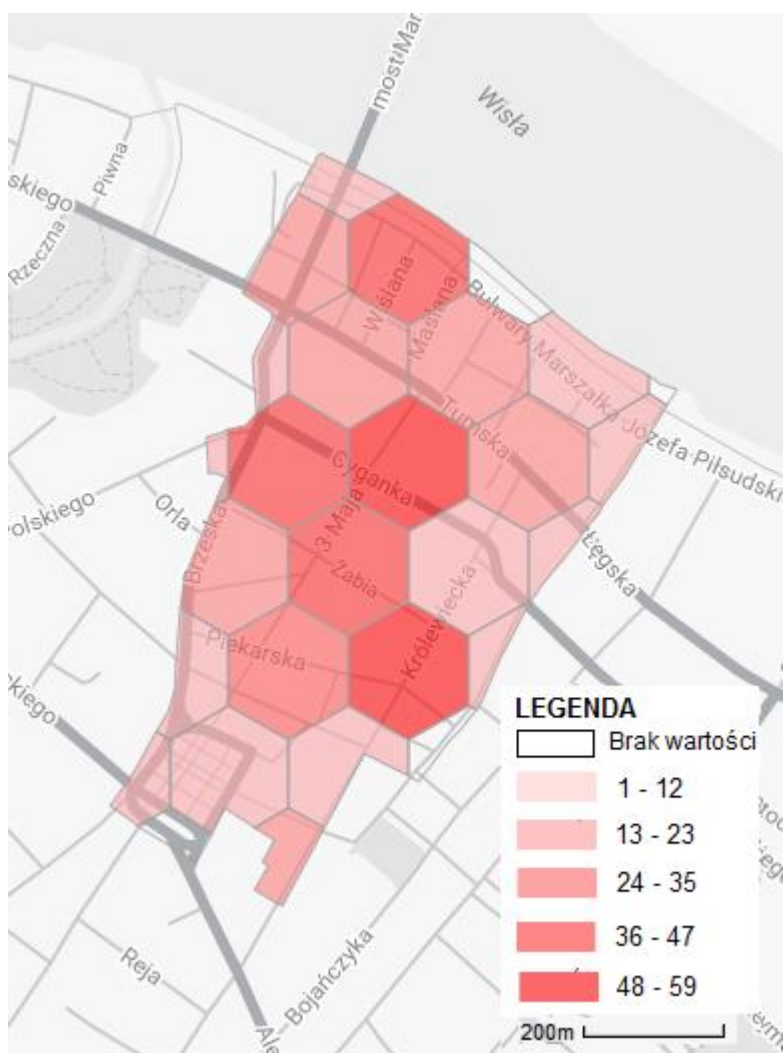
Powody udzielenia pomocy	Liczba rodzin, którym udzielono wsparcia	Liczba osób, którym udzielono wsparcia
ubóstwo	714	1494
bezrobocie	633	1381
niepełnosprawność	187	326
długa ciężka choroba	73	128
potrzeba ochrony macierzyństwa	22	92
wielodzietność	32	172
bezzadność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	108	296
bezzadność w rodzinach wielodzietnych	29	163
po zakładzie karnym	24	24
alkoholizm	23	47
narkomania	2	3

Źródło: opracowanie własne PZR Consulting Sp. z o.o. na podstawie danych Urzędu Miasta Włocławek (dane obejmują okres 05.2016 – 05.2017)

Informacją uzupełniającą obraz kondycji społeczno-ekonomicznej mieszkańców obszaru rewitalizacji, jest liczba udzielanych zasiłków na dożywianie dzieci. Z tego wsparcia najczęściej korzystają rodziny wielodzietne oraz dotknięte problemem ubóstwa. Według danych pozyskanych z MOPR liczba osób, którym zrealizowano świadczenia na posiłki dla dzieci i młodzieży, wyniosła w 2016 roku 3 120, w tym 415 osób w obszarze rewitalizacji (co stanowi 13,3% wszystkich dzieci dożywianych w mieście).

Rysunek 10. Rozmieszczenie przestrzenne liczby dzieci dożywianych (osoby)

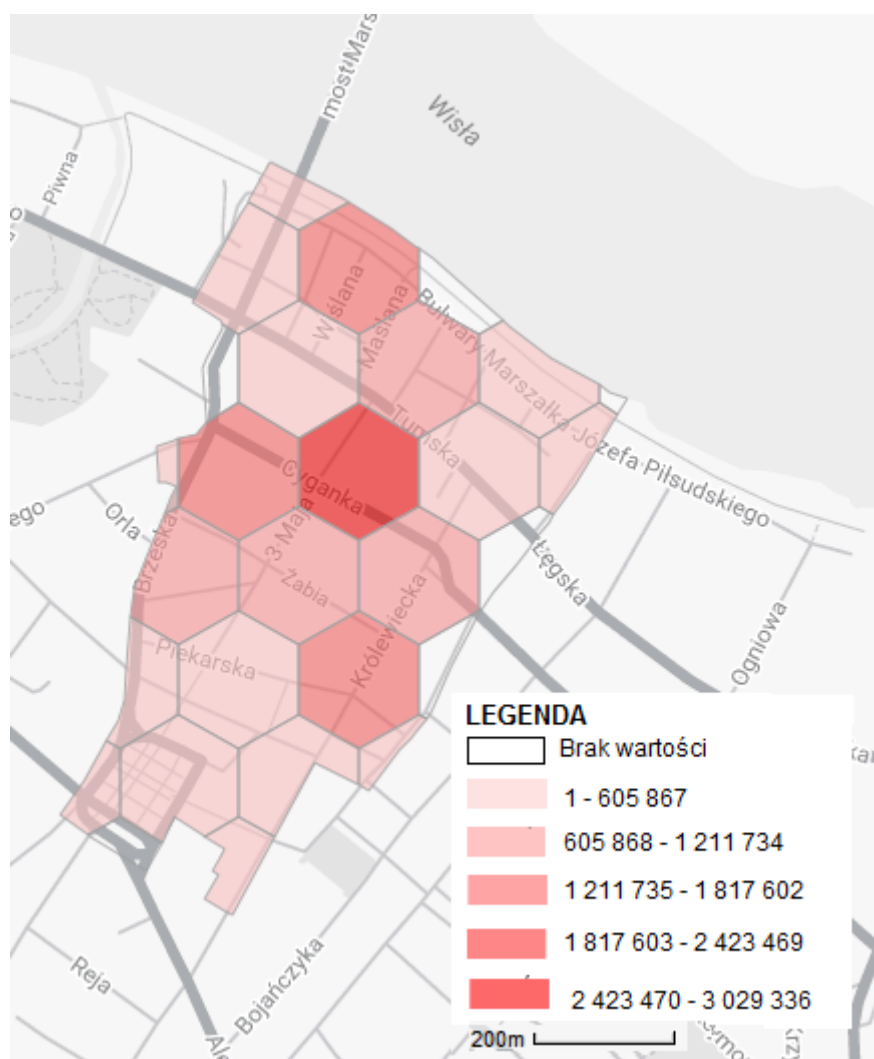

Źródło: opracowanie Urząd Miasta Włocławek

O kondycji społeczno-ekonomicznej mieszkańców obszaru rewitalizacji oraz skali ubóstwa świadczą także dane, dotyczące zadłużenia mieszkań komunalnych, w tym socjalnych.

Łącznie zadłużenie dla miasta wynosiło we wrześniu 2016 roku 63 854 504,60 zł, w tym z obszaru rewitalizacji 13 325 434,62 zł.

Rysunek 11. Rozmieszczenie przestrzenne wysokości zadłużeń komunalnych (zł)

Źródło: opracowanie Urząd Miasta Włocławek

Najwyższe zadłużenie dotyczy mieszkań komunalnych, w tym socjalnych, ulokowanych na ulicach przedstawionych w poniższej tabeli.

Tabela 9. Zestawienie ulic z najwyższym zadłużeniem budynków obszaru rewitalizacji

Nazwa ulicy	Wysokość zadłużenia
3 Maja	1 947 113,71 zł
Cyganka	3 078 422,54 zł
Żabia	1 092 293,37 zł

Źródło: opracowanie własne PZR Consulting Sp. z o.o. na podstawie danych Urzędu Miasta Włocławek

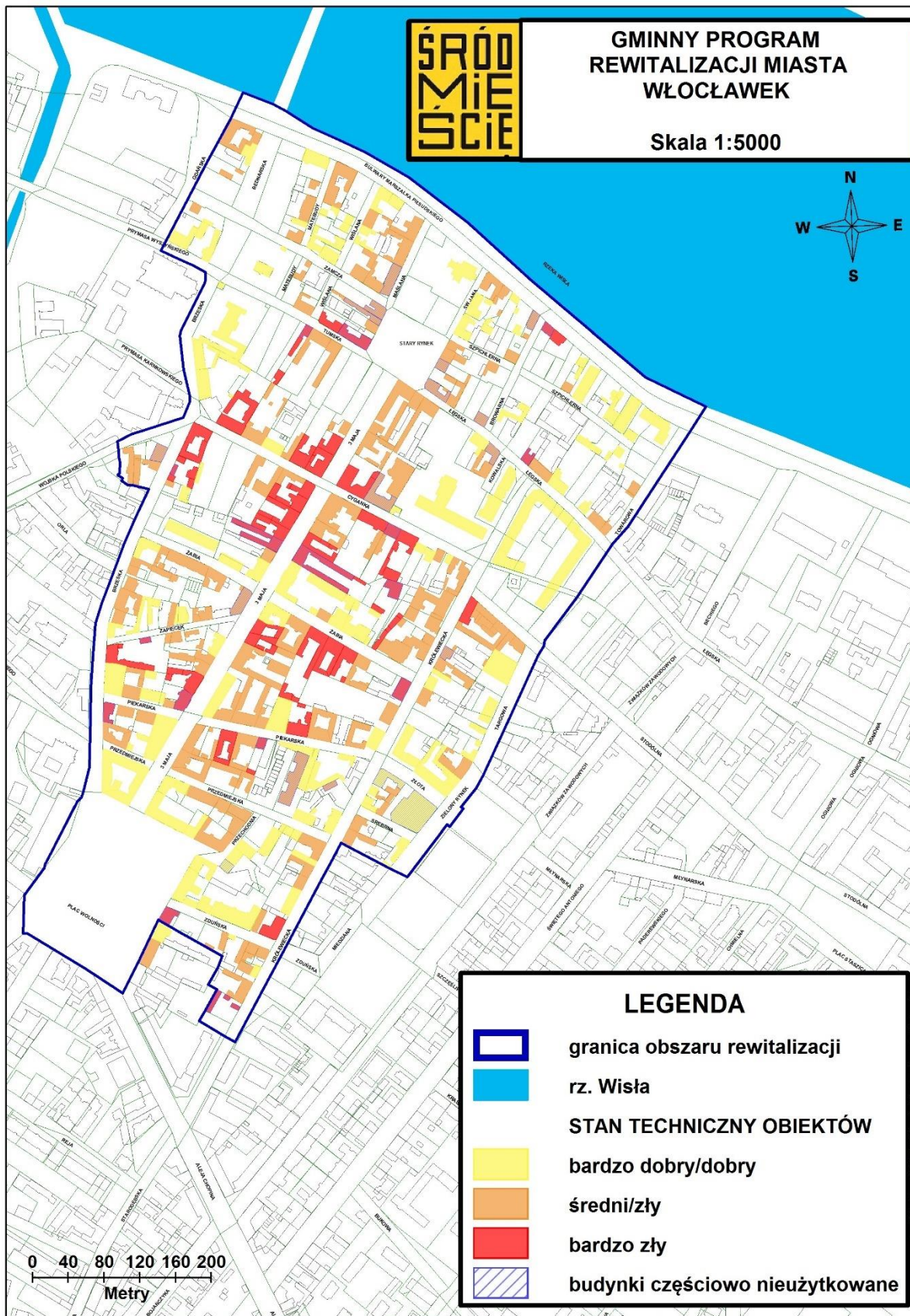
Ubóstwo i wykluczenie społeczne to drugi najczęściej wskazywany przez badanych przedstawicieli instytucji publicznych problem obszaru rewitalizacji.

Najważniejsze zidentyfikowane zjawiska problemowe w obszarze rewitalizacji
Ubóstwo
Niepełnosprawność
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i w rodzinach wielodzietnych
Dziedziczenie postawy bierności wobec życia
Problemy z regulowaniem zaległości czynszowych

3.3. Sfera techniczna

W okresie 4 – 18 kwietnia 2017 roku przeprowadzono na podstawie wizji lokalnej oraz z wykorzystaniem Geoportalu, ocenę stanu technicznego i potencjału wszystkich budynków zlokalizowanych w obszarze rewitalizacji. Zakres oceny, dokonany przez wrocławską pracownię architektoniczną, obejmował określenie ogólnego stanu technicznego obiektów, ocenę estetyczną wskazując towarzyszącą infrastrukturę techniczną oraz ocenę potencjału.

Rysunek 12. Wizualizacja stanu technicznego budynków

Źródło: opracowanie własne Urząd Miasta Włocławek

Ponad 50% budynków jest w złym lub średnim stanie technicznym wymagającym generalnego remontu obiektu. Ponadto przynajmniej 80 % obiektów wymaga doraźnych napraw lub remontu poszczególnych elementów. Na ww. rysunku wskazano również budynki nieużytkowane w przynajmniej 50% swojej powierzchni, których jest 37 w obszarze. Oprócz złego stanu technicznego budynki są w większości zaniedbane przez lokatorów lub zniszczone przez okolicznych mieszkańców. Najlepszym stanem technicznym i walorami estetycznymi charakteryzują się budynki administracyjne i usługowe, szczególnie usługi kultury np. muzea. Podobne cechy oraz często wysoką wartość zabytkową posiadają obiekty sakralne oraz zarządzane przez instytucję Kościoła.

Przeprowadzone badanie pokazuje, że zły stan techniczny i zaniedbania nie ograniczają się do kilku skupisk bądź ulic, a występują regularnie na całym obszarze opracowania.

Sporadyczne przypadki aktywności mieszkańców wskazują, iż zły stan techniczny budynku nie jest przeszkodą w dbaniu o najbliższe otoczenie. Nierzadko występują również sytuacje odwrotne. W obiektach świeżo zmodernizowanych przez administratorów można zauważyć wysoką niedbałość o otoczenie.

Na całym obszarze objętym opracowaniem regularnie występują nieruchomości mające duży potencjał dla nowych inwestycji, głównie mieszkaniowo-usługowych. Występują również liczne możliwości rozbudowy i przebudowy istniejących obiektów.

Mieszkańcy potwierdzają powyższe analizy wskazując, że kamienice będące w zasobie gminy w dużej mierze wymagają gruntownych remontów, które w części „publicznej” (klatki schodowe) odbywają się zbyt rzadko. W części „prywatnej” (wnętrze mieszkań) trudno doprowadzić do wymiany okien, remonty w dużej mierze trzeba przeprowadzać na własną rękę. Budynki mają zniszczone dachy i ściany, problemem wielu mieszkań są wilgoć oraz zagrzybienie.

Respondenci wskazują konkretne lokalizacje, w których znajduje się wiele zniszczonych budynków: ulice Królewiecka, Łęgska, Tumska, Cyganka, 3 Maja, Żabia, między ulicą Brzeską a Starym Rynkiem oraz bulwary nad Wisłą.

Również badani przedstawiciele instytucji publicznych wskazują na bardzo niski standard budynków mieszkalnych w obszarze rewitalizacji. Respondenci zwracają uwagę, że od lat 80-tych nie inwestowano w kamienice, dlatego powstające bloki stawały się atrakcyjną alternatywą dla bardziej zamożnych mieszkańców, a w śródmiejskich kamienicach koncentrowano mieszkania komunalne.

Fotografia 1. Budynki w obszarze rewitalizacji – przykłady, ul. 3 Maja.

Autor: Edyta Masierek oraz Urząd Miasta Włocławek, 2016

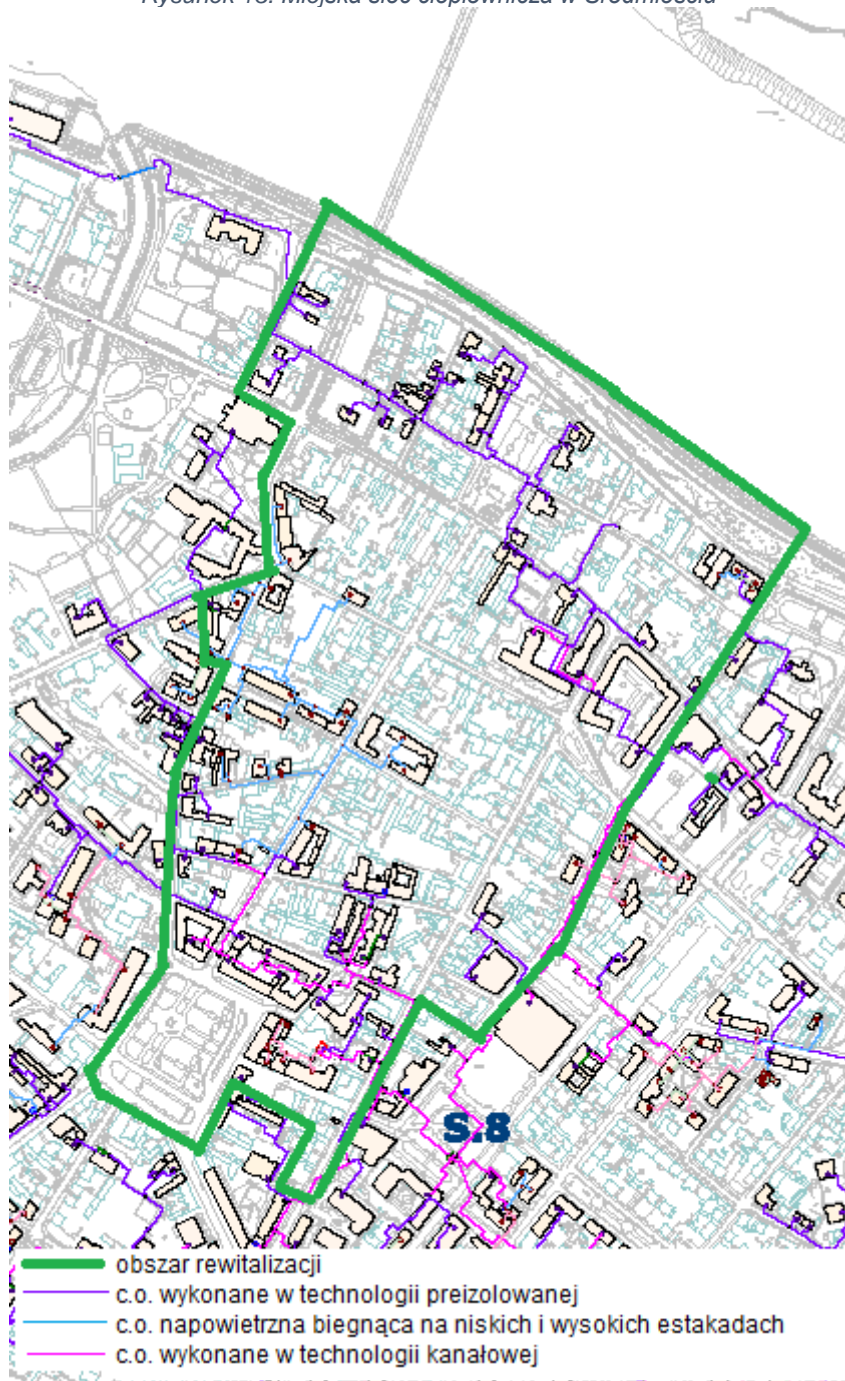
Obszar rewitalizacji jest wyposażony we wszystkie niezbędne media: wodne, kanalizacyjne i energetyczne, jednak tylko część budynków objętych opracowaniem posiada przyłącze lub ma możliwość przyłączenia się do sieci ciepłowniczej. Podobna sytuacja dotyczy przyłączy do sieci gazowniczej.

Pomimo tego, że obszar rewitalizacji jest w pełni wyposażony w infrastrukturę wodno-kanalizacyjną, to jednak jej stan techniczny wymaga sukcesywnych inwestycji gestora sieci. Około 60% ww. infrastruktury w obszarze zostało wybudowane w latach 30-tych XX wieku, a pozostałe ok. 40% w latach kolejnych do lat 60-tych XX w. łącznie. Oznacza to, że system wodno-kanalizacyjny, szczególnie ten najstarszy, wskutek naturalnych procesów uległ znacznej degradacji i jest narażony na występowanie awarii.

W mieszkaniach brakuje ciepłej wody i większość lokatorów używa bojlerów lub podgrzewaczy. W niektórych budynkach wciąż funkcjonują toalety umiejscowione na klatkach schodowych lub w podwórzu. Zdarzają się też przerwy w dostawie gazu. Badani wskazali, że nie ma problemu z dostępem do telewizji czy Internetu.

Dostęp do miejskiej sieci ciepłowniczej na obszarze rewitalizacji mają obiekty użyteczności publicznej m.in. szkoła podstawowa, szkoła wyższa, budynek byłej szkoły plastycznej, urząd miasta, starostwo powiatowe, obiekty kościelne, kultury, muzeum, centrum organizacji pozarządowej, zakład usług społecznych, hotele oraz część zmodernizowanych kamienic, użytkowanych głównie jako miejsca świadczenia usług. Natomiast wielorodzinne kamienice, poza nowymi budynkami mieszkalnymi, w przeważającej większości nie są podłączone do miejskiego ogrzewania, lecz ogrzewane są za pomocą pieców klasycznych, często opalanych paliwem stałym niskiej jakości lub wręcz śmieciami. Niewielka ilość obiektów posiada piece ekologiczne.

Rysunek 13. Miejska sieć ciepłownicza w Śródmieściu

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MPEC

Spowodowane jest to częściowo niechęcią właścicieli nieruchomości do podłączania się do sieci wynikającą z przyczyn ekonomicznych. Ponadto dużą część kamienic w Śródmieściu zamieszkują osoby z zadłużeniem czynszowym, które nie są w stanie pokryć kosztów zmiany systemu ogrzewania i jego dalszego utrzymania.

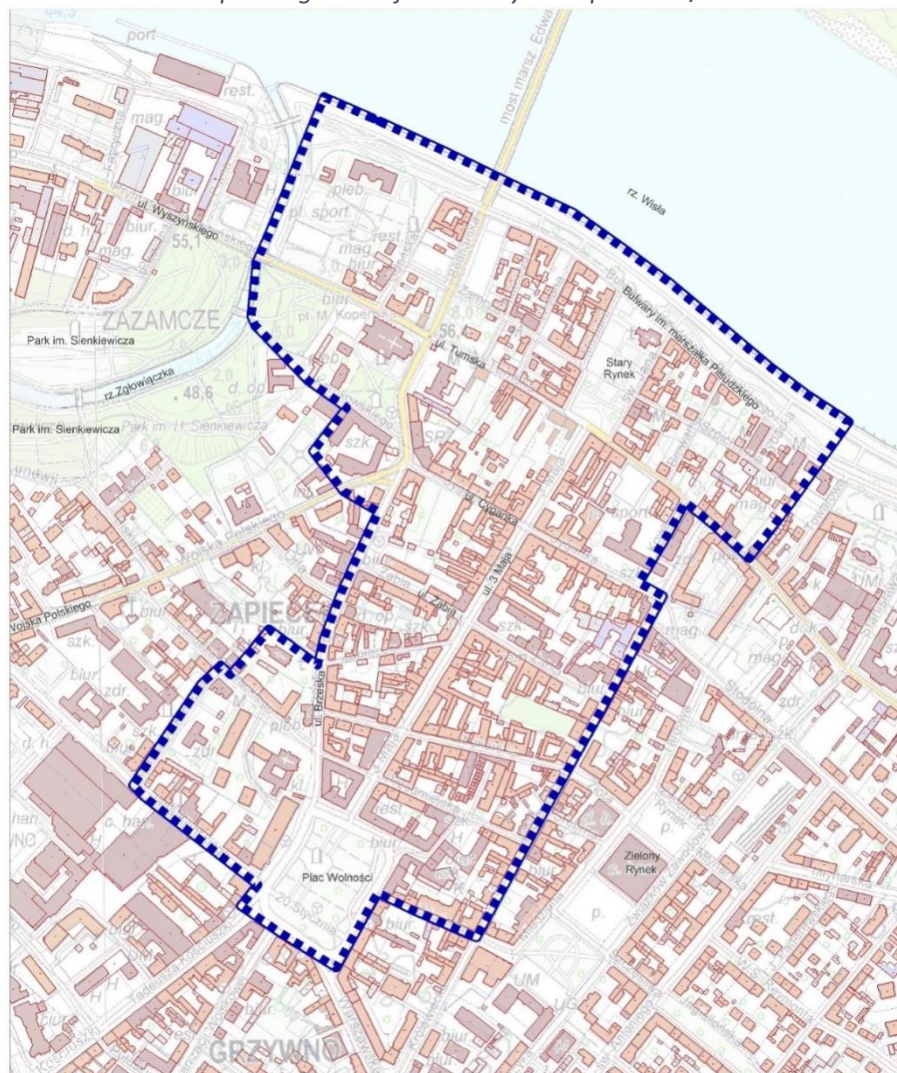
Najważniejsze zidentyfikowane zjawiska problemowe w obszarze rewitalizacji
Zły stan techniczny budynków
Przestarzała sieć wodno-kanalizacyjna
Niewielka ilość budynków przyłączona do sieci ciepłowniczej

3.4. Sfera przestrzenno - funkcjonalna

Obecnie na terenie obszaru rewitalizacji znajdują się 24 obiekty wpisane do rejestru zabytków województwa kujawsko-pomorskiego oraz obszar Dzielnica Starego Miasta. Obiektami zabytkowymi są przede wszystkim kamienice z oficynami, budynki wielorodzinne, obiekty sakralne i edukacyjne, spichlerze. Prawie cały obszar rewitalizacji jest położony na terenie stanowiącym obszar wpisany do rejestru zabytków jako Dzielnica Starego Miasta, pod numerem A/1560 z dnia 30.09.1957. W związku z powyższym, zgodnie z ustawą z dnia 23 lipca 2003r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. 2003 Nr 162 poz. 1568) wszystkie działania inwestycyjne prowadzone w tym obszarze wymagają pozwolenia Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Rysunek 14. Granica obszaru wpisanego do rejestru zabytków pod nr A/1560

■ Dzielnica Starego Miasta wpisana do rejestru zabytków pod nr A/1560 z dnia 30 września 1957r.

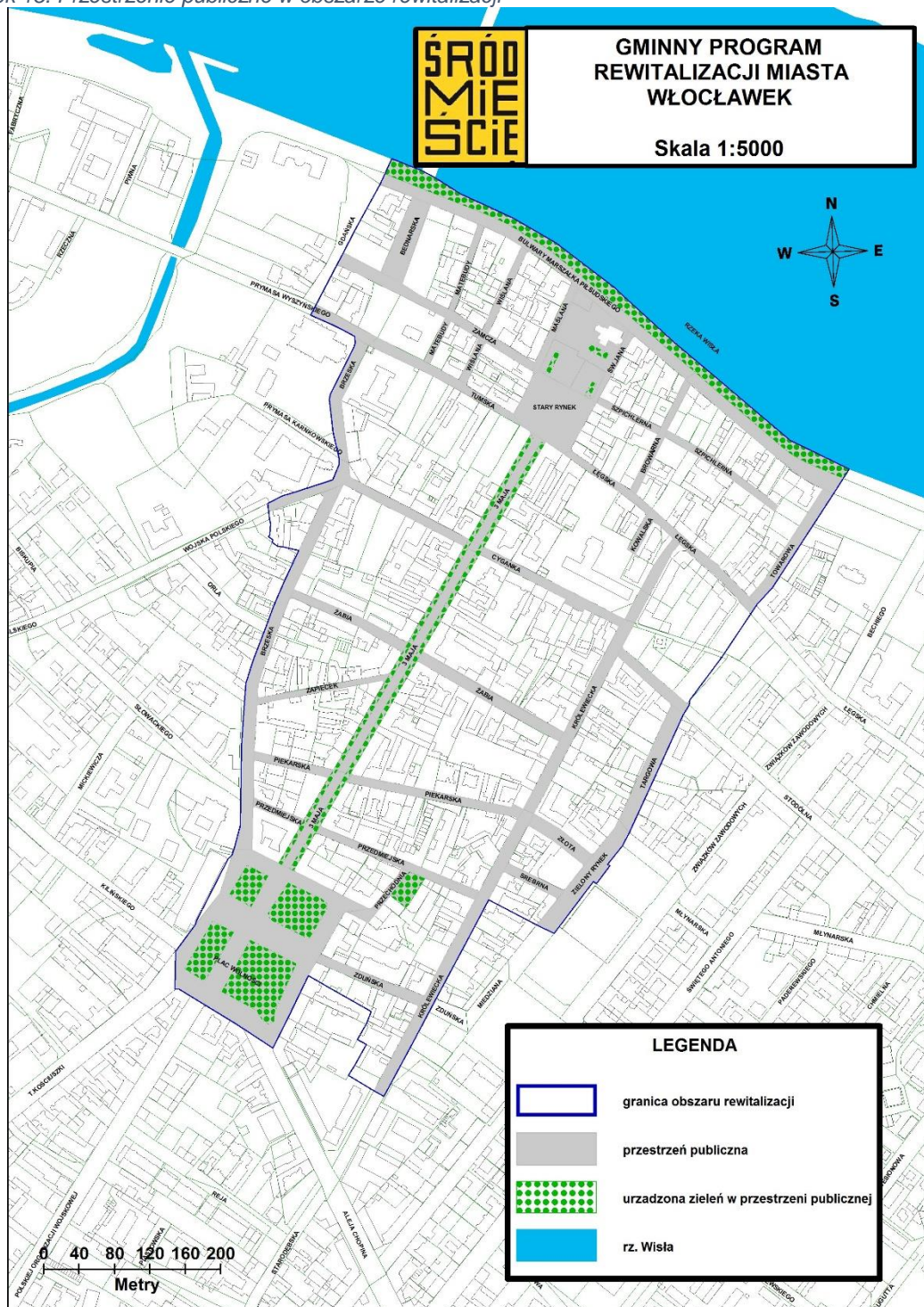
Źródło: opracowanie własne Urzędu Miasta Włocławek, 2017r.

Ponadto cały obszar rewitalizacji znajduje się na terenie, na którym obowiązuje miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego przyjęty Uchwałą Nr IX/73/11 Rady Miasta Włocławek z dnia 9 maja 2011r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w zakresie obszaru położonego we Włocławku pomiędzy: brzegiem rzeki Wisły na odcinku od ujścia rzeki Zgłowiączki do zachodniej granicy nieruchomości nr 1/26 KM 48, wzdłuż tej granicy i w kierunku zachodnim wzdłuż granicy działki nr 3/6 i 3/1 KM 48, ulicą Ogniówą, Chmielną, Wronią, Okrzei do wysokości ulicy Kościuszki, granicą obszarów kolejowych, ulicą Szpitalną, Okrzei i zachodnią granicą Parku im. H. Sienkiewicza, ulicą Wyszyńskiego oraz zachodnim brzegiem rzeki Zgłowiączki z wyłączeniem terenów objętych miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego uchwalonymi po 1 stycznia 1995r. (Dz. Urz. Woj. Kujawsko-Pomorskiego Nr 167, poz. 1403 z 27 lipca 2011r.). Miejscowy plan ustala m.in. zasady dotyczące ochrony dziedzictwa kulturowego oraz dóbr kultury współczesnej.

W obszarze rewitalizacji przestrzeniami publicznymi są wszystkie ulice (23 w całości, 12 w części), które obecnie są udostępnione dla ruchu oraz parking pomiędzy bulwarami a ulicą Zamczą o powierzchni 0,3 ha. Ponadto zlokalizowany jest tutaj Plac Wolności o powierzchni 2,5 ha oraz Stary Rynek

o powierzchni 1,1 ha, wokół których odbywa się ruch kołowy, natomiast centralne części stanowią miejsca wypoczynku z ławkami oraz zielenią. Charakterystycznym miejscem rekreacji i wypoczynku są nadwiślańskie bulwary ze ścieżką pieszo - rowerową, zielenią, licznymi ławkami, placem zabaw, siłownią na świeżym powietrzu, których powierzchnia w obszarze wynosi 3 ha. W obszarze występuje skwer przy zbiegu ulicy Przechodniej i Przedmiejskiej oraz orlik przy Szkole Podstawowej nr 3. W bliskim sąsiedztwie dostępny jest także orlik przy Zespole Szkół Technicznych.

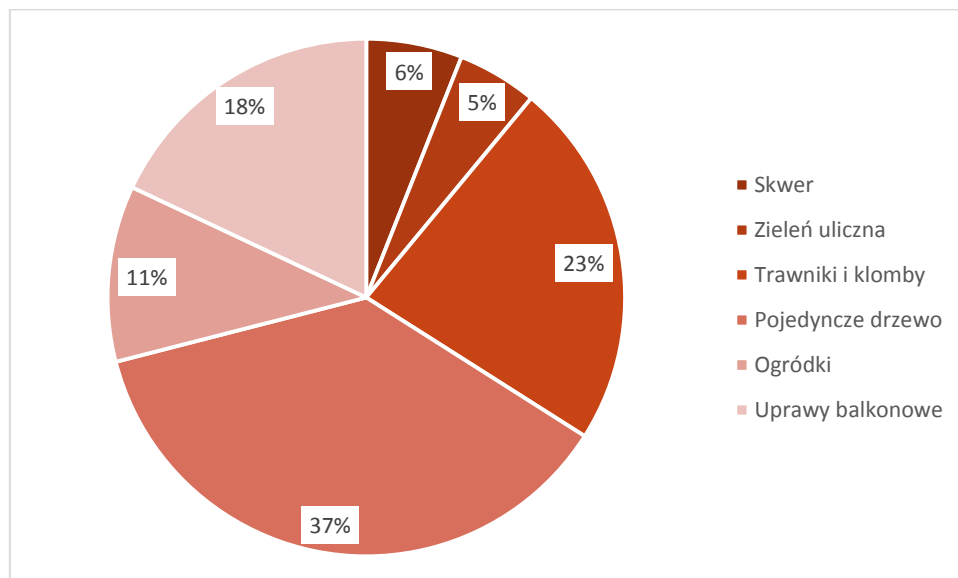
Rysunek 15. Przestrzeń publiczna w obszarze rewitalizacji

Źródło: opracowanie własne Urząd Miasta Włocławek

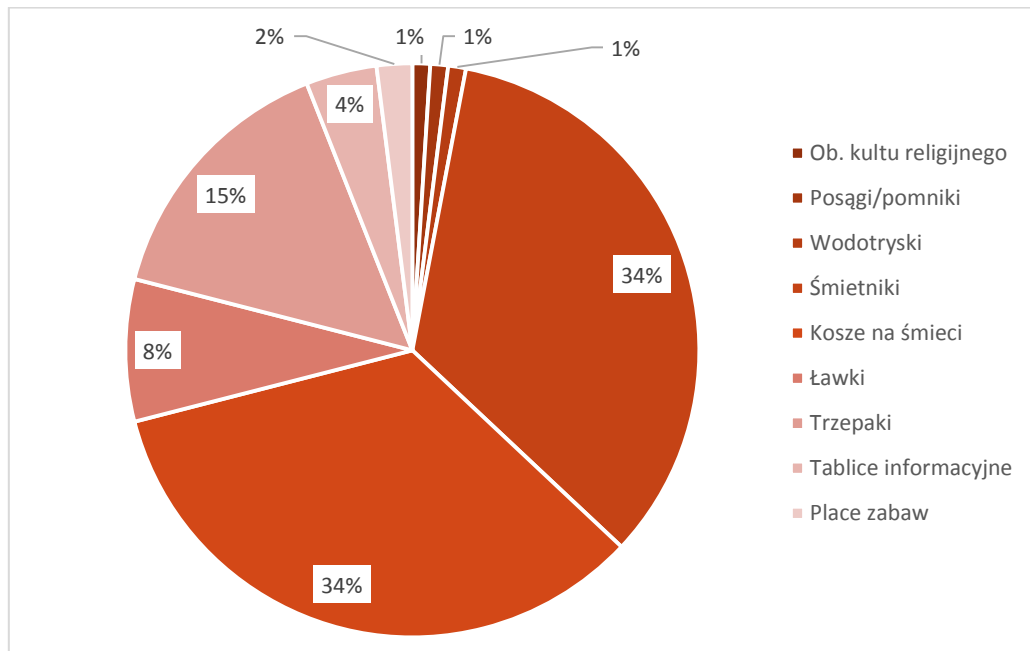
W czerwcu 2017 roku zostały przeprowadzone badania obszaru rewitalizacji w formie ćwiczeń terenowych specjalnościowych ze studentami drugiego stopnia kierunku Gospodarka Przestrzenna Uniwersytetu Łódzkiego. Poniżej zostały przedstawione wykresy prezentujące udział występowania zieleni oraz elementów zagospodarowania przestrzeni w obszarze rewitalizacji.

Wykres 2.. Rodzaje zieleni występującej w obszarze rewitalizacji

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań studentów Uniwersytetu Łódzkiego (czerwiec 2017r.)

Wykres 3.. Elementy zagospodarowania w obszarze rewitalizacji

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań studentów Uniwersytetu Łódzkiego (czerwiec 2017r.)

Z analizy wykresów wynika, że w zakresie występującej w obszarze zieleni dominują pojedyncze drzewa oraz trawniki i klomby. Zdarza się, że mieszkańcy urządzają niewielkie ogródki czy prowadzą uprawy balkonowe. Najbardziej zauważalnymi elementami zagospodarowania w obszarze są śmietniki i kosze na śmieci. Zauważalna jest zbyt mała ilość skwerów, ławek, placów zabaw.

Zagospodarowanie przestrzeni publicznej i najbliższego otoczenia budynków mieszkalnych zostało przez mieszkańców ocenione bardzo negatywnie. Badani zwracają uwagę na brzydkie i zaniedbane podwórka, porzucane śmieci, dominację samochodów w przestrzeni, brak przestrzeni do zabawy dla dzieci, zrujnowane klatki schodowe, brak ławek, niewiele zieleni. Kobiety wskazują na nawierzchnię chodników i skwerów, po których trudno się poruszać, np. w butach na obcasie czy z wózkiem dziecięcym. Dostępne przestrzenie publiczne nie sprzyjają spędzaniu wolnego czasu.

Fotografia 2. Przestrzeń publiczna w obszarze rewitalizacji we Włocławku

Autor: Urząd Miasta Włocławek i Edyta Masierek, 2017

Brak zagospodarowania przestrzeni publicznej powoduje, że mieszkańcy bardzo rzadko spędzają wspólnie czas. Wielu badanych zauważa, że na śródmiejskich podwórkach często widuje się dzieci, które przebywają tam wiele czasu, lecz niejednokrotnie „biegają samopas”, nie mając zbyt wielu miejsc i propozycji zorganizowanych aktywności do wyboru. Same próbują sobie zagospodarowywać czas: poruszają się w kilkunastoosobowych grupach, malują kredą na chodnikach, bawią się w podchody, w policjantów, w gumę, w chowanego. Czasami dzieci uczęszczają na zajęcia w świetlicach. Z dostępnych form spędzania czasu dla młodszych mieszkańców śródmieścia popularnością cieszą się orliki.

Nie są rzadkością patologiczne formy wspólnego spędzania czasu – na podwórkach i w bramach można spotkać grupy mieszkańców nadużywających alkoholu, często są to młodzi ludzie. Opinia o młodzieży w zakresie spędzania wolnego czasu nie jest ogólnie zła, badani wskazują, że młodzież jest obecnie dość kulturalna i kreatywna, ale trzeba poszerzyć skierowaną do nich ofertę aktywności.

Najczęstsze formy spędzania wolnego czasu wśród dorosłych badanych to z kolei spacer po okolicznych parkach (np. Park Łokietka, Park Sienkiewicza), skwerach, Bulwarach nad Wisłą oraz na Placu Wolności, gdzie można przysiąść na ławce. Część mieszkańców ma w zwyczaju spędzać czas poza śródmieściem, np. na prywatnych działkach. Starsi mieszkańcy mówią o Ośrodku Dziennego Pobytu (mieszczącym się przy ulicy Brzeskiej 15), który ich zdaniem dobrze prosperuje i daje możliwości codziennego korzystania z ciekawych form spędzania czasu: odbywają się tam różne zajęcia, organizowane są wyjścia i wyjazdy, imprezy sportowe i świąteczne.

Badani włocławianie korzystają ze wszystkich dostępnych środków transportu: samochodów, rowerów, komunikacji miejskiej, motocykli. W obrębie śródmieścia mieszkańcy najczęściej poruszają się pieszo, ponieważ wszelkie ważne miejsca, z których korzystają na co dzień, położone są wystarczająco blisko. Pieszym nie sprzyja wzmożony ruch samochodowy (niektórym wyraźnie nie

podoba się wprowadzenie ruchu samochodowego na ul. 3 Maja), a także niewystarczające oznakowanie. Znaczna część badanych jest zmotoryzowana i korzystanie z samochodu w śródmieściu ocenia jako stosunkowo wygodne, ale utrudnione przez dość gęsty ruch uliczny, ulice zamykane przez zniszczenia budynków i nawierzchni, brak miejsc parkingowych. Śródmieście jest skomunikowane z innymi częściami Włocławka poprzez linie autobusowe Miejskiego Przedsiębiorstwa Komunikacyjnego.

W obszarze rewitalizacji swoje siedziby ma szereg instytucji publicznych, w tym: przedszkola (głównie prywatne), szkoły (podstawowa, wyższa), instytucja kultury, siedziba organizacji pozarządowych, świetlica środowiskowa, ośrodek pobytu dziennego wraz ze świetlicą dla osób psychicznie chorych, urzędy, poradnie specjalistyczne z zakresu onkologii. Ponadto w obszarze znajduje się kościół katolicki. Placówka podstawowej opieki zdrowotnej ma swoją siedzibę w sąsiedztwie obszaru rewitalizacji, na ulicy Kilińskiego.

Mieszkańcy śródmieścia wskazują, że dostępność do sklepów i usług jest odpowiednia, jednocześnie zwracają uwagę, że w centrum Włocławka dominują sklepy spożywcze, monopolowe, z używaną odzieżą oraz banki i apteki. W samym centrum brakuje mieszkańcom sklepów warzywnych, drobnych usług rzemieślniczych (np. warsztat szewski, krawiecki, sklep z częściami metalowymi). Badani mieszkańcy wskazują, że w sklepach można kupić raczej podstawowe produkty.

Dobrze zagospodarowana przestrzeń publiczna podnosi jakość życia mieszkańców, zwiększa poczucie bezpieczeństwa w danym obszarze, wzmacnia więzi społeczne i tworzenie wspólnot lokalnych. Odpowiednie jej zagospodarowanie pozwala także zwiększyć obroty lokalnego biznesu czy wręcz przyczynia się do powstawania nowych punktów handlowych. Dobrze zagospodarowana przestrzeń publiczna zwiększa atrakcyjność danego obszaru poprawiając także jego wizerunek.

Najważniejsze zidentyfikowane zjawiska problemowe w obszarze rewitalizacji
Niewystarczające zagospodarowanie przestrzeni publicznych – niedostatek miejsc integracji, wypoczynku i rekreacji
Niewystarczająca ilość zieleni w obszarze
Zaniedbane podwórka
Kolidujący z ruchem pieszym zbyt duży ruch samochodowy w ścisłej zabudowie obszaru
Brak różnorodnych usług

3.5. Sfera gospodarcza

Na koniec 2015 roku we Włocławku zarejestrowano 12 505 przedsiębiorstw, natomiast w samym obszarze rewitalizacji wskazano ich 884. Wartość wskaźnika liczby podmiotów gospodarczych na 100 osób jest nieco większy dla obszaru rewitalizacji niż dla całego miasta, co wynika z tego, że obszar rewitalizacji znajduje się w centrum miasta, w którym występuje koncentracja sklepów i usług.

Tabela 10. Liczba podmiotów gospodarczych na 100 osób.

Wskaźnik	Obszar rewitalizacji	Miasto Włocławek
Liczba podmiotów gospodarczych na 100 osób	16,5%	11,7%
Liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym	5,6%	13%

Źródło: opracowanie Urząd Miasta Włocławek

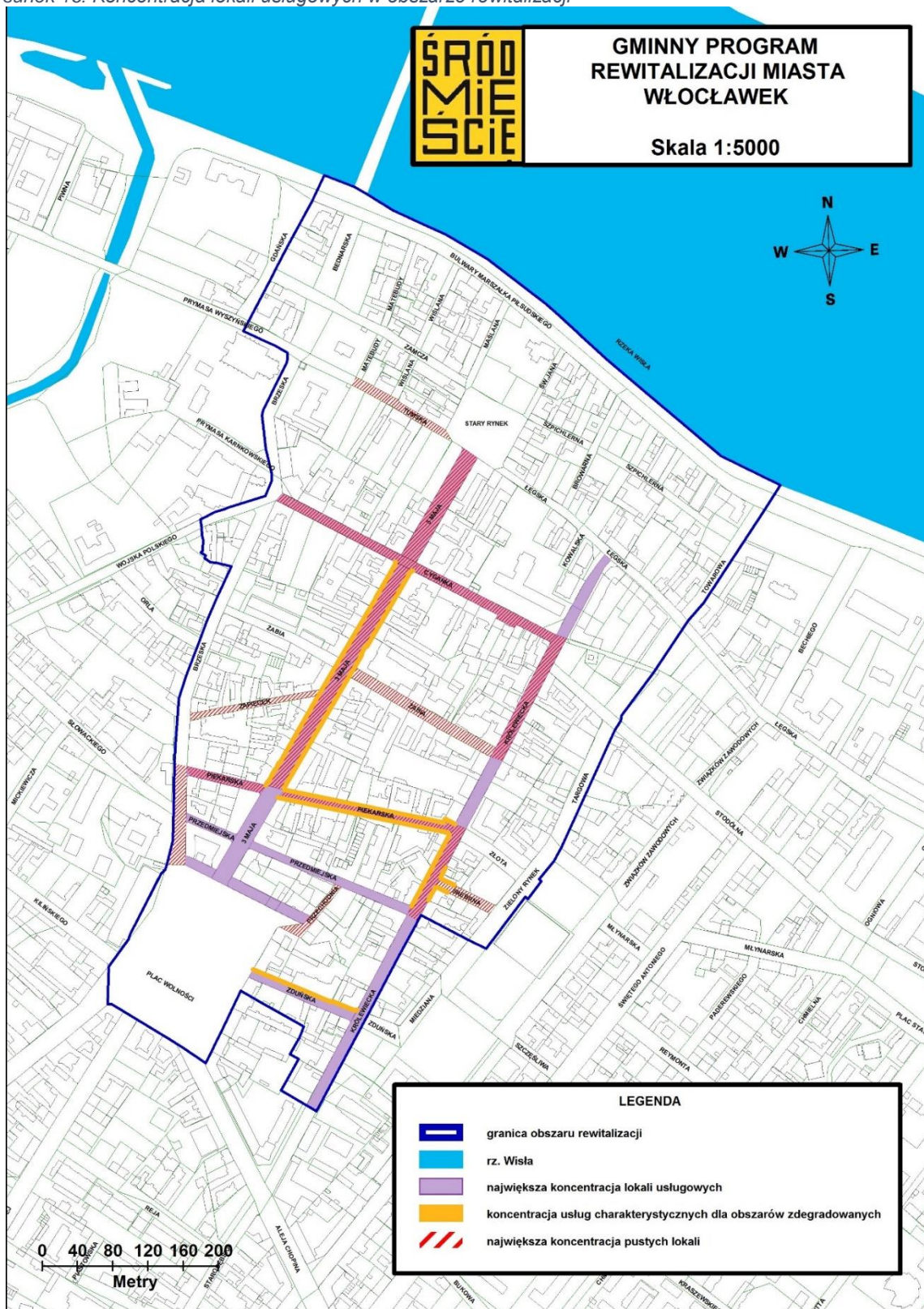
W obszarze rewitalizacji liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą i jednocześnie zamieszkujących w obszarze wynosi 184 osoby (dane US na 2015 r.) Najwięcej przedsiębiorców, bo aż 69, prowadzi działalność gospodarczą o charakterze handlu hurtowego i detalicznego, naprawy pojazdów samochodowych, włączając motocykle (PKD 2007, Sekcja G). Drugą co do wielkości grupą działalności przedsiębiorców jest budownictwo (PKD 2007, Sekcja F), którą ma zarejestrowanych 31 przedsiębiorców.

Ponadto 244 osoby fizyczne prowadzą działalność gospodarczą na obszarze rewitalizacji, jednak zamieszkują poza tym terenem. Tutaj przeważającą formą działalności gospodarczej jest również handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (112 działalności gospodarczych). Kolejną jest działalność profesjonalna, naukowa i techniczna – 35 przedsiębiorstw, w tym biura podatkowe, rachunkowe, kancelarie adwokackie (PKD 2007, Sekcja M).

Pozostała część działalności gospodarczych to spółki, których siedziba znajduje się w obszarze rewitalizacji. Struktura działalności skupia się głównie wokół handlu hurtowego i detalicznego (105 przedsiębiorstw) oraz usług (55 przedsiębiorstw).

Ulice na których dostępna jest duża liczba lokali usługowych to przede wszystkim ul. 3-go Maja i przyległe do niej ulice poprzeczne, czyli Przedmiejska, Piekarska, Żabia, Cyganka, Rzemieśnicza oraz Plac Wolności. W mniejszym stopniu ulice: Brzeska, Królewiecka, Targowa, Srebrna, Złota i Zduńska. Jednak należy pamiętać, iż szereg z świadczonych usług to „przedsiębiorstwa biedy” takie jak: lombardy, pożyczki-chwilówki, zakłady bukmacherskie oraz handel towarami najtańszymi (tania odzież, „wszystko po 4 zł” itp.). Ulice: Zapiecek, Tumska i Łęgska posiadają niewielką ilość lokali usługowych jednak wykazują potencjał funkcjonowania na nich pierzei usługowych. Ulice: Zamcza, Szpichlerna, Bulwary oraz poprzeczne do nich ulice: Matebudy, Wiślana, Maślana, Św. Jana oraz Browarna charakteryzują się głównie zabudową mieszkaniową oraz obiektami związanymi z kulturą. Analizując intensywność usług można stwierdzić, że im bliżej Placu Wolności tym większa intensywność występowania lokali usługowych i atrakcyjność samych usług, natomiast im bliżej Wisły, tym gorsza atrakcyjność oraz mniejsza liczba aktywnych lokali.

Rysunek 16. Koncentracja lokali usługowych w obszarze rewitalizacji

Źródło: opracowanie własne Urząd Miasta Włocławek

Z przeprowadzonych rozmów z mieszkańcami wynika, że w śródmieściu ma miejsce duża rotacja nowych sklepów. Zaledwie kilka lokali można określić jako stabilne przedsiębiorstwa, funkcjonujące na rynku kilkanaście lat. Przyczyn takiego stanu rzeczy jest kilka: szczególny wpływ ma wypieranie drobnego handlu przez supermarkety i galerie handlowe, które oferują tańsze produkty niż osiedlowe sklepy spożywcze, a także wysokie czynsze, niepozwalające utrzymać prowadzonej działalności. Znaczenie ma także wyludnianie się śródmieścia, w którym w dużej mierze zostają mniej zamożni mieszkańcy, natomiast nowi się nie pojawiają. Właściciele sklepów w obszarze rewitalizacji wskazują na niski poziom dochodów mieszkańców, którzy regularnie robią zakupy „na zeszyt”.

Tabela 11. Liczba opuszczonych lokali i „przedsiębiorstw biedy” w obszarze rewitalizacji (badania własne, 2016)

Lp.	Ulica	Liczba lokali usługowych	Liczba lokali opuszczonych	% lokali opuszczonych	Liczba wynajętych/zajętych lokali	W tym liczba przedsiębiorstw biedy	Przeds. biedy w lokalach wynajętych (%)
1.	3 Maja	91	42	46%	49	9	18%
2.	Bednarska	0	0	0%	0	0	0%
3.	Browarna	0	0	0%	0	0	0%
4.	Brzeska	12	4	33%	8	1	13%
5.	Bulwary im. Piłsudskiego marsz.	1	0	0%	1	0	0%
6.	Cyganka	32	16	50%	16	0	0%
7.	Gdańska	1	0	0%	1	0	0%
8.	Kowalska	0	0	0%	0	0	0%
9.	Królewiecka	44	15	34%	29	4	13%
10.	Łęgska	6	5	83%	1	0	0%
11.	Maślana	1	0	0%	1	0	0%
12.	Matebudy	0	0	0%	0	0	0%
13.	Piekarska	73	20	27%	53	7	13%
14.	Plac Kopernika	0	0	0%	0	0	0%
15.	Plac Wolności	37	3	8%	34	4	11%
16.	Przechodnia	5	2	40%	3	0	0%
17.	Przedmiejska	27	5	19%	22	2	9%
18.	Rybacka	0	0	0%	0	0	0%
19.	Rzemieślnicza	0	0	0%	0	0	0%
20.	Srebrna	3	1	33%	2	1	50%
21.	Stary Rynek	2	1	50%	1	0	0%
22.	Stodólna	4	0	0%	4	0	0%
23.	Szpichlerna	0	0	0%	0	0	0%
24.	Św. Jana	0	0	0%	0	0	0%
25.	Targowa	5	1	20%	4	0	0%
26.	Towarowa	1	0	0%	1	0	0%
27.	Tumska	11	11	100%	0	0	0%
28.	Wiślana	1	0	0%	1	0	0%

Lp.	Ulica	Liczba lokali usługowych	Liczba lokali opuszczonych	% lokali opuszczonych	Liczba wynajętych/zajętych lokali	W tym liczba przedsiębiorstw biedy	Przeds. biedy w lokalach wynajętych (%)
29.	Wojska Polskiego (do Orlej)	4	0	0%	4	0	0%
30.	Wyszyńskiego Stefana (do Gdańskiej)	1	0	0%	1	0	0%
31.	Zamcza	1	0	0%	1	0	0%
32.	Zapiecek	2	1	50%	1	1	100%
33.	Zduńska	17	3	18%	14	2	14%
34.	Zielony Rynek	42	8	19%	34	4	11%
35.	Złota	6	1	17%	5	0	0%
36.	Żabia	14	7	50%	7	2	28%
	Razem	444	146	33%	298	37	12%

Źródło: opracowanie PZR Consulting Sp. z o.o., Urząd Miasta Włocławek, 2016

Ulice o podwyższonej koncentracji pustych lokali użytkowych, tj. 3 Maja, Brzeska, Cyganka, Królewiecka, Łęgska, Przechodnia, Srebrna, Tumska, Stary Rynek, Zapiecek i Żabia, zaznaczono w tabeli pogrubionym drukiem.

Z zaobserwowanego stanu można wnioskować, że w zaznaczonym obszarze rynek nie reaguje zainteresowaniem na istniejącą podaż lokali użytkowych, a więc stopień przedsiębiorczości w analizowanym obszarze jest niski (zapewne w reakcji na obiektywnie trudne warunki prowadzenia działalności gospodarczej i słaby popyt).

Podobnie przedstawia się sytuacja z nieruchomościami i lokalami, które na omawianym obszarze są pustostanami i pozostają nieużytkowane, jednak nie są wystawione do wynajmu, prawdopodobnie ze względu na bardzo zły stan techniczny. Dużą liczbę takich obiektów na danym terenie można odczytywać jako brak gotowości rynku do poniesienia nakładów na ich remonty w celu uruchomienia w nich działalności gospodarczej. Jest to więc przesłanka do stwierdzenia ograniczonej atrakcyjności obszaru dla działalności gospodarczej.

Nagromadzenie usług charakterystycznych dla obszarów zdegradowanych szczególnie dostrzegalne jest w centralnej części tj. na ulicy 3 Maja, Brzeskiej, Królewieckiej, Piekarskiej, Srebrnej, Zapiecku, Zduńskiej i Żabiej zaznaczono w tabeli pogrubionym drukiem.

Współcześnie zamożniejsze społeczeństwa traktują centra miast niemal wyłącznie jako przestrzeń wypoczynku, rekreacji i rozrywki. Jednak śródmieście Włocławka nie przyciąga mieszkańców nie tylko ofertą handlowo – usługową, ale także brakiem oferty spędzania czasu w centrum, która mogłaby zatrzymać mieszkańców. Wydaje się, że obecnie funkcje miejsca spotkań mieszkańców i handlu przejęło położone w bliskim sąsiedztwie śródmieścia centrum handlowo-rozrywkowe Wzorownia. Wraz z jego pojawieniem się upadła większość sklepów odzieżowych w śródmieściu.

W centrum miasta nie powstają także nowe usługi związane z gałęzią gospodarki jaką jest turystyka, a które zdolne są przyciągać swoją ofertą także ludzi spoza Włocławka, np. interaktywne muzea, izby pamięci, centra historii, itp. W obszarze od wielu lat funkcjonują trzy oddziały Muzeum Ziemi Kujawskiej i Dobrzyńskiej, tj. Muzeum Historii Włocławka, Muzeum Etnograficzne oraz Zbiory Sztuki, a także Muzeum Diecezjalne. Brak jest natomiast nowych placówek, które nawiązywałyby do specyficznej tradycji miasta, jaką jest np. fajans czy celuloza, czy też kreowały produkty turystyczne

w oparciu o nowatorskie koncepcje. Brak jest także dostępnych przestrzennie informacji o najcenniejszych obiektach historycznych miasta czy szlakach turystycznych.

Najważniejsze zidentyfikowane zjawiska problemowe w obszarze rewitalizacji
Niski stopień przedsiębiorczości mieszkańców obszaru
Duża koncentracja „przedsiębiorstw biedy”
Słaby popyt spowodowany przez niskie budżety domowe
Duża ilość pustych lokali usługowych do wynajęcia
Duża rotacja punktów handlowych
Niska jakość miejsca do prowadzenia działalności gospodarczej
Niewystarczająca infrastruktura turystyczna w obszarze

3.6. Sfera środowiskowa

Problemem obszaru rewitalizacji w zakresie środowiska jest zanieczyszczenie powietrza, które wynika m.in. z tego, że znaczna część mieszkańców korzysta z pieców w których pali produktami nieprzeznaczonymi do tego celu. We Włocławku, przy ul. Okrzei (która znajduje się w pobliżu obszaru rewitalizacji), znajduje się jedna ze stacji pomiarowych, która dokonuje pomiaru pyłu zawieszonego PM10. Jak podaje na swojej stronie internetowej Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Bydgoszczy, analizy stężeń pyłu zawieszonego PM10 za rok 2016 dla strefy miejskiej Włocławka zostały przekroczone 42 razy, w 2015 roku 68 razy. Średnia liczba dni przekroczeń ozonu w ciągu roku od roku 2011 utrzymuje się na tym samym poziomie (33 dni z przekroczeniem poziomu) i przekracza ich średnią dopuszczalną liczbę, która wynosi 25 dni w roku.

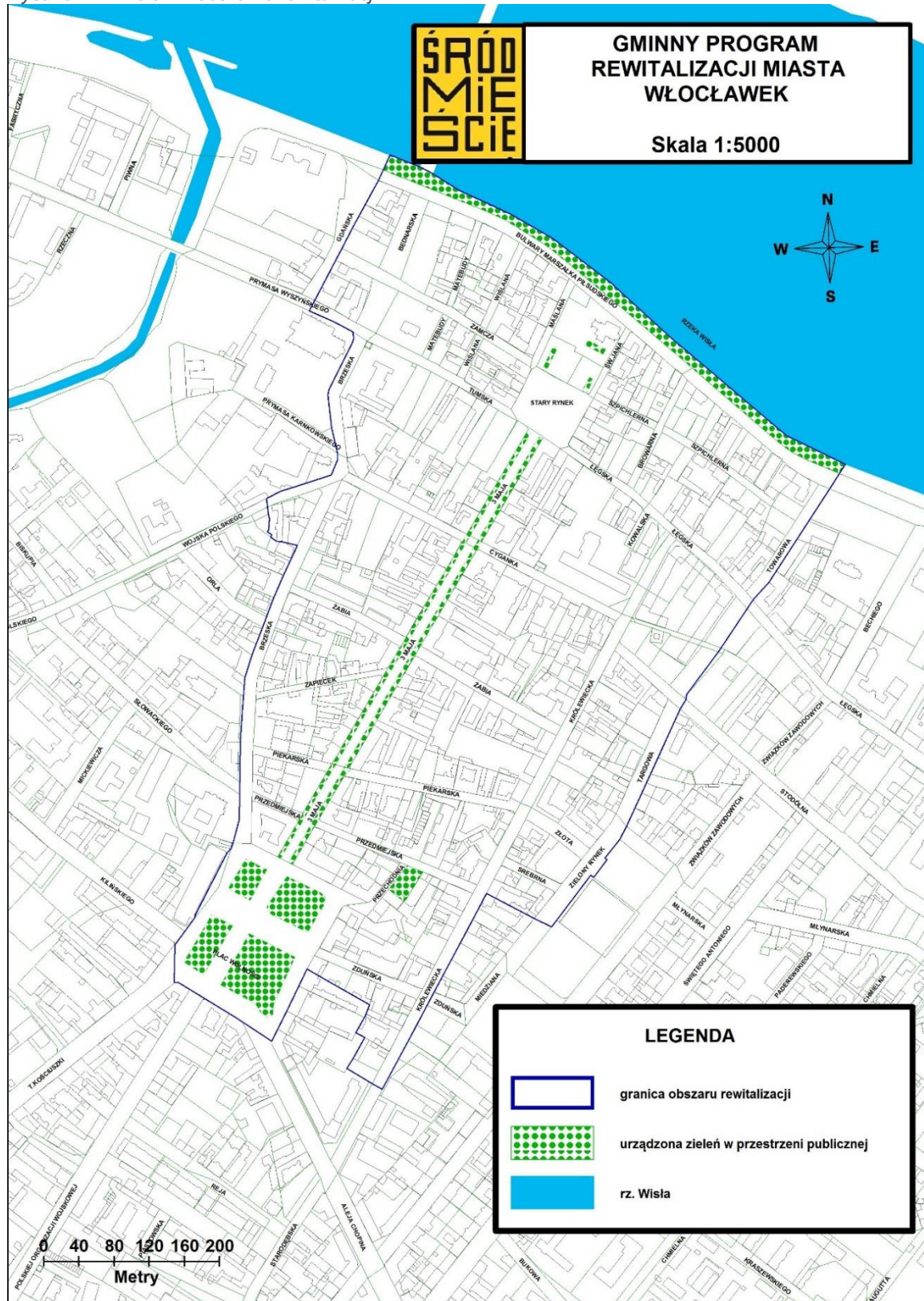
Ponadto zgłaszanym problem są spaliny samochodowe i hałas spowodowany stosunkowo dużym ruchem samochodów po śródmieściu. Badani zauważają, że samochody często dominują w przestrzeni – stają na chodnikach, blokują przejścia, generują hałas.

W obszarze rewitalizacji problemem jest niedostateczna ilość zieleni. Zieleń w miastach pochłania dwutlenek węgla, a ponadto pozwala na częściową redukcję emisji węglowodorów uwalnianych ze zbiorników paliw. Dodatkowo miejska roślinność zatrzymuje wody opadowe i tworzy obszary zacienione.

Przyczyny niedostatecznej ilości zieleni w Śródmieściu należy upatrywać przede wszystkim w charakterze historycznego centrum miasta, które wyróżnia ścisła zabudowa mieszkaniowa. Badani mieszkańcy podkreślają także utratę zieleni na Starym Rynku, który poddany został przebudowie kilka lat temu. Jedyny większy teren zielony w bliskim sąsiedztwie obszaru rewitalizacji to wielohektarowy, zabytkowy Park im. H. Sienkiewicza. Mniejsze tereny zieleni, połączone z funkcją rekreacyjną, znajdują się także w obrębie nadwiślańskich bulwarów, Placu Wolności oraz niewielkiego skweru u zbiegu ulic Przechodniej i Przedmiejskiej. Ponadto, w przebiegu ulicy 3-go Maja występują dwa szpalery drzew.

Część z występującej zieleni wymaga pilnych zabiegów pielęgnacyjnych. Na pozostałym obszarze zieleni występuje sporadycznie w postaci pojedynczych nasadzeń, zieleni ulicznej czy klombów.

Rysunek 17. Zieleni w obszarze rewitalizacji

Źródło: opracowanie własne Urząd Miasta Włocławek

Gmina nie dysponuje danymi w odniesieniu do wszystkich budynków w mieście, które zostały poddane termomodernizacji, a jedynie odnośnie budynków należących do zasobów gminnych. Liczba budynków, które zostały docieplone w całym mieście to 62 budynki będące w zasobie gminnym, w tym 3 w obszarze rewitalizacji (dane z roku 2016).

W obszarze rewitalizacji znajdują się 32 obiekty pokryte eternitem (2016), którego jeszcze nie usunięto. Niemniej, zjawisko występowania azbestu w Śródmieściu w porównaniu do reszty miasta nie świadczy o dużym problemie w tym obszarze. W mieście działa „Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Miasta Włocławek na lata 2017 – 2032”, który odpowiada na potrzeby środowiskowe związane z tym zagrożeniem, zakładając całkowitą likwidację azbestu w mieście w okresie jego obowiązywania.

Najważniejsze zidentyfikowane zjawiska problemowe w obszarze rewitalizacji
Przekroczenia dopuszczalnego poziomu stężenia pyłu PM 10.
Uciążliwe zanieczyszczenia komunikacyjne (spaliny i hałas)
Niedostateczna ilość zieleni

3.7. Analiza potencjałów obszaru rewitalizacji

Sama identyfikacja najważniejszych zidentyfikowanych zjawisk problemowych obszaru rewitalizacji nie wystarczy by, podjąć udaną interwencję w celu przezwyciężenia stanu kryzysowego na obszarze zdegradowanym. Zgodnie z zapisami ustawy o rewitalizacji konieczne jest także zdefiniowanie lokalnych potencjałów, które można wykorzystać do podejmowania efektywnych działań na rzecz procesu rewitalizacji.

Tabela 12. Zestawienie potencjałów obszaru rewitalizacji

Potencjał obszaru rewitalizacji	Uwarunkowania
historyczna zabudowa obszaru i tradycje miasta	Potencjał bazujący na zabytkowym charakterze zabudowy wpisanej do rejestru zabytków indywidualnie i obszarowo, podlegającej ochronie konserwatorskiej, buduje poczucie tożsamości i dumy z miejsca, może stanowić atrakcyjną ofertę dla turystów. Wykorzystanie tożsamości przemysłowej miasta dla nowych inwestycji może przynieść pozytywne gospodarcze i społeczno-kulturowe korzyści.
oś urbanistyczna - Plac Wolności w kierunku Wisły wzdłuż ulicy 3 Maja	Atrakcyjny szlak komunikacyjny, przebiegający przez samo centrum obszaru rewitalizacji dawną główną ulicą handlową Śródmieścia - 3 Maja. Dogodny obszar pobudzania aktywności społeczno - gospodarczej obszaru rewitalizacji

	dzięki tradycji tego miejsca oraz koncentracji lokali handlowo - usługowych. Teren organizacji wydarzeń o różnym charakterze.
Bulwary im. Marszałka Józefa Piłsudskiego	Uczęszczany, nadwiślański teren, oferujący wyjątkową panoramę na rzekę oraz prawobrzeżną część miasta, zlokalizowany w bezpośrednim sąsiedztwie przystani wodnej, wyposażony w ścieżkę dla rowerzystów, ławki, siłownię na świeżym powietrzu, plac zabaw, miejsca parkingowe. Podnosi atrakcyjność obszaru rewitalizacji i stwarza możliwości do wykorzystywania go do organizacji wydarzeń o różnym charakterze i jeszcze lepszego zagospodarowania.
teren wokół Szkoły Podstawowej nr 3	Teren, na którym zlokalizowany jest plac zabaw i boiska, jest otwarty i dostępny również po godzinach funkcjonowania placówki, dlatego stanowi miejsce wypoczynku dla okolicznych mieszkańców. Umożliwia integrację i aktywizację społeczną na obszarze rewitalizacji.
obecność instytucji publicznych	W obszarze rewitalizacji funkcjonują urzędy, przedszkola, szkoły, świetlica środowiskowa, ośrodek pobytu dziennego wraz ze świetlicą dla osób psychicznie chorych, poradnie specjalistyczne z zakresu onkologii. Ponadto w obszarze znajduje się kościół katolicki. Obecność ww. instytucji gwarantuje jego centrotwórczy charakter, podnosi rangę obszaru i sprawia, że jest on celem podróży mieszkańców. Ponadto, wskazane podmioty mogą stanowić partnerów w podejmowanych działaniach rewitalizacyjnych.
Stara Remiza i Centrum Kultury Browar B.	Obecność w obszarze i sąsiedztwo instytucji kultury poprzez działania animacyjne umożliwi społeczną aktywizację mieszkańców. Instytucje te mają już doświadczenie w działaniach rewitalizacyjnych, które powinny zostać zintensyfikowane.
Centrum Organizacji Pozarządowych i Wolontariatu	Działalność COPiW może stanowić platformę ścisłej współpracy z organizacjami pozarządowymi na obszarze rewitalizacji oraz wsparcie merytoryczne i organizacyjne.
niezabudowane tereny	Niezagospodarowane tereny w obszarze rewitalizacji, umożliwiają uzupełnienie zabudowy w brakujące funkcje i poprawę jego atrakcyjności.

partery kamienic	Budynki przystosowane do pełnienia funkcji handlowo-usługowych pozwalają na rozwój gospodarczy obszaru.
przewaga osób w wieku produkcyjnym oraz dzieci	Korzystana struktura wieku mieszkańców obszaru rewitalizacji decyduje o jego większym potencjale rozwojowym.
aktywność trzeciego sektora	Duże zainteresowanie konkursami dla organizacji pozarządowych na realizację zadań publicznych świadczy o ich zaangażowaniu w życie miasta. Wykorzystanie narzędzi Specjalnej Strefy Rewitalizacji pozwoli na jeszcze efektywniejszą współpracę z trzecim sektorem w obszarze działań społecznych.
partycypacja mieszkańców w procesie programowania działań rewitalizacyjnych	Udział mieszkańców w warsztatach i innych formach partycypacji w ramach prac nad GPR świadczy o zainteresowaniu mieszkańców możliwymi zmianami w Śródmieściu. Budowa Centrum Rewitalizacji i podwórka partycypacyjnego oraz wsparcie merytoryczne mogą wzmocnić ten potencjał, wyławiając osoby, które przy odpowiednim wsparciu pełnić będą rolę lokalnych liderów.

Źródło: opracowanie własne Urząd Miasta Włocławek

4. Partycypacja społeczna w procesie rewitalizacji

4.1. Identyfikacja interesariuszy procesu rewitalizacji Włocławka

Zgodnie za zapisami ustawy o rewitalizacji interesariuszami procesu rewitalizacji we Włocławku są wszyscy mieszkańcy obszaru rewitalizacji uchwalonego Uchwałą Nr XXX/44/2017 Rady Miasta Włocławek z dnia 27 marca 2017r., właściciele, użytkownicy wieczysti nieruchomości oraz podmioty zarządzające nieruchomościami znajdującymi się na tym obszarze, w tym spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty mieszkaniowe i towarzystwo budownictwa społecznego; pozostali mieszkańcy gminy; podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność gospodarczą; podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność społeczną, w tym organizacje pozarządowe i grupy nieformalne; jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne; organy władzy publicznej; inne podmioty, realizujące na obszarze rewitalizacji uprawnienia Skarbu Państwa⁸.

Jednak, aby świadomie prowadzić proces partycypacji i efektywnie go realizować uzyskując w efekcie wymierne rezultaty konieczne jest właściwe zidentyfikowanie wszystkich interesariuszy procesu rewitalizacji wraz ze wskazaniem ich dostępności, aktywności, potencjału merytorycznego, organizacyjnego i szeregu innych specyficznych uwarunkowań.

Identyfikacji i analizy grup interesariuszy procesu rewitalizacji Włocławka dokonano na etapie:

- a) zbierania danych ilościowych o zjawiskach i czynnikach kryzysowych występujących na terenie miasta Włocławek na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji oraz dokonania pogłębionej analizy obszaru rewitalizacji,
- b) konsultacji społecznych dotyczących poznania opinii społecznej w zakresie wyznaczenia obszaru rewitalizacji oraz w postaci spotkań otwartych, spaceru badawczego, spotkań dyskusyjnych, dyżurów konsultacyjnych, spotkań z klubami radnych,
- c) rozpoznania potrzeb interesariuszy i programowania działań rewitalizacyjnych w postaci: pracy zespołów tematycznych, spotkań na podwórkach obszaru rewitalizacji,
- d) naboru na przedsięwzięcia rewitalizacyjne do objęcia Gminnym Programem Rewitalizacji Miasta Włocławek na lata 2018-2028 w postaci otwartego naboru przedsięwzięć/projektów,
- e) konsultacji projektu Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Włocławek na lata 2018-2028.

Na etapie zbierania danych statystycznych obrazujących skalę i przyczyny występowania kryzysu społecznego oraz koncentrację innych negatywnych zjawisk pozaspołecznych na terenie miasta, zaangażowano do procesu programowania rewitalizacji przedstawicieli instytucji publicznych z terenu miasta: Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie, Komendy Miejskiej Policji, Straży Miejskiej, Powiatowego Urzędu Pracy, Miejskiego Przedsiębiorstwa Wodno-Kanalizacyjnego, Miejskiego Przedsiębiorstwa Energetyki Ciepłej. Kontakty nawiązane na tym etapie umożliwiły dalszą współpracę z instytucjami na etapie diagnozy obszaru zdegradowanego oraz ustalania kierunków i działań rewitalizacyjnych.

Do udziału w spotkaniach otwartych, dyskusyjnych oraz spacerze badawczym, dyżurach konsultacyjnych zaproszono mieszkańców, środowiska organizacji pozarządowych, lokalnych

---

⁸Ustawa o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 r., art.2 pkt 2 (Dz. U. 2015, poz.1777 z późn. zm.)

przedsiębiorców, kluczowych instytucji publicznych, przedstawicieli nauki, właścicieli nieruchomości, radnych Rady Miasta Włocławek.

Na etapie programowania działań rewitalizacyjnych w celu zdiagnozowania potrzeb obszaru rewitalizacji oraz zaplanowania adekwatnych interwencji zaangażowano przedstawicieli:

- Rady Miasta Włocławek,
- Włocławskiego Centrum Organizacji Pozarządowych i Wolontariatu,
- Powiatowego Urzędu Pracy,
- Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie,
- Szkoły Podstawowej nr 3,
- Klubu Stara Remiza,
- Administracji Zasobów Komunalnych we Włocławku – Rejon II,
- Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej,
- Włocławskiego Inkubatora Przedsiębiorczości,
- Delegatury we Włocławku Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Toruniu,
- Miejskiego Zarządu Dróg i Usług Komunalnych,
- Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania Miasto Włocławek,
- Kujawsko-Pomorskiego Biura Planowania Przestrzennego i Regionalnego,
- Świetlicy „Zapiecek”,
- Ochotniczego Hufca Pracy - Centrum Edukacji i Pracy Młodzieży we Włocławku,
- Galerii Sztuki Współczesnej,
- Centrum Kultury Browar B.,
- Włocławskiej Rady Seniorów,
- Polskiego Czerwonego Krzyża Włocławek,
- Miejskiego Przedsiębiorstwa Wodno-Kanalizacyjnego,
- Miejskiego Przedsiębiorstwa Energetyki Ciepłej,
- przedsiębiorców,
- prywatnych właścicieli kamienic,
- zarządców nieruchomości,
- organizacji pozarządowych,
- mieszkańców,
- kluczowych, z punktu widzenia rewitalizacji, komórek organizacyjnych Urzędu Miasta Włocławek.

Na etapie opracowania koncepcji działań rewitalizacyjnych, w wyniku otwartego naboru projektów rewitalizacyjnych, oraz konsultowania projektu Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Włocławek na lata 2018-2028 grono interesariuszy nie powiększyło się, co może oznaczać, że wcześniej przeprowadzone działania partycypacyjne były wystarczająco szerokie i różnorodne.

Zidentyfikowani interesariusze na etapie przygotowania Gminnego Programu Rewitalizacji stanowią głównych odbiorców działań partycypacyjnych realizowanych w jego obrębie.

4.2. Włączenie społeczne na etapie programowania rewitalizacji - narzędzia

Dla zapewnienia aktywnego udziału jak największej grupy interesariuszy rewitalizacji zastosowane zostały różne narzędzia procesu partycypacji, które zostały poniżej zaprezentowane w ujęciu chronologicznym.

Przebieg włączania społecznego w prace nad opracowywaniem GPR zostały szczegółowo opisane w dokumencie „Raport końcowy z procesu partycypacyjnego planowania gminnego programu

rewitalizacji miasta Włocławek, wrzesień 2017", który powstał przy współudziale interesariuszy rewitalizacji.⁹

1) Powołanie zespołu projektowego ds. rewitalizacji i spotkania zespołu

Zespół powołany został Zarządzeniem nr 225/2016 Prezydenta Włocławek z dnia 27 lipca 2016r w liczbie 19 osób, przedstawiciele wydziałów Urzędu i ich komórek organizacyjnych kluczowych dla procesu rewitalizacji jak: Wydział Rozwoju Miasta, Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie, Wydział Edukacji, Wydział Gospodarki Miejskiej, Biuro Zamówień Publicznych, Wydział Inwestycji, Wydział Urbanistyki i Architektury, Wydział Kultury, Promocji i Komunikacji Społecznej, Biuro Rzecznika Prasowego, Powiatowy Urząd Pracy, Włocławskie Centrum Organizacji Pozarządowych i Wolontariatu, Biuro Informatyzacji, Centrum Kultury” Browar B” oraz Galeria Sztuki Współczesnej. Podczas spotkań omawiano i dyskutowano nad przeprowadzonymi badaniami i analizami miasta oraz diagnozą służącą wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, omawiano zmiany, jakie powinny znaleźć się w diagnozie miasta oraz wskazywano na potrzebę realizacji dodatkowych badań. Zespół na bieżąco reagował na powstające dokumenty, dyskutował nad wynikami, wskaźnikami, wspierał badaczy w dotarciu do respondentów z konkretnych grup interesariuszy dla wypracowania obszaru zdegradowanego i rewitalizacji. Na tym etapie od października 2016 roku do maja 2017 roku odbyło się 8 spotkań zespołu projektowego. Celem prac zespołu było zapewnienie właściwej pod względem merytorycznym i formalnym realizacji zadań w ramach projektu pn. „Śródmieście na drodze do zmian – opracowanie narzędzi aktywizacji zawodowej i społecznej mieszkańców centrum Włocławka”, w tym przygotowanie Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Włocławek, do momentu jego uchwalenia. Struktura zarządzania wdrażaniem GPR – u, po jego przyjęciu została opisana w rozdziale ..... *System zarządzania realizacją programu rewitalizacji.*

2) Otwarte spotkanie z interesariuszami

Celem zastosowania tego narzędzia było stworzenie możliwości jednoczesnego uczestnictwa większej liczby interesariuszy w procesie wyznaczenia obszarów zdegradowanego i rewitalizacji. Narzędzie posłużyło informowaniu interesariuszy o wynikach zakończonych etapów, dyskusji nad nimi oraz wprowadzeniu w kolejne planowane działania. Spotkanie odbyło się 8 grudnia 2016 roku na którym poinformowani zostali mieszkańcy/interesariusze o wynikach przeprowadzonych badań, dyskusji i zebranych opiniach dotyczących wyznaczeniu obszarów zdegradowanego i rewitalizacji. Spotkanie oficjalnie rozpoczęło konsultacje społeczne przeprowadzonej diagnozy Włocławka oraz propozycji granic obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. W spotkaniu uczestniczyło 55 osób. Dyskusja na spotkaniu potwierdziła, że wskazany obszar to rzeczywiście najbardziej zdegradowany obszar miasta, wskazywano problemy i pierwsze pomysły co należy zrobić, aby zmienić zastaną sytuację. Pojawiły się propozycje zmiany granic obszaru, rozszerzając go o Plac Wolności co w efekcie dalszych prac zostało uwzględnione¹⁰.

---

⁹ „Raport końcowy z procesu partycypacyjnego planowania gminnego programu rewitalizacji miasta Włocławek, wrzesień 2017, str. 6-49 <http://rewitalizacja.wloclawek.eu/download.html>.

¹⁰Szerzej w „Raport z konsultacji społecznych dotyczących projektu uchwały Rady Miasta Włocławek w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie miasta Włocławek”, <http://rewitalizacja.wloclawek.eu/download.html>

3) Konsultacje społeczne

Konsultacje społeczne dotyczące wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji trwały od 8.12.2016r. do 12.02.2017r. przy wykorzystaniu różnych narzędzi, sposobów dotarcia do interesariuszy: standardowo poprzez obwieszczenie, ogłoszenie, plakaty w ilości 300 sztuk, zawieszane w różnych częściach miasta na słupach ogłoszeniowych, w budynkach administracyjnych Urzędu Miasta (tablica ogłoszeniowa) oraz jednostek administracyjnych Gminy Miasto Włocławek, w placówkach oświatowych, autobusach komunikacji miejskiej i na przystankach, obiektach sportowych oraz punktach handlowych i usługowych na obszarze Śródmieścia, artykuły informacyjne w prasie, poprzez lokalne media elektroniczne. Uruchomiona została kawiarenka obywatelska „Śródmieście Cafe”, w której odbywały się dodatkowe otwarte spotkania z przedstawicielami Urzędu Miasta podczas których również zbierano uwagi. Pozyskiwanie opinii i propozycji odbywało się drogą korespondencyjną papierową, elektroniczną oraz poprzez zgłoszenia bezpośrednio. W trakcie konsultacji społecznych, które cieszyły się dużym zainteresowaniem złożonych zostało 115 wniosków, uwag i propozycji, w tym 109 od mieszkańców Włocławka oraz 6 od instytucji i urzędów, w tym 61 wniosków dotyczyło zmiany granic obszaru zdegradowanego i rewitalizacji z czego: 19 nie uwzględniono, 13 uwzględniono w całości, 29 uwzględniono częściowo. Wynikiem konsultacji społecznych było: w celu delimitacji obszaru zdegradowanego wykonano dodatkowe analizy dla miasta wskaźników pozaspołecznych, wyodrębniony został podobszar zdegradowany II, poszerzone zostały granice obszaru rewitalizacji.¹¹

4) Spacer badawczy, spotkania dyskusyjne, dyżury konsultacyjne

Podczas spaceru badawczego, który odbył się 4 lutego 2017r. oraz spotkań dyskusyjnych w dniach 4 i 7 lutego 2017r., mieszkańcy wskazywali problemy, z jakimi się borykają, pomysły na rozwiązania, ale także potwierdzili, że diagnoza miasta jest zgodna z ich odczuciami i granice obszaru są wyznaczone prawidłowo. Dyżury konsultacyjne (8 i 22 lutego) umożliwiły mieszkańcom indywidualny kontakt z autorami diagnozy, ale nie cieszyły się dużym zainteresowaniem. Dla porównania: w spacerze badawczym udział wzięło 14 osób, w spotkaniach dyskusyjnych ogółem uczestniczyło 28 osób, zaś z dyżurów konsultacyjnych w sumie skorzystały 4 osoby. W ramach powyższych form konsultacji, mieszkańcy nie zgłaszali uwag.

5) Spotkania z klubami radnych Rady Miasta Włocławek

Odbyły się cztery spotkania, w których uczestniczyło 16 radnych (większość z radnych odbyła więcej niż jedno spotkanie). Zainteresowani otrzymali szczegółową informację wraz z wyjaśnieniem wszelkich wątpliwości w zakresie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i rewitalizacji. Wnioskowano o poszerzenie obszarów, ale złożony wniosek nie znalazł potwierdzenia w analizie negatywnych zjawisk społecznych. Spotkania umożliwiające poszerzenie wiedzy wpłynęły na podjęcie jednogłośniejszej decyzji o uchwaleniu obszarów zdegradowanego i rewitalizacji. Spotkania konsultacyjne z przedstawicielami klubów radnych Rady Miasta Włocławek odbyły się: 31.01., 07.02. (2 spotkania) oraz 16.03. 2017r.

---

¹¹ Ibidem

6) Indywidualne wywiady

Miały na celu włączenie interesariuszy w identyfikację problemów/potrzeb obszaru rewitalizacji przy użyciu techniki pogłębionych wywiadów indywidualnych (IDI). Przeprowadzono 41 wywiadów, w tym 36 z mieszkańcami, pozostałe z przedstawicielami jednostek: z pracownikami socjalnymi Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie, komendantem oraz dzielnicowymi wrocławskiej policji, pedagogami szkolnymi, Dyrektorem Centrum Organizacji Pozarządowych i Wolontariatu we Wrocławku, Dyrektorem Centrum Kultury „Browar B.” oraz z osobą odpowiedzialną z ramienia Urzędu Miasta za współpracę z organizacjami pozarządowymi. Grupa mieszkańców była zróżnicowana pod względem wiekowym, społecznym i problemowym¹². Pogłębione badania potwierdziły, że wyznaczony obszar rewitalizacji to fragment miasta, w którym koncentrują się negatywne zjawiska społeczne, gospodarcze, środowiskowe, techniczne i funkcjonalno-przestrzenne. Sytuacja w tym obszarze wymaga intensywnych i kompleksowych działań rewitalizacyjnych. Wywiady zostały przeprowadzone w okresie od września 2016r. do maja 2017r., a uwagi i spostrzeżenia podczas nich zgłoszone zostały opisane w „Szczegółowej diagnozie obszaru rewitalizacji Wrocławka”.

7) Spotkanie otwarte z mieszkańcami

Etap pogłębionej diagnozy obszaru rewitalizacji zakończyło otwarte spotkanie z mieszkańcami, które odbyło się 25 maja 2017 roku. W spotkaniu uczestniczyło 56 osób. Celem spotkania było przedstawienie pogłębionej diagnozy oraz dyskusja podczas której wskazano iż zdecydowanie największym problemem obszaru rewitalizacji jest dziedziczny styl życia oparty o trwałe korzystanie z pomocy społecznej jego mieszkańców, problem z bezrobociem i nadużywaniem alkoholu. Podczas spotkania rozpoczęto nabór interesariuszy do zespołów tematycznych mających na celu wypracowanie projektu Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Wrocławek.

8) Nabór interesariuszy do zespołów tematycznych

W celu zapewnienia maksymalnej partycypacji przy planowaniu GPR wyodrębnionych zostało na podstawie diagnozy 10 zespołów tematycznych. Nabór do zespołów rozpoczął się 25 maja 2017r podczas spotkania otwartego z mieszkańcami i trwał do 4 czerwca 2017r. o czym informowano poprzez stronę internetową poświęconą rewitalizacji rewitalizacja.wloclawek.eu, stronę Urzędu Miasta Wrocławek, media społecznościowe, media lokalne oraz bezpośrednio w kawiarni obywatelskiej „Śródmieście Cafe”. Liczba osób biorących udział w pracach grup tematycznych była zróżnicowana od 9 osób (Edukacja) do 16, 17 osób (Nowa jakość przestrzeni publicznej i Spędzanie wolnego czasu). Ogółem w pracach grup udział wzięło ponad 130 osób, co świadczy o ważności problemów i potrzebie ich rozwiązania. Poza mieszkańcami w pracach zespołów uczestniczyli: zarządcy nieruchomości, właściciele kamienic, handlowcy z obszaru rewitalizacji, przedstawiciele NGO.

9) Praca zespołów tematycznych

Zespoły tematyczne poświęcone takim zagadnieniom jak: jakość przestrzeni publicznej, standardy mieszkaniowe, edukacja dzieci i młodzieży, spędzanie wolnego czasu, rozwój przedsiębiorczości, aktywizacja zawodowa, aktywizacja społeczna i obywatelska, wizerunek Śródmieścia, aktywizacja i integracja seniorów z innymi mieszkańcami, zadłużenie czynszowe pracowały pomiędzy 8 czerwca a 5 września 2017r. Każdy zespół spotykał się min. pięć razy i pracował po około cztery godziny. Łącznie

---

¹² Zestawienie osób zawiera Załącznik nr 1 do „Szczegółowej diagnozy obszaru rewitalizacji Wrocławka”, <http://www.bip.um.wlocl.pl/szczegolowa-diagnoza-obszaru-rewitalizacji-wloclawka/>

odbyły się 54 spotkania o łącznym czasie pracy 160 godzin. Każdy zespół tematyczny w formie warsztatowej pracował nad rozwiązaniami dla konkretnego obszaru problemowego, a pracę każdego koordynował moderator. Zestaw rozwiązań w liczbie ponad 250, o zróżnicowanym zakresie i znaczeniu po analizie pod względem powtarzalności oraz po agregacji pod względem rozwiązania problemu stanowił podstawę wypracowanych celów rewitalizacji i utworzenia listy na której znalazły się 63 przedsięwzięcia planowane do realizacji¹³.

10) Spotkania na podwórkach

Celem zastosowania takiego narzędzia partycypacji było nawiązanie relacji z mieszkańcami, którzy nie przychodzili na spotkania organizowane w instytucjach bądź kawiarni obywatelskiej zlokalizowanych na obszarze. Spotkania na podwórkach miały za zadanie przybliżenie potrzeby rewitalizacji, edukacji i promocji. Odbyło się 27 spotkań na 17 podwórkach, podczas których rozmawiano głównie o potrzebach mieszkańców dotyczących takich problemów jak: braku wydzielonych miejsc na śmietniki, braku miejsc wspólnych (wydzielonych ławek, miejsc zielonych), braku miejsc zabaw dla dzieci, brak zamykanej bramy.

11) Praca zespołu strategicznego

W celu zapewnienia różnorodności zespołu strategicznego, oprócz członków zespołu projektowego do udziału w pracach zostali zaproszeni: dyrektorzy Wydziałów: Urbanistyki i Architektury, Gospodarowania Mieniem Komunalnym, Gospodarki Miejskiej, Edukacji oraz Dyrektor MOPR, przedstawiciele Rady Miasta Włocławek, w tym Komisji ds. Rewitalizacji oraz konserwator zabytków. Wskazano na celowość zapewnienia udziału Prezydenta Miasta, Skarbnika Miasta oraz Zastępców Prezydenta. Podczas prac Zespołu omówiono strukturę gminnego programu rewitalizacji, sposób pracy nad wyznaczeniem wizji, misji, systemu celów i kierunków działań programu oraz ich znaczenia, potrzeby i zalecaną częstotliwość aktualizacji harmonogramu przedsięwzięć (co pół roku), skuteczne sposoby aktywizacji społeczności terenów rewitalizowanych, ciekawych projektów rewitalizacyjnych. Na etapie procesu planowania zespół spotkał się wielokrotnie 28.06, 13.07, 20.07, 27.07 oraz 03.08. 2017r. Efektem pracy pierwszych pięciu spotkań była wypracowana wizja rozwoju w 2028 roku, cele i kierunki rozwoju. Celem kolejnych spotkań było wypracowanie listy planowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, na której umieszczone zostały 63 przedsięwzięcia.

12) Otwarte spotkanie z interesariuszami w formie warsztatów

7 września 2017 roku odbyło się spotkanie podsumowujące dotychczasowy proces partycypacyjnego planowania programu rewitalizacji Włocławka. Na spotkaniu przedstawiono proponowany kształt programu rewitalizacji i najważniejszych, wypracowanych wspólnie z mieszkańcami rozwiązań, opisanych w formie przedsięwzięć do Gminnego Programu Rewitalizacji. W drugiej części spotkania uczestników podzielono na mniejsze grupy i przy pięciu stolikach tematycznych, pod okiem moderatorów rozmawiano o konkretnych przedsięwzięciach z danego tematu: „Dobry start dzieci i młodzieży ze Śródmieścia”, „Aktywizacja społeczna, kulturalna i obywatelska mieszkańców Śródmieścia”, „Aktywizacja zawodowa i wsparcie biznesu”, „Przestrzeń publiczna”, „Mieszkalnictwo”. Dyskusje przy stolikach trwały 20 minut, po czym mieszkańcy przesiadali się do kolejnych stolików, dzięki czemu każdy mógł zapoznać się oraz porozmawiać na wszystkie tematy i o wszystkich

---

¹³ Szczegółowy opis prac zespołów wraz z listą i opisem rozwiązań w „Raporcie końcowym z procesu partycypacyjnego planowania Gminnego Programu Rewitalizacji miasta Włocławek” wrzesień 2017, str. 10 – 44, <http://rewitalizacja.wloclawek.eu/download.html>

proponowanych rozwiązaniach wypracowanych podczas prac grup tematycznych.¹⁴ Wnioski ze spotkania zostały zebrane przez moderatorów i zaprezentowane w podsumowaniu warsztatów. W spotkaniu udział wzięli mieszkańcy Włocławka, uczestnicy zespołów tematycznych, przedstawiciele Urzędu Miasta Włocławek, instytucji i placówek miejskich oraz organizacji pozarządowych, łącznie 56 osób.

13) Otwarty nabór projektów

W dniach 18.09 - 9.10.2017r. odbył się otwarty nabór projektów, w ramach którego zgłoszonych zostało 21 propozycji. Weryfikacja i agregacja projektów pozwoliła poza odpowiednim przyporządkowaniem na rozszerzenie listy przedsięwzięć, która obecnie zawiera 64 przedsięwzięcia, w tym 92 projekty¹⁵.

14) Konsultacje społeczne projektu Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Włocławek na lata 2018 - 2028

W okresie od 22 maja 2018 r. do 13 czerwca 2018 r. trwały konsultacje społeczne projektu Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Włocławek na lata 2018-2028 przy wykorzystaniu różnych narzędzi, sposobów dotarcia do interesariuszy: poprzez obwieszczenie, ogłoszenie, plakaty w ilości 50 sztuk, zawieszane w różnych częściach miasta na słupach ogłoszeniowych, w budynkach administracyjnych Urzędu Miasta (tablica ogłoszeniowa) oraz jednostek administracyjnych Gminy Miasto Włocławek, w placówkach oświatowych, przystankach autobusowych, obiektach sportowych oraz punktach handlowych i usługowych na obszarze Śródmieścia, artykuły informacyjne w prasie, poprzez lokalne media elektroniczne. Opinie i uwagi można było zgłaszać drogą korespondencyjną papierową, elektroniczną oraz poprzez zgłoszenia bezpośrednie m.in. podczas otwartego spotkania konsultacyjnego w Klubie Stara Remiza przy ul. Żabiej 8 w dniu 5 czerwca 2018r, bądź w kawiarni obywatelskiej Śródmieście Cafe przy ul. 3 Maja 9. W trakcie konsultacji społecznych, w dniach 2 i 4 czerwca 2018r. odbyły się również spotkania dyskusyjne z radnymi Rady Miasta Włocławek, podczas których nie zgłoszono uwag.

W trakcie konsultacji społecznych został złożony 1 formularz konsultacyjny zawierający uwagi odnoszące się do: dysproporcji pomiędzy celami strategicznymi na korzyść celu strategicznego *1. Przywrócić mieszkańcom poczucie sprawczości*, faworyzowania mieszkańców wykluczonych społecznie przy braku otwartości na potrzeby ogółu społeczeństwa, zwiększenia ilości placówek i instytucji, które spowodowałyby napływ ludzi chcących zaspokoić swoje potrzeby kulturalne, zdrowotne, rekreacyjne, naukowe, intelektualne, sportowe itp., zwiększenia poczucia bezpieczeństwa, poprawy standardów, poprawy wizerunku, promocji, zachęty, stworzenia warunków do uzyskania miksu społecznego mieszkańców w obszarze rewitalizacji.

Ponadto, swoje uwagi do projektu GPR przekazały ekspertki świadczące wsparcie doradcze z ramienia Ministerstwa Inwestycji i Rozwoju. Dotyczyły one strony merytorycznej, techniczno – porządkowej i redakcyjnej dokumentu.

---

¹⁴ Szczegółowy opis prac zespołów wraz z listą i opisem rozwiązań w „Raporcie końcowym z procesu partycypacyjnego planowania Gminnego Programu Rewitalizacji miasta Włocławek” wrzesień 2017, str. 10 – 44, <http://rewitalizacja.wloclawek.eu/download.html>

¹⁵ Raport końcowy z procesu partycypacyjnego planowania gminnego programu rewitalizacji miasta Włocławek, wrzesień 2017, str. 4-5 <http://rewitalizacja.wloclawek.eu/download.html>.

Fotografia 3. Włączenie społeczne na etapie programowania GPR

Spotkania zespołu strategicznego

Warsztaty w formule world cafe

Spacer badawczy i spotkanie dyskusyjne

Warsztaty grup tematycznych

Spotkania podwórkowe

Źródło: Urząd Miasta Włocławek

4.3. Stała platforma współpracy z mieszkańcami – kawiarnia obywatelska *Śródmieście Cafe*

Znaczącą rolę w procesie partycypacji społecznej dokumentu odgrywa kawiarnia obywatelska *Śródmieście Cafe* mieszcząca się przy ul. 3 Maja 9 we Włocławku uruchomiona 5 grudnia 2016r. w ramach projektu "Śródmieście na drodze do zmian - opracowanie narzędzi aktywizacji zawodowej i społecznej mieszkańców centrum Włocławka". Wraz z otwarciem kawiarenki, 8 grudnia 2016r. ruszyły konsultacje społeczne mające na celu zapoznanie mieszkańców miasta Włocławka z projektem uchwały o wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji oraz diagnozą sporządzoną na potrzeby wyznaczenia ww. obszarów miasta, która posłużyła do ich wytyczenia. Zainteresowani mogli zapoznać się z założeniami planowanych działań, a także poznać wyniki diagnozy miasta Włocławka.

W okresie od czerwca do sierpnia 2017r. w kawiarni odbywały się spotkania grup tematycznych, do których prowadzono zapisy w otwartym naborze. W skład grup wchodziłi głównie mieszkańcy, nie tylko Śródmieścia, ale także pozostałych dzielnic Włocławka. Kawiarnia obywatelska to również pierwsze źródło informacji o mikrograntach przyznawanych w ramach konkursu na wsparcie projektów lokalnych. Konkurs ma celu wspieranie aktywności mieszkańców na terenie rewitalizacji oraz przeprowadzenie zmian w najbliższym otoczeniu. W kawiarni obywatelskiej "Śródmieście Cafe" odbyły się konsultacje: „Zaplanuj swoje miasto” w ramach aktualizacji „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Włocławka”, propozycji zmian do procedury uchwalania budżetu obywatelskiego oraz spotkania konsultacyjne organizowane przez kluby radnych, w tym dotyczące zagospodarowania ulic Tumaska/3 Maja.

W kawiarni obywatelskiej odbywają się cotygodniowe dyżury pracowników MOPR, PUP, comiesięczne Prezydenta Miasta Marka Wojtkowskiego, Zastępcy prezydenta ds. edukacji i spraw społecznej, Barbary Moraczewskiej, Zastępcy Prezydenta ds. rozwoju i inwestycji Magdaleny Korpola-Komorowskiej, a w okresie rozliczenia podatkowego z przedstawicielami Urzędu Skarbowego.

Kawiarnia obywatelska "Śródmieście Cafe" w zakresie aktywizacji społecznej oraz zawodowej współpracuje z instytucjami z siedzibą i działającymi na terenie obszaru, takimi jak: COPT, SP nr 3, Klub Stara Remiza, Centrum Informacji i Planowania Kariery Zawodowej - Oddział we Włocławku oraz znajdujących się w bliskim sąsiedztwie: Galerią Sztuki Współczesnej, Centrum Kultury Browar B. oraz Ochotniczym Hufcem Pracy - Centrum Edukacji i Pracy Młodzieży we Włocławku.

W ramach funkcjonowania kawiarni obywatelskiej organizowane są działania animacyjne nie tylko z udziałem lokalnej społeczności, ale często przez nią inicjowane. Na przestrzeni 2017 – 2018 roku (stan

na 31.06. 2018r) odbyło się ponad 50 spotkań, w tym warsztatów/ wystaw plastycznych z udziałem lokalnych twórców, pogadarek tematycznych, w które włączali się przedstawiciele służb publicznych oraz wydarzeń typu: obchody Święta Kobiet, Dnia Matki, Dnia Ojca, Dnia Babci i Dziadka, Halloween, Andrzejkki, tłusty czwartek, warsztaty wielkanocne, Mikołajki, Święto Flagi, etc.

W okresie od 2017 do 2018r (stan na 31.06.2018r.) w kawiarni obywatelskiej Śródmieście Cafe odbyło się ponad 250 dyżurów.

Z prowadzonej statystyki wynika, iż w 2017r. kawiarnię obywatelską odwiedziło ok. 4450 osób, w roku 2018 (stan na 31.06) blisko 3 000.

Fotografia 4. Funkcjonowanie kawiarni obywatelskiej Śródmieście Cafe.

Źródło: Urząd Miasta Włocławek

4.4. Włączenie społeczne na etapie wdrożenia GPR

Na tym etapie szczególnie istotne znaczenie ma włączenie wszystkich interesariuszy rewitalizacji poprzez realizację przedsięwzięć/projektów zapisanych w GPR. Ponadto włączenie różnych grup w realizację GPR zapewnia powołanie Komitetu Rewitalizacji, w skład którego wejdą przedstawiciele wyłonieni przez interesariuszy. Komitet Rewitalizacji zostanie powołany niezwłocznie po przyjęciu gminnego programu rewitalizacji uchwałą Rady Miasta Włocławek.

Rolą Komitetu Rewitalizacji będzie opiniowanie prowadzenia oraz ocena efektów procesu rewitalizacji, a w szczególności:

- opiniowanie zmian zakresu przedsięwzięć rewitalizacyjnych,
- opiniowanie postępów realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych oraz celów GPR na podstawie dokumentów przedkładanych przez Biuro Rewitalizacji,

- opiniowanie raportów okresowych i raportu końcowego z realizacji GPR-u oraz rekomendowanie wszelkich zmian związanych z GPR,
- występowanie do Prezydenta Miasta z wnioskiem o przeprowadzanie ekspertyz lub analiz programu, mających na celu poprawienie jego skuteczności,
- zatwierdzanie zmian w kierunkach realizacji GPR-u.

Struktura Komitetu Rewitalizacji umożliwi efektywne współdziałanie i uzupełnianie się różnych instytucji (reprezentujących władzę wykonawczą) oraz ich partnerów (przedsiębiorców, organizacje pozarządowe), a także mieszkańców miasta na etapie wdrażania, realizacji i monitoringu interwencji rewitalizacyjnej.

Po przyjęciu do realizacji GPR Komitet Rewitalizacji spotykać się będzie raz na pół roku w celu omówienia stanu wdrażania, monitorowania i potrzeby korygowania dokumentu.

Komitet Rewitalizacji będzie wypracowywać wspólne ustalenia większością głosów. Posiedzenia Komitetu będą protokołowane. Ustalenia w formie protokołu przekazywane będą do rozpatrzenia Prezydentowi Miasta, który podejmie ostateczne decyzje o uwzględnieniu propozycji.

Komitet Rewitalizacji będzie uczestniczył również w monitorowaniu efektów programu rewitalizacji. Projekt raportu monitorującego sporządzony przez komórkę merytoryczną Urzędu Miasta będzie podlegał zaopiniowaniu przez Komitet Rewitalizacji – przed zatwierdzeniem przez Prezydenta Miasta.

Obsługę organizacyjną i techniczną Komitetu zapewni Biuro Rewitalizacji Urzędu Miasta Włocławka, który pełnić będzie funkcje związane z koordynacją wdrażania Gminnego Programu Rewitalizacji.

W obszarze rewitalizacji działać będzie kawiarnia obywatelska, prowadzona przez organizację pozarządową, która będzie animatorem działań partycypacyjnych w Śródmieściu. Poprzez partnerstwo z innymi podmiotami z obszaru oraz wspieranie liderów społecznych w kreowaniu i realizacji inicjatyw oddolnych będzie istotnym narzędziem komunikacji i współdziałania w procesie wdrażania rewitalizacji.

Dodatkowo za pomocą strony internetowej <http://rewitalizacja.wloclawek.eu> będzie prowadzona systematyczna komunikacja z interesariuszami na temat zaawansowania w realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Na stronie internetowej umieszczane będą informacje, fotografie dotyczące planowanych działań, działań już podjętych i ich efektów. Relacjonowanie planów i zachodzących zmian przez gospodarza procesu rewitalizacji pozwoli na zbudowanie zaufania pomiędzy interesariuszami rewitalizacji i budowanie odpowiedzialności oraz troski o dobro wspólne.

Tym samym zapewniono wymagane włączenie społeczne na etapie wdrażania, realizacji i monitoringu procesu rewitalizacji we Włocławku.

5. Wizja obszaru rewitalizacji

Wizja stanu obszaru rewitalizacji jest odpowiedzią na zdefiniowane tu problemy i potrzeby, przy wykorzystaniu lokalnego potencjału, wypracowaną dzięki zespołom roboczym i zespołowi strategicznemu w toku dziesiątek spotkań poświęconych programowaniu procesu rewitalizacji w mieście.

Nawiązując do historycznych uwarunkowań i wciąż żywego w pamięci części mieszkańców Włocławka obrazu tego obszaru, wizję jego stanu w przyszłości odzwierciedla hasło:

PRZYWRÓCIĆ WITALNOŚĆ ŚRÓDMIEŚCIU

„Witalność” rozumiana jest tu jako siły życiowe (wg SJP PWN), które pozwalają na szeroko rozumiany dobrostan tego miejsca i jego użytkowników.

Wizja obszaru rewitalizacji po realizacji Programu:

W 2028 roku Śródmieście jest miejscem tętniącym życiem, na którego ulicach widać ożywiony ruch.

Jego gospodarzami są dumni ze swego otoczenia mieszkańcy, którzy angażują się w sprawy swojej społeczności, i którzy dbają o przestrzeń wokół siebie oraz współdziałają w zakresie podejmowanych inicjatyw lokalnych. Aktywność zawodowa jest wartością, którą mieszkańcy potrafią docenić, i z której czerpią satysfakcję. Mniejsza ilość osób bezrobotnych w obszarze skutkuje wyższą jakością życia, większą otwartością na nowe doświadczenia i uczestniczenie w życiu społeczno - kulturalnym.

Estetyczna zabudowa Śródmieścia zachęca do przebywania w obszarze rewitalizacji. Wybudowane nowe budynki mieszkalne z kompleksowo zagospodarowaną przestrzenią, wyremontowane w dobrym standardzie kamienice, odnowione i aktywne lokale usługowe oraz poprawa bezpieczeństwa powodują, że Śródmieście jest popularnym obszarem do zamieszkania i spędzania wolnego czasu.

Przedsiębiorcy w obszarze rewitalizacji prosperują stabilnie i mają perspektywy rozwoju. W Śródmieściu nie koncertują się już usługi niższego rzędu, a lokale usługowe mają swoich najemców.

Poprawa jakości powietrza i wprowadzona dodatkowa zieleń sprawiają, że spacerowanie na tradycyjnym szlaku Plac Wolności - 3 Maja - Stary Rynek - Bulwary są przyjemnością. Rekreacja nad Wisłą służy nie tylko okolicznym mieszkańcom, ale przyciąga szukających relaksu włocławian z całego miasta. Plac Wolności stanowi wizytówkę Miasta. Podwórka kamienic, uporządkowane i dostosowane do potrzeb użytkowników, pozwalają mieszkańcom na odpoczynek i integrację. Przestrzeń publiczna inspirowana miejscowych i przyjezdnych – murale, obiekty małej architektury, sztuka powstała w obszarze, tworzą niepowtarzalny klimat tego miejsca.

Ulice przekształcone w woonerfy, wyposażone w parklety, uspokajają ruch samochodowy i zachęcają do pieszej, bezpiecznej peregrynacji.

Dzieci i młodzież mają możliwość czerpania z wysokiej jakości edukacji w dobrze wyposażonych placówkach oświaty na poziomie przedszkolnym i szkolnym. Dzięki temu osiągają lepsze wyniki w nauce i lepiej sobie radzą na kolejnych poziomach kształcenia.

Mieszkańców i turystów przyciąga bogata oferta kulturalna i różnorodne usługi. Oparte o tradycję miasta atrakcje turystyczne w Śródmieściu są obowiązkowym punktem na mapie zwiedzania Włocławka.

Obszar rewitalizacji zamieszkują ludzie o zróżnicowanym statusie ekonomicznym i różnym wieku. Zmodernizowana i nowa zabudowa, zaprojektowana uniwersalnie, nie stwarza barier architektonicznych i jest przyjazna wszystkim użytkownikom. Osoby niepełnosprawne i seniorzy otoczeni są szczególną troską w postaci dedykowanej infrastruktury i usług opiekuńczych.

Opis wizji stanu obszaru rewitalizacji:

Wyróżniający się na tle miasta wysoki udział osób korzystających z pomocy społecznej zamieszkujących obszar rewitalizacji wskazuje, iż obecnie prawie co trzeci mieszkaniec znajduje się w trudnej sytuacji warunkującej konieczność zapewnienia mu pomocy społecznej, z czego największymi problemami są ubóstwo i bezrobocie. Zdefiniowane negatywne zjawisko będzie rozwiązywane/zmniejszane poprzez systemową pomoc w wychodzeniu z „labiryntu problemów”, w tym poprzez aktywizację społeczną i zawodową, jak również poprzez wsparcie aktywności, samodzielności i integracji, włączanie w życie społeczne osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Centrum działań aktywizujących społeczność Śródmieścia będzie mieściło się w przebudowanej kamienicy przy ulicy 3 Maja 18, której część pomieszczeń zostanie przeznaczona na działalność aktywizującą zawodowo mieszkańców, w tym inkubator podmiotów ekonomii społecznej, punkt doradztwa prawno – zawodowego, bank pracy. W kamienicy siedzibę będzie miała kawiarnia obywatelska. Dziedziniec kamienicy będzie podwórkiem partycypacyjnym, czyli platformą współpracy i komunikacji mieszkańców Śródmieścia. Pozostałe lokale zostaną przeznaczone dla uzdolnionych absolwentów szkół technicznych oraz na mieszkanie i studio dla artysty rezydenta pracującego z lokalną społecznością. Kamienica będzie także siedzibą Lokalnej Grupy Działania we Włocławku.

Wdrożenie działań adresowanych do osób korzystających z pomocy społecznej, będących w wieku aktywności zawodowej, jednocześnie borykających się z problemem ubóstwa i wykluczenia społecznego, służących odbudowaniu i podtrzymaniu kluczowych kompetencji społeczno-zawodowych u najłabszych, biernych społecznie, długotrwale bezrobotnych, narażonych na ryzyko marginalizacji mieszkańców, wpłynie na ułatwienie uczestnictwa w różnych formach zatrudnienia, dostępie do wszelkich zasobów, praw i dóbr społecznych. W ramach działań przewiduje się naukę planowania życia i zaspokajania potrzeb własnym działaniem poprzez kształtowanie aktywnej i odpowiedzialnej postawy życiowej, podwyższenie samooceny i poczucia własnej wartości, kształtowanie umiejętności planowania i racjonalnego wykorzystania wolnego czasu, naukę racjonalnego gospodarowania posiadanymi środkami finansowymi, funkcjonowanie w rodzinie i lokalnej społeczności. Poprawa i wzmocnienie zdolności do zatrudnienia osób korzystających z pomocy społecznej, jednocześnie zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym będzie odbywało się poprzez tworzenie grup samopomocowych, wsparcie psychologa, organizację inicjatyw integracyjnych PAL (Program Aktywności Lokalnej), szkolenia, staże, pośrednictwo pracy. Osoby

zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym będą korzystały z grupowej lub indywidualnej ścieżki mającej na celu rozwiązanie istniejących problemów oraz poprawę funkcjonowania w społeczeństwie, warsztatów z zakresu zdrowia i pierwszej pomocy, animacji lokalnej. Aktywizacja społeczna i zawodowa mieszkańców wpłynie na wzmocnienie sytuacji społecznej i materialnej całych rodzin, co utrwali pozytywne relacje w rodzinach i przyczyni się do zmniejszenia liczby dzieci dożywianych. Ponadto mieszkańcy borykający się z problemem spłaty zadłużeń czynszowych będą mieli możliwość odpracowania długu w formie umowy o pracę, całkowitego lub częściowego umorzenia zaległości bądź zamiany mieszkania na tańsze w utrzymaniu.

Ściśle powiązane z sytuacją społeczną mieszkańców jest wysokie bezrobocie. Obecnie co trzeci mieszkaniec w wieku produkcyjnym nie pracuje, z czego prawie połowa nie pracuje już od ponad roku. Dla tak zidentyfikowanego negatywnego zjawiska bezrobocia w obszarze została przewidziana interwencja polegająca na aktywizacji społeczno-zawodowej osób bezrobotnych i biernych zawodowo poprzez doradztwo zawodowe i zajęcia psychospołeczne, w ramach których zakłada się zarówno zajęcia indywidualne, jak również grupowe dla bezrobotnych. Ponadto do bezrobotnych zostaną skierowane szkolenia zawodowe podnoszące kwalifikacje, staże u pracodawców, możliwość przygotowania zawodowego i zatrudnienie subsydiowane. Bezrobotni korzystający z ww. wsparcia będą mieli zapewnione właściwe warunki lokalowe, materiały szkoleniowe i dydaktyczne oraz stypendia za uczestnictwo w szkoleniach oraz stażach, czy przygotowaniu zawodowym. Zakładanym efektem ww. interwencji będzie podjęcie pracy przez część bezrobotnych mieszkańców obszaru rewitalizacji oraz związana z tym ich większa samodzielność finansowa.

Zarówno konieczność korzystania z pomocy społecznej, jak również status osoby bezrobotnej, rozpatrywane są jako silnie determinujące oraz charakteryzujące się wzajemnym oddziaływaniem. Działanie ukierunkowane na pomoc osobom znajdującym się w trudnym położeniu materialnym, przy jednoczesnym wzmocnieniu ich własnych kompetencji społeczno-zawodowych, odniesie pozytywny skutek w postaci zwiększenia liczby osób podejmujących zatrudnienie, jak również zmniejszenia problemów w rodzinie powodujących konieczność zapewnienia pomocy społecznej.

W ramach wsparcia rodzin zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym oraz ich otoczenia będą realizowane zadania animacyjne i socjoterapeutyczne z elementami edukacji w formie pracy podwórkowej.

Działaniami skierowanymi do mieszkańców obszaru rewitalizacji jest także aktywizacja pokolenia seniorów i rozwijanie usług opiekuńczych. Z uwagi na starzenie się społeczeństwa oraz zdominowany udział kobiet w tej grupie społecznej, a także ze względu na potrzebę zapewnienia opieki dorosłym osobom niepełnosprawnym, zakłada się zwiększenie uczestnictwa osób starszych i z niepełnosprawnościami w życiu społecznym.

Na ten cel zostaną wyremontowane, zaadoptowane i wyposażone kamienice przy Brzeskiej 27 i Piekarskiej 25, w których zostaną utworzone mieszkania chronione wspierane, dedykowane dla seniorów wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu oraz powstanie świetlica dla osób z niepełnosprawnościami 25+.

Wsparcie realizowane będzie poprzez prowadzenie kursów i warsztatów np. komputerowych, nauki języków obcych, wspieranie i organizowanie aktywnych form spędzania wolnego czasu dla osób starszych i z niepełnosprawnościami w wieku 25+, prowadzenie punktu informacyjnego, doradczego, np. porady prawne, dyżury pracownika MOPR, psychologa itp., punkt wydawania karty seniora, wspieranie klubów seniora, organizacji pozarządowych, grup nieformalnych pod względem merytorycznym, technicznym oraz lokalowym, działających na rzecz osób starszych

i z niepełnosprawnościami, wspieranie i promowanie inicjatyw skierowanych do osób starszych i niepełnosprawnych oraz wspieranie organizacyjno-techniczne Włocławskiej Rady Seniorów.

Aby aktywizacja społeczna przyniosła właściwy rezultat do działań społecznych zostaną włączone osoby zamieszkujące wspólnie dany obszar oraz przedsiębiorcy i instytucje. Działania środowiskowe w ramach Modelu Organizowania Społeczności Lokalnej pozwolą na aktywizację i integrację nie tylko osób i rodzin objętych świadczeniami z pomocy społecznej, ale również ich otoczenie. Działanie wpłynie także na wzmocnienie patriotyzmu lokalnego poprzez uwrażliwienie mieszkańców na rodzimą tradycję i kulturę w ramach współpracy m.in. z muzeami, szkołami i instytucjami kultury. Rozbudzenie wrażliwości artystycznej będzie realizowane poprzez wprowadzenie do obszaru aktywizujących form kontaktu ze sztuką w ramach współpracy z twórcami rezydentami różnych dziedzin sztuki, kultury, pracującymi z lokalną społecznością.

Niski poziom zaangażowania społecznego zostanie pobudzony poprzez wsparcie projektów lokalnych w otwartym naborze wniosków, co będzie służyło integracji mieszkańców, pobudzaniu ich aktywności społecznej i obywatelskiej, budowie więzi sąsiedzkich, w tym poprzez inicjatywy dedykowane poszczególnym kwartałom zabudowy. Kolejnym działaniem aktywizującym społeczność lokalną będzie kawiarnia obywatelska prowadzona przez organizację pozarządową, której celem będą m.in. informowanie o procesie rewitalizacji, prowadzenie działań animacyjnych, edukacyjnych, organizowanie warsztatów promujących i popularyzujących aktywności mieszkańców.

Odczuwalny w społeczności obszaru rewitalizacji brak naturalnych liderów zostanie pobudzony poprzez cykl szkoleń dla osób chcących zostać liderami społecznymi, w tym do przedstawicieli organizacji pozarządowych i koordynatorów wolontariatu, którzy chcą poszerzyć swoją wiedzę i podnieść kompetencje w zakresie szeroko pojętego przywództwa organizacyjnego.

Szereg działań społecznych zostanie podjętych i zrealizowanych w perspektywie lat 2018 – 2023, skupiających się głównie na aspekcie wsparcia osób korzystających z pomocy społecznej oraz osób bezrobotnych. Jako działania miękkie, inwestujące w mieszkańców, przewidziano ich aktywizację zawodową, walkę z ubóstwem i wykluczeniem społecznym, wzmocnienie poczucia własnej wartości, jak również możliwości decydowania o własnym losie.

W celu zwiększenia szans edukacyjnych dzieci w wieku 3-6 lat zostanie wzmocniona dostępność i atrakcyjność przedszkola publicznego. Zajęcia będą pobudzały dzieci do kreatywności, rozwoju zainteresowań, samodzielności oraz wiary we własne siły i możliwości.

Szkoła Podstawowa w obszarze rewitalizacji zostanie wyposażona w fachowe sprzęty, materiały do nauki przedmiotów (angielski, chemia, matematyka). Ponadto zajęcia będą prowadzone w sposób innowacyjny w formie autorskich programów z udziałem klubów sportowych, ludzi sukcesu.

Brak alternatywy dla spędzania czasu wolnego przez dzieci i młodzież Śródmieścia zostanie wypełniony przygotowaniem szeregu aktywności mających na celu świadome uczestnictwo w kulturze, rozbudzenie wrażliwości estetycznej i inspirowanie do aktywności kulturalnej i obywatelskiej, w tym warsztaty, spotkania, koncerty, zabawy interaktywne. Celem działań będzie budowanie odpowiedzialności za kształtowanie przestrzeni publicznej i integrowanie lokalnego środowiska. Dodatkowo, w ramach rozwoju aktywności społecznej i kulturalnej, zostaną przeprowadzone animacje kulturalne w otwartej przestrzeni Śródmieścia, wprowadzone preferencyjne warunki udziału w zajęciach edukacyjno-artystycznych oraz sportowych.

Trzeci sektor będzie miał możliwość promocji swojej działalności podczas otwartych imprez plenerowych służących zaprezentowaniu profilu działalności organizacji oraz integracji środowiska

z mieszkańcami, w ramach wydarzenia przewidziano występy sceniczno-wokalne, zabawy podwórkowe prowadzone przez wolontariuszy, atrakcje dla mieszkańców.

Problem zanikających więzi społecznych zostanie zneutralizowany przygotowaniem i przeprowadzeniem przez organizacje pozarządowe bezpłatnych imprez integracyjnych typu: potańcówki, karaoke, pikniki, spektakle, koncerty w otwartej przestrzeni miejskiej Śródmieścia.

Wzmocnienie roli organizacji pozarządowych jest konieczne z uwagi na zdiagnozowany w odczuciu mieszkańców nieodczuwalny wpływ działalności trzeciego sektora na ich potrzeby. Cykliczne warsztaty dla organizacji pozarządowych będą miały walor edukacyjny oraz wpłyną na możliwość wymiany doświadczeń i sieciowania wzajemnych powiązań/relacji. Ponadto aktywność zostanie pobudzona poprzez dedykowanie realizacji działań służących rewitalizacji społecznej mieszkańców Śródmieścia. Powyższe przyczyni się do rozwoju trzeciego sektora w tym zakresie w mieście oraz ukierunkowania na współpracę i aktywizację mieszkańców

Ponadto zostaną przeprowadzone warsztaty artystyczne, m.in. z twórcami, którzy osiągnęli sukces w danej dziedzinie. W ramach otwartych konkursów dla organizacji pozarządowych zostaną przygotowane różnorodne produkcje artystyczne, w tym min: muzyczne, filmowe itp. Dla młodych twórców będą przyznawane roczne stypendia artystyczne. Zostaną zorganizowane plenerowe wystawy, w celu przybliżenia sylwetek znanych osób związanych z Włocławkiem (w szczególności z obszarem rewitalizacji) lub ważnych wydarzeń.

W celu wskazania ścieżki organizowania wydarzeń kulturalnych zostanie opracowany Poradnik organizatora imprez ułatwiający poruszanie się po szeroko pojętej kulturze we Włocławku, wraz z wskazaniem kwestii organizacyjnych i źródeł finansowania wydarzeń.

O wydarzeniach w Śródmieściu będzie można dowiedzieć się z Gazety Śródmiejskiej (miesięcznik) współtworzonej z mieszkańcami, zawierającej informacje o bieżących wydarzeniach, zaproszenia i relacje z wydarzeń, sprawozdania z realizacji projektów rewitalizacyjnych. Ponadto w ramach internetowej aplikacji umożliwiającej przekazywanie informacji kulturalnych, sportowych, instytucjonalnych oraz powiadomień sms-owych o sprofilowanej tematyce, mieszkańcy będą mogli być na bieżąco z życiem miasta, którego Śródmieście jest centrum wydarzeń.

Wizerunek Śródmieścia zostanie wzbogacony o element w przestrzeni nawiązujący do tradycyjnych wyrobów fajansowych w mieście wytworzony w ramach ogólnopolskiego konkursu. W przestrzeni Śródmieścia powstaną przyciągające uwagę i interesujące murale nawiązujące do ważnych historycznych wydarzeń i miejsc oraz tablice historyczne i informacyjne. Turystyczne znaczenie Śródmieścia zostanie wzmocnione remontem „Sali zebrań” i zabytkowego zegara usytuowanego na wieży Starej Remizy. Powstałe w obszarze Interaktywne Centrum Fajansu, nie tylko będzie wpływać na ożywienie gospodarcze okolicy poprzez utworzenie nowych miejsc pracy i generowanie ruchu turystycznego. Mieścić się w nim będzie Centrum Kultury i Aktywizacji, którego celem będzie aktywizacja społeczna, rozwijanie kreatywności i zainteresowań artystycznych oraz budowanie lokalnej tożsamości mieszkańców Śródmieścia, a także prowadzenie artystycznego inkubatora.

Wizerunek samorządu zostanie poprawiony poprzez zwiększenie dostępności instytucji w ramach funkcjonowania punktów obsługi klienta poza siedzibą Urzędu, które będą świadczyły usługi informacyjne, wydawania druków i formularzy, przyjmowania wniosków, petycji. Radni Rady Miasta Włocławek będą bliżej mieszkańców dzięki organizacji cyklicznych spotkań w obszarze rewitalizacji.

Poczucie bezpieczeństwa mieszkańców wzrośnie dzięki zwiększonej liczbie stanowisk pracy dla dozoru wizyjnego Śródmieścia w Straży Miejskiej.

Zidentyfikowany niski poziom przedsiębiorczości mieszkańców śródmieścia oraz koncentracja usług charakterystycznych dla obszarów zdegradowanych (lombardy, lumpeksy, sklepy z produktami do kilku złotych) zostanie ograniczona/zmniejszona poprzez szereg aktywnych działań na rzecz przedsiębiorców, zarówno mieszkających w Śródmieściu, jak również prowadzących tutaj działalność.

Przedsiębiorcy ze Śródmieścia będą mieli możliwość wspólnej promocji własnych usług poprzez uczestnictwo w targach organizowanych przez Gminę Miasto Włocławek oraz wspólną kampanię reklamową dotyczącą lokalnych przedsiębiorców.

Będą mogli także wziąć udział w konkursie na produkt lub usługę związaną z lokalnymi zasobami i tradycją, w którym nagrodą będzie wsparcie finansowe w realizacji działań promocyjnych zwycięskiego produktu lub usługi oraz wsparcie doradcze i administracyjne we wdrożeniu produktu/usługi na rynek.

W celu wsparcia lokalnej przedsiębiorczości zostaną wyremontowane i udostępnione lokale usługowe na potrzeby prowadzenia działalności gospodarczej, z uwzględnieniem preferencji dla powszechnie zanikających usług rzemieślniczych.

Utworzona internetowa platforma informacyjna o rynku pracy będzie zawierała bieżące informacje dla inwestorów o m.in.: źródłach dofinansowania, ulgach, analizach rynku pracy, ze szczególnym naciskiem na działania prowadzone w obszarze rewitalizacji.

Najlepsze jakościowo usługi lub produkty Śródmieścia będą wybierane przez mieszkańców oraz oznakowane na witrynie i promowane.

Potencjał lokalnych przedsiębiorców będzie dopełniony szkoleniami z zakresu rynku pracy i aktywizacji zawodowej (w tym porady prawne, podatkowe, doradztwo w zakresie dotacji i pożyczek, tworzenie biznesplanów), spotkaniami z liderami biznesu, szkoleniami i kursami przydatnymi na rynku pracy i w trakcie prowadzenia działalności gospodarczej, wsparciem w sieciowaniu przedsiębiorców i udostępnianiu infrastruktury do spotkań.

Ze specjalnego Poradnika przedsiębiorcy dowiedzą się o ścieżce administracyjnej zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej, ulgach podatkowych, formach wsparcia itp.

Przedsiębiorcy, właściciele i użytkownicy nieruchomości będą mogli korzystać ze spotkań z projektantem, który doradza w aranżacji i dostosowaniu lokali użytkowych, z wykorzystaniem Poradnika Inwestora i Poradnika Reklamowego.

Osoby bezrobotne i nieaktywne zawodowo będą wspierane w założeniu własnego biznesu poprzez współpracę z urzędem pracy przy tworzeniu wniosku o udzielenie dotacji.

Aktywizacja zawodowa mieszkańców odbywać się będzie również poprzez wsparcie w tworzeniu spółdzielni socjalnych, w tym samorządowej spółdzielni socjalnej, świadczącej usługi z zakresu opieki nad dziećmi do lat 3 (w formie dziennego opiekuna) oraz wykonująca drobne naprawy w budynkach komunalnych.

O formach wsparcia oferowanych przez urząd pracy młodzież szkolna dowiadywać się będzie poprzez punkty konsultacyjno-doradcze w szkołach, w których zainteresowani otrzymają foldery informacyjne, druki, ulotki, wnioski.

Obecnie niezachęcająca i ponura, z niewielką ilością miejsc zieleni i rekreacji przestrzeń publiczna Śródmieścia zostanie odmieniona. Początkiem zmian będzie wypracowanie lokalnej strategii transportowej wskazującej kierunki zmian poruszania się po obszarze, uwzględniającej dynamikę

struktury społecznej obszaru i jej uwarunkowania historyczne oraz wszystkie grupy użytkowników, w tym pieszych, rowerzystów oraz poruszających się samochodami. Ukierunkowanie na wzmacnianie i preferowanie ruchu pieszego w przestrzeni Śródmieścia zostanie poparte wprowadzeniem bezpiecznego i komfortowego woonerfu¹⁶ na ulicy 3 Maja, będącego przestrzenią dla pieszych z ograniczoną przejezdnością dla samochodów. Woonerf, dzięki swojej specyfice, przyczyni się również do wzmocnienia lokalnego biznesu.

Przestrzeń Śródmieścia zostanie wzbogacona o tereny zieleni i rekreacji w postaci parków kieszonkowych przy ulicy Królewieckiej 20, Zapiecek 3-5, Brzeskiej 7 oraz przy ulicy Gdańskiej 5, tworząc przyjazne i łatwo dostępne zielone przestrzenie do spędzania wolnego czasu i wypoczynku. Zieleń będzie przedmiotem planowych działań na podstawie programu nasadzeń drzew wysokich i krzewów w obszarze, z uwzględnieniem preferowanych gatunków roślin.

Na ulicy Zduńskiej i 3 Maja zostaną zaprojektowane i utworzone w formie parkletów, zajmujących jedno miejsce parkingowe, małe uliczne wyspy do siedzenia lub aktywności. Ponadto, w obszarze rewitalizacji pojawią się meble miejskie nawiązujące do kujawskich wzorów, zróżnicowane pod kątem potrzeb różnych grup użytkowników, służące do siedzenia i odpoczynku oraz tworzenia mikro aranżacji przestrzennych.

Bulwary zostaną wzbogacone w punkty gastronomiczne dzięki przystosowaniu miejsc pod tego typu usługi, nowe elementy rekreacyjne dla dzieci, młodzieży i dorosłych oraz małą architekturę przystosowaną dla osób niepełnosprawnych. Na terenie Szkoły Podstawowej nr 3 powstanie ogólnodostępna mini siłownia na otwartym powietrzu.

Efektom działań w przestrzeni publicznej będzie jej większa atrakcyjność oraz przystosowanie do spędzania w niej wolnego czasu.

Odpowiedzią na zanieczyszczenie powietrza w obszarze rewitalizacji będzie zakup mobilnego systemu monitorowania jakości powietrza, czyli pojazdu patrolu ekologicznego z wyposażeniem niezbędnym do pomiaru stężenia tlenku węgla, amoniaku, tlenku azotu, siarkowodoru oraz pompki do poboru próbek powietrza. Zostanie wybudowana sieć ciepłownicza na terenie Śródmieścia wraz z przyłączeniami i montażem indywidualnych węzłów cieplnych w istniejących budynkach opalanych do tej pory paliwem stałym, często niskiej jakości. Efektom tych działań będzie poprawa jakości powietrza w obszarze rewitalizacji.

Z uwagi na zaniedbane budynki w obszarze nieruchomości, zostanie uruchomiony wieloletni program remontów miejskiego zasobu lokali mieszkalnych, dzięki któremu 18 budynków miejskich zostanie wyremontowanych i zmodernizowanych, a ich mieszkańcy będą mieli lepsze warunki do życia. Jednocześnie właściciele prywatnych budynków uzyskają możliwość dofinansowania na poziomie do 50% kosztów remontów i inwestycji nieruchomości wpływając na poprawę jakości i dostępności budynków, jak również będą mogli otrzymać dofinansowanie na zagospodarowanie podwórek sąsiadujących z terenami Gminy Miasto Włocławek, w celu utworzenia miejsc wspólnych służących mieszkańcom (miejsca spotkań, zabaw, zieleni). Uzupełnieniem tych działań będzie wsparcie merytoryczne, w ramach którego prywatni właściciele uzyskają informacje nt. obowiązujących

---

¹⁶ rodzaj ulicy w strefie zurbanizowanej, na której położono nacisk na wysoki poziom bezpieczeństwa, uspokojenie ruchu i wysokie walory estetyczne przy zachowaniu miejsc parkingowych i funkcji komunikacyjnej z priorytetem dla pieszych i rowerzystów. Woonerf jest w założeniu przestrzenią publiczną, która łączy funkcje ulicy, deptaku, parkingu i miejsca spotkań mieszkańców - <https://pl.wikipedia.org/wiki/Woonerf>

procedur inwestycyjnych, możliwości pozyskania środków finansowych na przebudowę lub remont, zasadach umieszczania reklam lub szyldów.

Część kwartału ul. Tumskiej – 3 Maja – Cyganka – Brzeska zostanie zagospodarowany nowym budownictwem mieszkaniowym wielorodzinnym, z usługami w parterze oraz estetycznymi podwórkami. W kwartale Cyganka – 3 Maja – Żabia – Brzeska poprzez wykup nieruchomości oraz zagospodarowanie nieruchomości będących własnością gminy, dokona się budowy i przebudowy budynków na potrzeby realizacji społecznego budownictwa czynszowego służącego zaspokojeniu potrzeb mieszkaniowych na zasadach nierynkowych. Wprowadzenie społecznego budownictwa czynszowego w obszarze rewitalizacji zostanie poprzedzone opracowaniem Miejscowego Planu Rewitalizacji.

Plac Wolności zostanie przebudowany zyskując nowy układ drogowy, infrastrukturę techniczną, oświetlenie.

W ramach modernizacji infrastruktury technicznej nastąpi wymiana zniszczonych sieci wodociągowych wraz z przyłączeniami wodociągowymi w ulicach: Św. Jana, Cyganka, Żabia, Piekarska, Zapiecek, Przedmiejska, Przechodnia, Pl. Wolności, Królewiecka i Zduńska. Renowacja kanałów sanitarnych będzie miała miejsce w ulicach: Żabia, Piekarska, Przedmiejska, Przechodnia, Zduńska, Królewiecka, natomiast przykanalików w ulicach: Cyganka, 3 Maja, Zapiecek, Przedmiejska, Pl. Wolności.

Przebudowy, remonty i modernizacje obiektów budowlanych przyczynią się do poprawy estetyki i standardu technicznego Śródmieścia, co pozytywnie wpłynie również na wizerunek obszaru rewitalizacji oraz chęć osiedlania się w tej przestrzeni zróżnicowanych grup mieszkańców.

6. Cele rewitalizacji oraz kierunki działań

Sformułowana powyżej wizja obszaru rewitalizacji zostanie osiągnięta za pomocą realizacji czterech Celów strategicznych, które odpowiadają na problemy zidentyfikowane w diagnozie tego obszaru. Cele strategiczne realizowane będą poprzez cele operacyjne, a te wyznaczając kierunki działań, przez przedsięwzięcia i projekty rewitalizacyjne.

Zgodnie z ustaleniami poczynionymi na etapie diagnozy miasta i szczegółowej diagnozy obszaru rewitalizacji, obszar objęty kryzysem wykazuje duże deficyty w sferach: społecznej, gospodarczej, przestrzenno – funkcjonalnej, technicznej i środowiskowej. Dla każdego z ww. deficytów założono działania zaradcze pogrupowane w Celach strategicznych odpowiadających poszczególnym sferom.

Zdiagnozowane **w sferze społecznej** problemy rozwiązywane będą za pomocą działań zagregowanych w ramach **Celu strategicznego 1. Przywrócić mieszkańcom poczucie sprawczości.**

Zdiagnozowane problemy **w sferze gospodarczej** rozwiązywane będą za pomocą działań zagregowanych w ramach **Celu strategicznego 2. Pobudzić i wesprzeć przedsiębiorczość lokalną.**

Zdiagnozowane problemy **w sferze przestrzenno – funkcjonalnej i środowiskowej** rozwiązywane będą za pomocą działań zgrupowanych w ramach Celu strategicznego **3. Ukształtować w centrum Włocławka przyjazną przestrzeń.**

Zdiagnozowane problemy **w sferze technicznej** rozwiązywane będą za pomocą działań zgrupowanych w ramach **Celu strategicznego 4. Stworzyć godziwy standard techniczny.**

Tabela 13. Cele, kierunki i przedsięwzięcia rewitalizacyjne.

Zdiagnozowane problemy	Kierunki działań	Przedsięwzięcia
Cel strategiczny 1. Przywrócić mieszkańcom poczucie sprawczości		
Cel operacyjny 1.1. Aktywizować lokalną społeczność		
<p>Poczucie osamotnienia i wykluczenia z życia społecznego seniorów</p> <p>Niski poziom wykształcenia osób w wieku produkcyjnym</p> <p>Odptyw młodych dorosłych mieszkańców z obszaru rewitalizacji</p> <p>Niewielki napływ nowych mieszkańców do obszaru rewitalizacji</p> <p>Bardzo wysoki poziom bezrobocia, w tym długotrwałego</p> <p>Niski poziom wykształcenia osób bezrobotnych</p> <p>Ubóstwo</p> <p>Niepełnosprawność</p> <p>Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i w rodzinach wielodzietnych</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Aktywizacja pokolenia seniorów i rozwijanie usług opiekuńczych, • Aktywizacja młodzieży, • Aktywizacja społeczno-zawodowa osób bezrobotnych i biernych zawodowo • Systemowa pomoc w wychodzeniu z „labiryntu problemów”, w tym poprzez aktywizację społeczną i zawodową • Wspieranie aktywności, samodzielności i integracji, włączanie w życie społeczne osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym. • Uwrażliwianie na kulturę poprzez wprowadzanie do obszaru aktywizujących form kontaktu ze sztuką • Sprzyjanie wyłanianiu naturalnych liderów, wciąganie do współpracy liderów istniejących, odkrywanie i rozwijanie talentów. 	<p>1.1.1. Aktywizacja zawodowa mieszkańców</p> <p>1.1.2. Aktywność to przyszłość</p> <p>1.1.3. Reintegracja społeczna mieszkańców Włocławka, w tym w obszarze rewitalizacji - I i II edycja</p> <p>1.1.4. Działania środowiskowe Modelu Organizowania Społeczności Lokalnej</p> <p>1.1.5. Program wychodzenia z zadłużenia</p> <p>1.1.6. Identyfikacja lokalnych liderów i wsparcie ich przez tutoring</p> <p>1.1.7. Rezydencje artystyczne i edukacyjne</p> <p>1.1.8. Centrum Wsparcia Społecznego</p> <p>1.1.9. Program wsparcia projektów lokalnych</p> <p>1.1.10. Kawiarnia obywatelska</p>

<p>Dziedziczenie postawy bierności wobec życia</p> <p>Problemy z regulowaniem zaległości czynszowych</p> <p>Brak liderów społecznych</p> <p>Nieodczuwalny przez mieszkańców wpływ działalności organizacji pozarządowych</p> <p>Wycofanie mieszkańców obszaru z życia społeczno-kulturalnego/publicznego</p> <p>Negatywny wizerunek szkoły podstawowej</p> <p>Gorsze wyniki w nauce niż w sąsiadujących z obszarem szkołach podstawowych</p> <p>Niski poziom poczucia bezpieczeństwa</p> <p>Zakłócanie porządku publicznego</p>	<p>Cel operacyjny 1.2. Rozwijać istniejące więzi społeczne, budować otwartość i szerszą sieć relacji: kultura, sport, edukacja</p>	
	<ul style="list-style-type: none"> • Edukacja na rzecz otwartości, zaufania i chęci poznawania świata • Zwiększenie szans na dalszą edukację poprzez pobudzanie i rozwijanie od najmłodszych lat zainteresowań i wiary we własne siły • Wsparcie odradzania się wspólnot sąsiedzkich poprzez działania integracyjne i aktywizację do działań na rzecz dobra wspólnego • Aktywizacja przez uczestnictwo w kulturze • Wsparcie organizacji wydarzeń kulturalnych i budowanie tożsamości lokalnej poprzez rozwijanie wiedzy historycznej 	<p>1.2.1. Przedszkole kreatywne</p> <p>1.2.2. TRÓJKA dobra szkoła</p> <p>1.2.3. Zintegrowana Przestrzeń Pozadomowa</p> <p>1.2.4. "Organizacje z naszego podwórka"</p> <p>1.2.5. Czas wolny (1.2.5.1. <i>Wakacyjne Animacje Kulturalne</i>, 1.2.5.2. <i>Instytucje kultury dla dzieci i młodzieży ze Śródmieścia</i>, 1.2.5.3. <i>Sport</i>)</p> <p>1.2.6. Program "Śródmieście tworzy kulturę" (1.2.6.1. <i>Poradnik organizatora imprez</i>, 1.2.6.2. <i>Imprezy integracyjne</i>, 1.2.6.3. <i>Edukacja artystyczna i kulturalna</i>, 1.2.6.4. <i>Produkcje artystyczne</i>, 1.2.6.5. <i>Stypendia artystyczne</i>, 1.2.6.6. <i>Zakamarki historii</i>)</p> <p>1.2.7. Centrum Kultury i Aktywizacji 3 MAJ SIĘ</p>
	<p>Cel operacyjny 1.3. Zmienić wizerunek Śródmieścia</p>	
	<ul style="list-style-type: none"> • Wsparcie zmiany wizerunku instytucji • Wzrost uczestnictwa w wydarzeniach kulturalnych, w tym poprzez rozbudowę i poszerzenie oferty placówek kultury • Wsparcie rozwoju III sektora • Poprawa jakości przestrzeni obszaru rewitalizacji przez wprowadzenie elementów nawiązujących do historii i tradycji • Budowanie otwartego, przyjaznego systemu bezpłatnej informacji dla mieszkańców • Poprawa skuteczności monitoringu miejskiego 	<p>1.3.1. Nowy projekt rozwoju III sektora</p> <p>1.3.2. Co jest grane w Śródmieściu (1.3.2.1. <i>Gazeta Śródmiejska</i>, 1.3.2.2. <i>Miejska APka</i>)</p> <p>1.3.3. Instytucje kształtujące wizerunek (1.3.3.1. <i>Urzędnicy na ulicy</i>, 1.3.3.2. <i>Jestem Twoim Radnym</i>)</p> <p>1.3.4. Włocławskie Forum Organizacji Pozarządowych</p> <p>1.3.5. Włocławki - Nowa Odstona</p> <p>1.3.6. Tablice historyczno - informacyjne promujące obszar rewitalizacji</p> <p>1.3.7. Remont pomieszczenia ("Sali Zebrań") oraz zabytkowego zegara w Klubie "Stara Remiza"</p> <p>1.3.8. Sztuka w przestrzeni - Program Murale</p> <p>1.3.9. Bezpieczne Śródmieście</p>

Cel strategiczny 2. Pobudzić i wesprzeć przedsiębiorczość lokalną

<p>Niski stopień przedsiębiorczości mieszkańców obszaru</p> <p>Duża koncentracja „przedsiębiorstw biedy”</p> <p>Słaby popyt spowodowany przez niskie budżety domowe</p> <p>Duża ilość pustych lokali usługowych do wynajęcia</p> <p>Duża rotacja punktów handlowych</p> <p>Niska jakość miejsca do prowadzenia działalności gospodarczej</p> <p>Niewystarczające wykorzystanie potencjału turystycznego</p>	2.1. Ułatwiać działalność przedsiębiorcom ze Śródmieścia	
	<ul style="list-style-type: none"> • Koordynacja promocji biznesowej pomiędzy przedsiębiorcami • Wspieranie środowiska przedsiębiorców w zakresie wspólnych, skoordynowanych starań o przywrócenie lokalnej koniunktury • Wsparcie doradczo - szkoleniowe dla przedsiębiorców • Podniesienie jakości lokali użytkowych 	<p>2.1.1. Wspólne usługi promocyjne przedsiębiorców ze Śródmieścia</p> <p>2.1.2. Lokalny produkt</p> <p>2.1.3. Wzmocnienie roli lokalnej przedsiębiorczości</p> <p>2.1.4. System monitorowania i koordynacji rynku pracy</p> <p>2.1.5. Markowy lokal Śródmieścia</p> <p>2.1.6. System wsparcia przedsiębiorcy (2.1.6.1. Wzmocnienie potencjału lokalnych przedsiębiorców, 2.1.6.2. Poradnik Przedsiębiorcy, 2.1.6.3. Wsparcie w aranżacji i dostosowaniu lokali)</p> <p>2.1.7. Utworzenie Interaktywnego Centrum Fajansu</p>
	2.2. Kształtować postawę przedsiębiorczą	
	<ul style="list-style-type: none"> • Wsparcie rozwoju ekonomii społecznej w obszarze, w tym poprzez narzędzia ustawy o rewitalizacji • Ułatwienie rozpoczęcia działalności w obszarze rewitalizacji • Doradztwo dla młodzieży w zakresie form wsparcia oferowanych przez PUP 	<p>2.2.1. Tu mieszkam - tu pracuję</p> <p>2.2.2. Mobilny punkt konsultacyjno-doradczy</p> <p>2.2.3. Rozwój przedsiębiorstw ekonomii społecznej</p>

Cel strategiczny 3. Ukształtować w centrum Włocławka przyjazną przestrzeń

3.1. Kształtować przestrzeń inkluzywną, bezpieczną i dostosowaną do potrzeb różnych grup użytkowników

Niewystarczające zagospodarowanie przestrzeni publicznych – niedostatek miejsc integracji, wypoczynku i rekreacji

Niewystarczająca ilość zieleni w obszarze

Zaniedbane podwórka

Kolidujący z ruchem pieszym zbyt duży ruch samochodowy w ścisłej zabudowie obszaru

Brak różnorodnych usług

Przekroczenia dopuszczalnego poziomu stężenia pyłu PM 10.

Uciążliwe zanieczyszczenia komunikacyjne (spaliny i hałas)

Niedostateczna ilość zieleni

- Organizacja przestrzeni publicznej przyjaznej wszystkim użytkownikom, sprzyjającej spędzaniu wolnego czasu i prowadzeniu biznesu
- Zapewnienie miejsc zieleni i rekreacji
- Projektowanie wszelkich rozwiązań przestrzeni publicznych zgodnie z zasadami projektowania uniwersalnego

- 3.1.1. Przygotowanie lokalnej strategii transportowej - planu ruchu dla obszaru rewitalizacji
- 3.1.2. 3 Maja woonefem
- 3.1.3. Parki kieszonkowe - kompaktowe tereny z zielenią wysoką
- 3.1.4. Parklety w Śródmieściu
- 3.1.5. Program ławka - miejskie meble i aranżacje do siedzenia
- 3.1.6. Zdroje i toalety publiczne
- 3.1.7. Trójka dla mieszkańców
- 3.1.8. Wzbogacenie zagospodarowania Bulwarów
- 3.1.9. Nowe zagospodarowanie Placu Wolności

3.2. Podnosić jakość powietrza przez właściwe planowanie zieleni i ograniczenie zanieczyszczeń

- Dbłość o postawanie i utrzymywanie integralnych zielonych przestrzeni zacienionych latem
- Monitoring zagrożeń smogowych
- Redukcja zagrożeń atmosferycznych spowodowanych zanieczyszczeniem powietrza

- 3.2.1. Zieleń wysoka: zadrzewienie Śródmieścia
- 3.2.2. System Monitorowania Jakości Powietrza
- 3.2.3. Likwidacja niskich emisji w rejonie Starego Miasta Włocławek - etap II

Cel strategiczny 4. Stworzyć godziwy standard techniczny

	4.1. Poprawić stan techniczny przestrzeni zamieszkania	
<p>Zły stan techniczny budynków</p> <p>Przestarzała sieć wodno-kanalizacyjna</p> <p>Niewielka ilość budynków przyłączona do sieci ciepłowniczej</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Poprawa stanu technicznego miejskiego zasobu lokali mieszkalnych • Poprawa stanu technicznego budynków nie będących własnością miasta • Doradztwo dla właścicieli nieruchomości i wspólnot mieszkaniowych • Poprawa stanu technicznego podwórek • Zapewnienie zróżnicowania społecznego w obszarze przez udostępnienie infrastruktury mieszkaniowej dedykowanej różnym grupom najemców 	<p>4.1.1. Przebudowa i zmiana sposobu użytkowania budynku przy ul. 3 Maja 18 na centrum aktywizacji i przedsiębiorczości</p> <p>4.1.2. Remont budynków mieszkalnych należących do zasobu gminy <i>(4.1.2.1. Modernizacja i remont nieruchomości "Brzeska 17", 4.1.2.2. Modernizacja i remont nieruchomości "Cyganka 24", 4.1.2.3. Modernizacja i remont nieruchomości "3 Maja 6", 4.1.2.4. Modernizacja i remont nieruchomości "Brzeska 2", 4.1.2.5. Modernizacja i remont nieruchomości "Cyganka 9", 4.1.2.6. Modernizacja i remont nieruchomości "Królewiecka 9", 4.1.2.7. Modernizacja i remont nieruchomości "Królewiecka 20", 4.1.2.8. Modernizacja i remont nieruchomości "Łęgska 56", 4.1.2.9. Modernizacja i remont nieruchomości "Maślana 4/6", 4.1.2.10. Modernizacja i remont nieruchomości "Matebudy 8", 4.1.2.11. Modernizacja i remont nieruchomości "Piekarska 6", 4.1.2.12. Modernizacja i remont nieruchomości "Stary Rynek 5", 4.1.2.13. Modernizacja i remont nieruchomości "Szpichlerna 20", 4.1.2.14. Modernizacja i remont nieruchomości "Wojska Polskiego 3", 4.1.2.15. Modernizacja i remont nieruchomości "Prymasa Stefana Wyszyńskiego 4", 4.1.2.16. Modernizacja i remont nieruchomości "Zamcza 4", 4.1.2.17. Modernizacja i remont nieruchomości "Zamcza 14", 4.1.2.18. Modernizacja i remont nieruchomości "Zapiecek 8", 4.1.2.19. Modernizacja i remont nieruchomości "3 Maja 9")</i></p> <p>4.1.3. Wsparcie merytoryczne dla właścicieli i wspólnot mieszkaniowych,</p> <p>4.1.4. Dotacje do remontów</p> <p>4.1.5. Program "Moje Podwórko"</p> <p>4.1.6. Centrum Wsparcia Społecznego (remont, adaptacja i wyposażenie)</p> <p>4.1.7. Zagospodarowanie przestrzeni miejskiej - kwatera ul. Tumskiej - 3 Maja - Cyganka - Brzeska</p> <p>4.1.8. Renowacja budynku i rozbudowa ul. Stary Rynek 12</p> <p>4.1.9. Renowacja budynku i rozbudowa ul. Cyganka 18</p> <p>4.1.10. Renowacja budynku i rozbudowa ul. Łęgska 58</p> <p>4.1.11. Modernizacja budynków oraz podwórza ul. Szpichlerna 7/9</p> <p>4.1.12. Społeczne budownictwo czynszowe</p>

4.2. Poprawić stan techniczny infrastruktury publicznej

- Poprawa jakości infrastruktury podziemnej

- 4.2.1. Wymiana sieci wodociągowych wraz z przyłączeniami
- 4.2.2. Renowacja kanałów sanitarnych z przykanalikami
- 4.2.3. Renowacja przykanalików sanitarnych

Źródło: opracowanie własne Urząd Miasta Włocławek

7. Lista planowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Dla wyprowadzenia obszaru rewitalizowanego Śródmieścia ze stanu kryzysowego poprzez zapewnienie osiągnięcia wyznaczonych celów strategicznych za pośrednictwem celów operacyjnych i w kolejności wytyczonych kierunków działań, w toku prac z zespołami tematycznymi oraz w wyniku otwartego naboru projektów, wskazano główne i uzupełniające przedsięwzięcia rewitalizacyjne, które następnie poddano selekcji i modyfikacji przez operatorów odpowiedzialnych za ich wdrożenie.

7.1. Podstawowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne

Na przedsięwzięcie rewitalizacyjne składa się projekt lub grupa projektów i innych działań w szczególności o charakterze społecznym, gospodarczym, urbanistycznym, budowlanym, środowiskowym, konserwatorskim, edukacyjnym, naukowym, zdrowotnym lub kulturalnym, wynikających z programu rewitalizacji i logicznie powiązanych z treścią oraz celami programu.

W załączonej do dokumentu tabeli (Załącznik nr 1) wskazano kluczowe dla powodzenia procesu rewitalizacji przedsięwzięcia oraz projekty rewitalizacyjne nastawione na rozwiązywanie zdiagnozowanych problemów.

7.2. Uzupełniające przedsięwzięcia rewitalizacyjne

Kolejna tabela, stanowiąca Załącznik nr 2 do Programu zawiera zbiorczy opis tzw. uzupełniających przedsięwzięć rewitalizacyjnych, których realizacja może przyczynić się do osiągnięcia założonych efektów rewitalizacji

7.3. Kierunki zmian w przestrzeni obszaru

Z analizy przedsięwzięć i projektów planowanych do wdrożenia w ramach niniejszego programu wynika, że efektem ich realizacji będą następujące główne zmiany w przestrzeni obszaru rewitalizacji:

- wprowadzenie społecznego budownictwa czynszowego
- budowa nowych budynków mieszkalno – usługowych
- podniesienie jakości istniejącej infrastruktury mieszkalno – usługowej
- podniesienie jakości lokali usługowych
- budynki, którym zostaną nadane nowe funkcje społeczno – kulturalne
- nowe tereny zieleni i rekreacji
- podniesienie jakości przestrzeni publicznych
- poprawa jakości infrastruktury liniowej.

8. Szacunkowe ramy finansowe przedsięwzięć rewitalizacyjnych

W celu określenia skutków finansowych dla budżetu Miasta Włocławek dokonano zestawienia przedsięwzięć rewitalizacyjnych wraz z planowanymi źródłami ich finansowania.

Tabela 14. Szacunkowe ramy finansowe podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Termin realizacji projektu	Przedsięwzięcie (nr, nazwa)	Projekt (nr, nazwa)	Typ projektu	Podmiot/y realizujący/e projekt	Szacunkowa wartość projektu (zł)	Poziom dofinansowania		Źródło finansowania				Działanie SZOOP RPO	Poddziałanie SZOOP RPO	Zintegrowanie
						%	zł	Środki publiczne			Środki prywatne			
								EFS	EFRR	Inne				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
2018-2028	1.1.1.1. Aktywizacja zawodowa mieszkańców		S	Powiatowy Urząd Pracy we Włocławku	4 400 000,00	60,00	2 640 000,00	2 640 000 1.1.POWER		1 760 000,00 Fundusz Pracy				
2018-2020	1.1.2. Aktywność to przyszłość		S	Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie we Włocławku/partner	719 840,00	85,00	611 864,00	611 864,00		107 976,00 wkład własny		9.2	9.2.1	
2020-2021	1.1.3. Reintegracja społeczna mieszkańców Włocławka, w tym w obszarze rewitalizacji - I i II edycja		S	Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie we Włocławku/partner	2 000 000,00	85,00	1 700 000,00	1 700 000,00		300 000,00 wkład własny		9.2	9.2.1	4.1.1.
2018-2028	1.1.4. Działania środowiskowe Modelu Organizowania Społeczności Lokalnej		S	Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie oraz partnerzy na podst. zawartych umów	88 000,00					88 000,00 wkład własny				

2019-2028	1.1.5. Program wychodzenia z zadłużenia	S	Wydz. Gospodarowania Mieniem Komunalnym Urzędu Miasta Włocławek /Administracja Zasobów Komunalnych /Powiatowy Urząd Pracy	2 000 000,00					2 000 000,00 Fundusz Pracy				
2018	1.1.6. Identyfikacja lokalnych liderów i wsparcie ich przez tutoring	S	Włocławskie Centrum Organizacji Pozarządowych i Wolontariatu	3 000,00					3 000,00				
2021-2028	1.1.7. Rezydencje artystyczne i edukacyjne	S	Wydz. Kultury, Promocji i Komunikacji Społecznej Urzędu Miasta Włocławek, włocławskie instytucje kultury	384 000,00					384 000,00 wkład własny				
2021-2023	1.1.8. Centrum Wsparcia Społecznego	S	Wydz. Polityki Społecznej i Zdrowia Publicznego Urzędu Miasta Włocławek	600 000,00	85,00	510 000,00	510 000,00		90 000,00 wkład własny		9.3	9.3.2	
2019-2028	1.1.9. Program wsparcia projektów lokalnych	S	Wydz. Rozwoju Miasta Urzędu Miasta Włocławek	200 000,00					200 000,00 wkład własny				

2018-2028	1.1.10. Kawiarnia obywatelska	S	Wydz. Rozwoju Miasta Urzędu Miasta Włocławek	870 000,00	7,24	63 000,00 FS			807 000,00 wkład własny				
2020-2024	1.2.1. Przedszkole kreatywne	S	Przedszkole Publiczne Nr 8 z oddziałami integracyjnymi ul. Targowa 3, 87-800 Włocławek	453 488,36					453 488,36 wkład własny				
2019-2028	1.2.2. TRÓJKA dobra szkoła	S	Szkoła Podstawowa nr 3 im. Mikołaja Kopernika we Włocławku	363 158,00					363 158,00 wkład własny				
2019-2028	1.2.3. Zintegrowana Przestrzeń Pozadomowa	S	Centrum Kultury "Browar B." wraz z organizacjami pozarządowymi	500 000,00	80,00	400 000,00 MKiDN			100 000,00 wkład własny				
2018	1.2.4. Organizacje z naszego podwórka	S	Włocławskie Centrum Organizacji Pozarządowych i Wolontariatu we współpracy z lokalnymi organizacjami pozarządowymi	5 000,00	80,00	4 000,00 Fundacja Anwil			1 000,00 wkład własny	4 000,00			

2019-2023	1.2.5. Czas wolny	1.2.5.1. Wakacyjne Animacje Kulturalne	S	Organizacje pozarządowe we współpracy z instytucjami kultury i Centrum Organizacji Pozarządowych i Wolontariatu	75 000,00						75 000,00 wkład własny				
2019-2024		1.2.5.2. Instytucje kultury dla dzieci i młodzieży ze Śródmieścia	S	Miejskie instytucje kultury: CK "Browar B.", Teatr Impresaryjny, Galeria Sztuki Współczesnej	150 000,00						150 000,00 wkład własny				
2018-2028		1.2.5.3. Sport	S	Biuro Sportu UM Włocławek, Organizacje pozarządowe, spółki akcyjne prowadzące działalność sportową, zarejestrowane na terenie Gminy Miasto Włocławek	165 000,00							165 000,00 wkład własny			
2019	1.2.6. Program "Śródmieście tworzy kulturę"	1.2.6.1. Poradnik organizatora imprez	S	Wydz. Kultury, Promocji i Komunikacji Społecznej Urzędu Miasta Włocławek	12 000,00						12 000,00 wkład własny				

2019-2024	1.2.6.2. Imprezy integracyjne	S	Wydz. Kultury, Promocji i Komunikacji Społecznej Urzędu Miasta Włocławek Organizacje pozarządowe i lokalne inicjatywy oddolne	180 000,00						180 000,00 wkład własny			
2019-2024	1.2.6.3. Edukacja artystyczna i kulturalna	S	Wydz. Kultury, Promocji i Komunikacji Społecznej Urzędu Miasta Włocławek / Organizacje pozarządowe	180 000,00						180 000,00 wkład własny			
2020-2025	1.2.6.4. Produkcje artystyczne	S	Wydz. Kultury, Promocji i Komunikacji Społecznej Urzędu Miasta Włocławek Organizacje pozarządowe i lokalne inicjatywy oddolne	270 000,00						270 000,00 wkład własny			
2023-2028	1.2.6.5. Stypendia artystyczne	S	Wydz. Kultury, Promocji i Komunikacji Społecznej Urzędu Miasta Włocławek	540 000,00						540 000,00 wkład własny			

2019-2024		1.2.6.6. Zakamarki historii	S	Wydz. Kultury, Promocji i Komunikacji Społecznej Urzędu Miasta Włocławek / Wydż. Urbanistyki i Architektury Urzędu Miasta Włocławek	24 000,00					24 000,00 wkład własny			
2021-2024	1.2.7. Centrum Kultury i Aktywizacji 3 MAJ SIĘ		S	Stowarzyszenie Edukacyjno-Teatralne "Teatr Nasz" we współpracy z Wydż. Kultury, Promocji i Komunikacji Społecznej Urzędu Miasta Włocławek	1 609 000,00	6,21	100 000,00	100 000,00		1 509 000,00 wkład własny		11.1.	2.1.7.
2023-2028	1.3.1. Nowy projekt rozwoju III sektora		S	Wydż. Polityki Społecznej i Zdrowia Publicznego Urzędu Miasta Włocławek	4 000 000,00					4 000 000,00 wkład własny			
2019-2028	1.3.2. Co jest grane w Śródmieściu	1.3.2.1. Gazeta Śródmiejska	S	Institucje miejskie oraz społeczność miasta Włocławka np. organizacje pozarządowe, społeczni aktywiści	600 000,00					600 000,00 wkład własny			

2019-2020		1.3.2.2. Miejska APka	S	Wydz. Kultury, Promocji i Komunikacji Społecznej Urzędu Miasta Włocławek	45 000,00	85,00	38 250,00		38 250,00	6 750,00 wkład własny				2.1	
2018-2028	1.3.3. Instytucje kształtujące wizerunek	1.3.3.1. Urzędnicy na ulicy	S	Wydz. Organizacyjno-Prawny i Kadr Urzędu Miasta Włocławek	10 000,00					10 000,00 wkład własny					
2018-2028	1.3.4. Włocławskie Forum Organizacji Pozarządowych		S	Włocławskie Centrum Organizacji Pozarządowych i Wolontariatu oraz Miejska Rada Działalności Pożytku Publicznego we Włocławku	62 700,00					62 700,00 wkład własny					
2020-2021	1.3.5. Włocławki - Nowa Odśłona		S	Galeria Sztuki Współczesnej	115 000,00					115 000,00 wkład własny					
2019	1.3.6. Tablice historyczno - informacyjne promujące obszar rewitalizacji		S/PF	Urząd Miasta - Referat Kultury i Promocji wraz z Wydziałem Architektury i Urbanistyki	40 000,00					40 000,00 wkład własny					
2019	1.3.7. Remont pomieszczenia ("Sali Zebrań") oraz zabytkowego zegara w Klubie "Stara Remiza"		T	Centrum Kultury "Browar B." i Gmina Miasta Włocławek	200 000,00	50,00	100 000,00 MKiDN			100 000,00 wkład własny					

2019-2024	1.3.8. Sztuka w przestrzeni - Program Murale	S/T	Wydz. Kultury, Promocji i Komunikacji Społecznej/ Wydz. Urbanistyki i Architektury Urzędu Miasta Włocławek	552 000,00					552 000,00 wkład własny				
2019-2028	1.3.9. Bezpieczne Śródmieście	S	Straż Miejska we Włocławku	2 260 000,00					2 260 000,00 wkład własny				
2021-2022	2.1.1. Wspólne usługi promocyjne przedsiębiorców ze Śródmieścia	G	Centrum Obsługi Inwestora Urzędu Miasta Włocławek/Włocławski Inkubator Innowacji i Przedsiębiorczości	300 000,00					300 000,00 wkład własny				
2020-2023	2.1.2. Lokalny produkt	G	Centrum Obsługi Inwestora Urzędu Miasta Włocławek i Przedsiębiorcy	120 000,00					120 000,00 wkład własny				
2019-2021	2.1.3. Wzmocnienie roli lokalnej przedsiębiorczości	G/T	Wydz. Gospodarowania Mieniem Komunalnym Urzędu Miasta Włocławek we współpracy z Cechem Rzemiosł Różnych	203 263,98					203 263,98 wkład własny				

2020-2028	2.1.4. System monitorowania i koordynacji rynku pracy		G	Centrum Obsługi Inwestora Urzędu Miasta Włocławek/instytucje działające na rzecz rozwoju gospodarczego / PUP	488 000,00					488 000,00 wkład własny			
2019-2028	2.1.5. Markowy lokal Śródmieścia		G	Wydz. Rozwoju Miasta Urzędu Miasta Włocławek	200 000,00					200 000,00 wkład własny			
2019-2028	2.1.6. System wsparcia przedsiębiorcy	2.1.6.1. Wzmocnienie potencjału lokalnych przedsiębiorców	G	Włocławski Inkubator Innowacji i Przedsiębiorczości/ PUP	390 000,00					390 000,00 wkład własny			
2019		2.1.6.2. Poradnik Przedsiębiorcy	G	Centrum Obsługi Inwestora Urzędu Miasta Włocławek	20 000,00					20 000,00 wkład własny			
2019		2.1.6.3. Wsparcie w aranżacji i dostosowaniu lokali	G	Wydz. Urbanistyki i Architektury Urzędu Miasta Włocławek	6 000,00					6 000,00 wkład własny			

2019-2021	2.1.7. Utworzenie Interaktywnego Centrum Fajansu	G/T	Wydz. Kultury, Promocji i Komunikacji Społecznej/ Wydż. Gospodarki Miejskiej Urzędu Miasta Włocławek	7 000 000,00	34,24	2 397 137,00		2 397 137,00	4 602 863,00 wkład własny		6.2.		1.2.7.
2018-2028	2.2.1. Tu mieszkam - tu pracuję	S/G	Powiatowy Urząd Pracy we Włocławku	660 000,00	60,00	396 000,00	396 000 1.1.POWER		264 000,00 Fundusz Pracy				
2018-2028	2.2.2. Mobilny punkt konsultacyjno-doradczy	S	Powiatowy Urząd Pracy we Włocławku	110 000,00					110 000 wkład własny PUP				
2023-2028	2.2.3. Rozwój przedsiębiorstw ekonomii społecznej	G	Wydż. Polityki Społecznej i Zdrowia Publicznego Urzędu Miasta Włocławek/ organizacje pozarządowe	700 000,00					700 000,00 wkład własny				
2019	3.1.1. Przygotowanie lokalnej strategii transportowej - planu ruchu dla obszaru rewitalizacji	PF	Wydż. Gospodarki Miejskiej Urzędu Miasta Włocławek	200 000,00					200 000,00 wkład własny				
2019-2020	3.1.2. 3-go Maja woonefem	PF	Wydział Inwestycji Urzędu Miasta Włocławek	2 500 000,00					2 500 000,00 wkład własny				

2019-2026	3.1.3. Parki kieszonkowe - kompaktowe tereny z zielenią wysoką	PF	Wydz. Gospodarki Miejskiej Urzędu Miasta Włocławek	200 000,00	80,00	160 000,00 WFOŚ			40 000,00 wkład własny				
2019-2027	3.1.4. Parklety w Śródmieściu	PF	Wydz. Gospodarki Miejskiej Urzędu Miasta Włocławek	150 000,00					150 000,00 wkład własny				
2019-2028	3.1.5. Program ławka - miejskie meble i aranżacje do siedzenia	PF	Wydz. Gospodarki Miejskiej Urzędu Miasta Włocławek	400 000,00					400 000,00 wkład własny				
2021	3.1.6. Zdroje i toalety publiczne	PF	Wydz. Gospodarki Miejskiej Urzędu Miasta Włocławek	150 000,00					150 000,00 wkład własny				
2019-2025	3.1.7. Trójka dla mieszkańców	PF/S	Szkoła Podstawowa nr 3 im. Mikołaja Kopernika we Włocławku	210 000,00	12,00	25 000,00 MSiT			185 000,00 wkład własny				
2020-2021	3.1.8. Wzbogacenie zagospodarowania Bulwarów	PF	Wydz. Inwestycji Urzędu Miasta Włocławek	1 000 000,00	5,00	50 000,00 MSiT			950 000,00 wkład własny				
2020-2023	3.1.9. Nowe Zagospodarowanie Placu Wolności	T	Wydz. Inwestycji Urzędu Miasta Włocławek	24 000 000,00					24 000 000,00 wkład własny				

2019-2028	3.2.1. Zieleń wysoka: zadrzewienie Śródmieścia		Ś	Wydz. Gospodarki Miejskiej Urzędu Miasta Włocławek	400 000,00	80,00	320 000,00 WFOiŚ			80 000,00 wkład własny			
2018	3.2.2. System Monitorowania Jakości Powietrza		Ś	Straż Miejska we Włocławku	260 000,00					260 000,00 wkład własny			
2021-2025	3.2.3. Likwidacja niskich emisji w rejonie Starego Miasta Włocławek - etap II		T/Ś	Miejskie Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej Spółka z o.o.	6 500 000,00						6 500 000,00		
2018-2020	4.1.1. Przebudowa i zmiana sposobu użytkowania budynku przy ul. 3 Maja 18 na Centrum aktywizacji i przedsiębiorczości		T	Wydział Rozwoju Miasta Urzędu Miasta Włocławek	10 250 000,00	67,22	6 889 800,00	6 889 800,00		3 360 200,00 wkład własny		6.2	1.1.3. 1.1.7. 2.2.3. 1.1.10.
2024-2025	4.1.2. Remont budynków mieszkalnych należących do zasobu gminy	4.1.2.1. Modernizacja i remont nieruchomości "Brzeska 17"	T	Administracja Zasobów Komunalnych we Włocławku	3 267 985,00					3 267 985,00 wkład własny			
2027-2028		4.1.2.2. Modernizacja i remont nieruchomości "Cyganka 24"	T	Administracja Zasobów Komunalnych we Włocławku	3 839 802,00					3 839 802,00 wkład własny			
2019-2020		4.1.2.3. Modernizacja i remont nieruchomości "3 Maja 6"	T	Administracja Zasobów Komunalnych we Włocławku	4 436 027,00					4 436 027,00 wkład własny			

2027-2028	4.1.2.4.Modernizacja i remont nieruchomości "Brzeska 2"	T	Administracja Zasobów Komunalnych we Włocławku	2 001 019,00					2 001 019,00 wkład własny				
2025-2026	4.1.2.5. Modernizacja i remont nieruchomości "Cyganka 9"	T	Administracja Zasobów Komunalnych we Włocławku	9 634 274,00					9 634 274,00 wkład własny				
2027-2028	4.1.2.6. Modernizacja i remont nieruchomości "Królewiecka 9"	T	Administracja Zasobów Komunalnych we Włocławku	3 832 429,00					3 832 429,00 wkład własny				
2020-2021	4.1.2.7. Modernizacja i remont nieruchomości "Królewiecka 20"	T	Administracja Zasobów Komunalnych we Włocławku	843 964,00					843 964,00 wkład własny				
2021-2022	4.1.2.8. Modernizacja i remont nieruchomości "Łęgska 56"	T	Administracja Zasobów Komunalnych we Włocławku	2 618 182,00					2 618 182,00 wkład własny				
2022-2023	4.1.2.9. Modernizacja i remont nieruchomości "Maślana 4/6"	T	Administracja Zasobów Komunalnych we Włocławku	3 663 411,00					3 663 411,00 wkład własny				
2023-2024	4.1.2.10. Modernizacja i remont nieruchomości "Matebudy 8"	T	Administracja Zasobów Komunalnych we Włocławku	1 034 975,00					1 034 975,00 wkład własny				

2024-2025	4.1.2.11. Modernizacja i remont nieruchomości "Piekarska 6"	T	Administracja Zasobów Komunalnych we Włocławku	4 163 057,00					4 163 057,00 wkład własny				
2024-2025	4.1.2.12. Modernizacja i remont nieruchomości "Stary Rynek 5"	T	Administracja Zasobów Komunalnych we Włocławku	1 715 057,00					1 715 057,00 wkład własny				
2024-2025	4.1.2.13. Modernizacja i remont nieruchomości "Szpichlerka 20"	T	Administracja Zasobów Komunalnych we Włocławku	2 102 340,00					2 102 340,00 wkład własny				
2023-2024	4.1.2.14. Modernizacja i remont nieruchomości "Wojska Polskiego 3"	T	Administracja Zasobów Komunalnych we Włocławku	2 275 886,00					2 275 886,00 wkład własny				
2023-2024	4.1.2.15. Modernizacja i remont nieruchomości "Prymasa Stefana Wyszyńskiego 4"	T	Administracja Zasobów Komunalnych we Włocławku	5 108 307,00					5 108 307,00 wkład własny				
2026-2027	4.1.2.16. Modernizacja i remont nieruchomości "Zamcza 4"	T	Administracja Zasobów Komunalnych we Włocławku	3 464 043,00					3 464 043,00 wkład własny				

2025-2026		4.1.2.17. Modernizacja i remont nieruchomości "Zamcza 14"	T	Administracja Zasobów Komunalnych we Włocławku	498 913,00					498 913,00 wkład własny				
2028		4.1.2.18. Modernizacja i remont nieruchomości "Zapiecek 8"	T	Administracja Zasobów Komunalnych we Włocławku	629 188,00					629 188,00 wkład własny				
2019-2024		4.1.2.19. Modernizacja i remont nieruchomości "3 Maja 9"	T	Administracja Zasobów Komunalnych we Włocławku	13 894 213,23					13 894 213,23 wkład własny				
2018-2019	4.1.3. Wsparcie merytoryczne dla właścicieli i wspólnot mieszkaniowych		T	Wydz. Urbanistyki i Architektury Urzędu Miasta Włocławek	21 000,00					21 000,00 wkład własny				
2019-2028	4.1.4. Dotacje do remontów		T	Wydział Gospodarowania Mieniem Komunalnym / AZK	15 000 000,00					15 000 000,00 wkład własny				
2019-2028	4.1.5. Program "Moje Podwórko"		PF	Wydz. Gospodarki Miejskiej Urzędu Miasta Włocławek	500 000,00					500 000,00 wkład własny				

2019-2020	4.1.6. Centrum Wsparcia Społecznego (remont, adaptacja i wyposażenie)	T	Wydz. Gospodarowania Mieniem Komunalnym/Wydz. Inwestycji/Wydz. Polityki Społecznej i Zdrowia Publicznego Urzędu Miasta Włocławek	9 000 000,00	85,00	7 675 000,00		7 675 000,00	1 325 000,00 wkład własny		6.1	6.1.2	
2019-2022	4.1.7. Zagospodarowanie przestrzeni miejskiej - kwartał ul. Tumskiej - 3 Maja - Cyganka - Brzeska	T/PF/S	Miejskie Budownictwo Mieszkaniowe Sp. z o.o., Włocławek	54 500 000,00						54 500 000,00			
2019	4.1.8. Renowacja budynku i rozbudowa ul. Stary Rynek 12	T/G	Mariusz Zdrada	500 000,00	50,00	250 000,00			250 000,00 wkład własny	250 000,00			
2018-2021	4.1.9. Renowacja budynku i rozbudowa ul. Cyganka 18	T	Mariusz Zdrada	1 000 000,00	50,00	500 000,00			500 000,00 wkład własny	500 000,00			
2022-2024	4.1.10. Renowacja budynku i rozbudowa ul. Łęgska 58	T	Mariusz Zdrada	800 000,00	50,00	400 000,00			400 000,00 wkład własny	400 000,00			
2018-2022	4.1.11. Modernizacja budynków oraz podwórza ul. Szpichlerna 7/9	T	PRACOWNIA.A Artur Baranowski	1 650 000,00	48,00	800 000,00			800 000,00 wkład własny	850 000,00			

2020-2028	4.1.12. Społeczne budownictwo czynszowe	T	Wydział Gospodarowania Mieniem Komunalnym Urzędu Miasta	41 547 290,00					41 547 290,00 wkład własny			
2024-2026	4.2.1. Wymiana sieci wodociągowych wraz z przyłączeniami	T	Miejskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Spółka z o.o. we Włocławku	2 500 000,00						2 500 000,00		
2024-2026	4.2.2. Renowacja kanałów sanitarnych z przykanalikami	T	Miejskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Spółka z o.o. we Włocławku	1 500 000,00						1 500 000,00		
2024-2026	4.2.3. Renowacja przykanalików sanitarnych	T	Miejskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Spółka z o.o. we Włocławku	1 500 000,00						1 500 000,00		
Razem:				279 134 812,57		26 030 051,00	5 957 864,00	17 000 187,00	186 554 761,57	68 504 000,00		

Źródło: opracowanie własne Urzędu Miasta Włocławek

Zmiana strukturalna obszaru rewitalizacji we Włocławku wymaga zaangażowania pokaźnych środków finansowych - 279 134 812,57 zł, w tym prywatnych w kwocie 68 504 000,00 zł i 23 021 051,00 zł planowanych do pozyskania ze środków Unii Europejskiej.

Ponadto, ze względu na ogólny opis uzupełniających przedsięwzięć rewitalizacyjnych nie jest możliwe oszacowanie ich wartości.

9. Mechanizmy integrowania działań oraz przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Niniejszy program rewitalizacji został skonstruowany jako system wielu zintegrowanych działań o zróżnicowanym charakterze, służących osiągnięciu wyznaczonych celów. Poszczególne przedsięwzięcia uzupełniają się i wzmacniają nawzajem, co podnosi ich efektywność i zwiększa skuteczność wykorzystania środków finansowych przeznaczonych na rewitalizację.

Integracja przedsięwzięć i projektów rewitalizacyjnych zostanie zapewniona w kilku płaszczyznach.

Zasada kompleksowości realizowana będzie poprzez planowanie przedsięwzięć i projektów rewitalizacyjnych:

- jako działań mających na celu niwelację zidentyfikowanych w części diagnostycznej problemów występujących w obszarze poprzez działania kompleksowe,
- jako działań finansowanych ze środków pochodzących różnych źródeł, w tym EFS, EFRR, budżetu Miasta Włocławek, innych środków publicznych oraz środków niepublicznych, wskazanych w części poświęconej komplementarności źródeł finansowania;
- jako działań ze sobą powiązanych, w tym np. realizacja działań infrastrukturalnych jako koniecznych dla osiągnięcia celów o charakterze społecznym, w tym:

a) 4.1.6. *Centrum Wsparcia Społecznego (remont, adaptacja i wyposażenie)* – przedsięwzięcie infrastrukturalne i 1.1.8. *Centrum Wsparcia Społecznego* – przedsięwzięcie o charakterze społecznym.

b) 4.1.1. *Przebudowa i zmiana sposobu użytkowania budynku przy ul. 3 Maja 18 na centrum aktywizacji i przedsiębiorczości* – przedsięwzięcie infrastrukturalne zintegrowane z 1.1.3. *Reintegracja społeczna mieszkańców Włocławka, w tym w obszarze rewitalizacji - I i II edycja*, oraz ściśle związane z 1.1.7. *Rezydencje artystyczne i edukacyjne*, 1.1.10. *Kawiarnia obywatelska*, 2.2.3. *Rozwój przedsiębiorstw ekonomii społecznej* - przedsięwzięcia o charakterze społecznym.

c) 2.1.7. *Utworzenie Interaktywnego Centrum Fajansu* – przedsięwzięcie infrastrukturalne i 1.2.7. *Centrum Kultury i Aktywizacji 3 MAJ SIĘ* - przedsięwzięcie o charakterze społecznym.

Poniżej przedstawiono metodologię zapewnienia komplementarności między poszczególnymi projektami/przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi oraz pomiędzy działaniami różnych podmiotów i funduszy na obszarze objętym programem rewitalizacji w sferach: przestrzennej, problemowej, proceduralno-instytucjonalnej, międzyokresowej, źródeł finansowania.

Tabela 15. Charakterystyka metodologii zapewnienia komplementarności między poszczególnymi projektami oraz działaniami innych podmiotów na obszarze rewitalizacji

Obszary komplementarności	Opis metodologii zapewnienia komplementarności
Przestrzenna	<p>Wszystkie projekty wpisane do GPR Włocławka dotyczą obszaru rewitalizacji, charakteryzującego się dużym potencjałem rozwojowym, dzięki czemu efekty projektów rewitalizacyjnych oddziaływać będą pośrednio na pozostałe części miasta. Niewielka część działań odbywać się będzie poza obszarem rewitalizacji (11 projektów), jednak odbiorcami tych działań będą mieszkańcy obszaru rewitalizacji, dzięki czemu efekty tych projektów będą wpływać na stan obszaru rewitalizacji. W procesie opracowania GPR pod uwagę wzięto wzajemne powiązania projektów rewitalizacyjnych w ramach sfer – społecznej, gospodarczej, technicznej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej, dzięki czemu efekty rewitalizacji dopełniają się przestrzennie i silniej oddziałują na sąsiednie tereny. Szczegółowo oddziaływanie projektów GPR na poszczególne podsystemy wskazuje tabela nr 16. Wszystkie działania rewitalizacyjne będą prowadzone w taki sposób, aby niwelować zjawiska kryzysowe zapobiegając przenoszeniu problemów na pozostałe obszary gminy.</p> <p>Komplementarność przestrzenną GPR zapewniono również równomiernym rozkładem przedsięwzięć rewitalizacyjnych na obszarze rewitalizacji, by ograniczyć występowanie „punktowości” interwencji. Sprzyja temu rozmiar obszaru rewitalizacji, który obejmuje zaledwie 42,7 ha, co stanowi 0,5% całkowitej powierzchni Włocławka. Założono, iż problemy są rozwiązywane na obszarze rewitalizacji, nie zaś przenoszone na inne obszary. W GPR zaplanowano szereg działań sprzyjających integracji i reintegracji społecznej osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem (osób starszych, bezrobotnych czy beneficjentów pomocy społecznej) i aktywizacji, o szerszym niż obszar rewitalizacji zakresie oddziaływania, co umożliwi Ustawa z dnia 9 października 2015r. o rewitalizacji, która stanowi, iż przedsięwzięcia zamieszczone w gminnym programie rewitalizacji mogą być realizowane również poza obszarem rewitalizacji, jeżeli wynika to z ich specyfiki. Wśród takich przedsięwzięć są działania:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) realizowane w obiektach lub przez instytucje znajdujące się poza obszarem rewitalizacji wyłącznie jeśli wynika to z uwarunkowań organizacyjno – technicznych, b) o szerszym zakresie oddziaływania aniżeli obszar rewitalizacji. <p>Poprzez planowane działania remontowe w budynkach komunalnych, społeczne budownictwo czynszowe w obszarze rewitalizacji oraz projekty przeciwdziałające wykluczeniu społecznemu mieszkańców obszaru rewitalizacji, miasto będzie zapobiegać zjawisku gentryfikacji.</p>

	<p>Aby nie powodować konieczności przeprowadzek mieszkańców poza obszar rewitalizacji na czas wykonywanych remontów, miasto udostępni na te potrzeby nowo wybudowane mieszkania w ramach przedsięwzięcia 4.1.12. Społeczne budownictwo czynszowe. Jeśli jednak zajdzie potrzeba tymczasowego przeniesienia osób poza obszar rewitalizacji, będą one nadal objęte działaniami społecznymi przewidywanymi w ramach niniejszego programu oraz opieką pracowników socjalnych. W obu przypadkach o ewentualnych przeprowadzkach mieszkańcy będą informowani odpowiednio wcześniej, a związane z nimi działania będą finansowane przez miasto.</p>
<p>Problemowa</p>	<p>Na etapie pogłębionej diagnozy czynników kryzysowych obszaru rewitalizacji określono jego deficyty w sferach: społecznej, gospodarczej, przestrzenno – funkcjonalnej, technicznej i środowiskowej. Ustalenia diagnozy stanowią fundament, na jakim oparto wizję stanu obszaru rewitalizacji po zakończeniu działań rewitalizacyjnych w 2028 r. Określona w ten sposób wizja obszaru rewitalizacji osiągnięta zostanie za pomocą 4 celów rewitalizacji, zaproponowanych dla każdej z diagnozowanych sfer tematycznych (w tym połączonych sfer: środowiskowej i przestrzenno-funkcjonalnej). Zaplanowane przedsięwzięcia i projekty, realizujące 4 cele strategiczne, odpowiadają na problemy zidentyfikowane w diagnozie obszaru rewitalizacji we wszystkich diagnozowanych sferach tematycznych. Można więc uznać, iż przedsięwzięcia i projekty wskazane do realizacji dopełniają się wzajemnie tematycznie, gdyż przyczyniają się do rozwiązania problemów w sferach: społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, środowiskowej i technicznej, tworząc tym samym spójną i komplementarną całość (patrz: Tabela nr 16). Dla każdej ze sfer zaproponowano realizację działań o największym potencjale oddziaływania przestrzennego i problemowego. Wśród przykładów wymienić można: przeciwdziałanie degradacji zabudowy mieszkaniowej, ograniczenie źródeł niskich emisji, zagospodarowanie przestrzeni publicznej, przeciwdziałanie patologiom społecznym, rozwój kapitału społecznego, ograniczenie bezrobocia, rozwój przedsiębiorczości, wprowadzenie nowych funkcji społecznych do obszaru rewitalizacji. Przedmiotowe przedsięwzięcia wpisują się w kierunki działań wynikające z dokumentów strategicznych miasta (Strategia Rozwoju Miasta Włocławek 2020+, Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Włocławek na lata 2016-2020, Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, Plan Gospodarki Niskoemisyjnej), dzięki czemu rozwiązują jednocześnie obszary problemowe na wielu płaszczyznach określonych przez ww. opracowania.</p>

<p>Proceduralno- instytucjonalna</p>	<p>Komplementarność proceduralno - instytucjonalna zabezpieczona zostanie poprzez powołanie interdyscyplinarnego Zespołu ds. wdrażania projektów GPR – spośród kluczowych komórek merytorycznych Urzędu Miasta Włocławek oraz jego jednostek organizacyjnych. Wdrażanie i zarządzanie Gminnym Programem Rewitalizacji Włocławka prowadzone jest przez Pełnomocnika Prezydenta ds. Rewitalizacji Miasta Włocławek przy wsparciu Biura Rewitalizacji. Za przygotowanie i realizację poszczególnych przedsięwzięć i projektów odpowiadać będą ich operatorzy, wśród których są podmioty prywatne (w tym przedsiębiorstwa), jednostki organizacyjne gminy, instytucje kultury, stowarzyszenia, instytucja rynku pracy. Powołany zostanie także Komitet Rewitalizacji, stanowiący forum współpracy i dialogu interesariuszy z organami gminy, pełniący również funkcję opiniodawczo – doradczą Prezydenta Miasta. Operatorów odpowiedzialnych za wdrażanie planowanych przedsięwzięć i projektów wskazano w tabeli <i>Główne projekty / przedsięwzięcia rewitalizacyjne w obszarze rewitalizacji Włocławka</i>.</p> <p>Zasady współpracy przy realizacji działań planowanych do realizacji w partnerstwie, bądź zakładających współpracę z innymi podmiotami, będą regulowane przez stosowne umowy i porozumienia dot. realizacji poszczególnych przedsięwzięć i projektów.</p> <p>Członkowie Zespołu ds. wdrażania projektów GPR oraz docelowo Komitetu Rewitalizacji zapewnią reprezentację wszystkich grup interesów społeczności lokalnej oraz kompleksowości problemowej, jak również środowisk interesariuszy obszaru rewitalizacji. Zespół oraz Komitet Rewitalizacji umożliwiają efektywne współdziałanie różnych instytucji oraz ich wzajemne uzupełnianie się w procesie wdrażania rewitalizacji we Włocławku. Tym samym system zarządzania rewitalizacją zostanie osadzony w istniejącym efektywnym systemie zarządzania miastem.</p> <p>Przedsięwzięcia i projekty objęte programem rewitalizacji zostały zidentyfikowane w ramach procesu partycypacji i są oddolnymi inicjatywami zgłoszonymi przez poszczególne grupy interesariuszy. Wszystkie przedsięwzięcia wykazują spójność z celami i kierunkami działań wynikającymi z GPR. Zaplanowane przedsięwzięcia uzupełniają się wzajemnie.</p>
<p>Międzyokresowa</p>	<p>Projekty planowane do realizacji w niniejszym programie są uzupełnieniem i kontynuacją projektów realizowanych na terenie miasta w latach 2005-2015 w oparciu o dokumenty strategiczne miasta, Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Włocławek do 2015 r. oraz Regionalny</p>

	<p>Program Operacyjny dla Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2013.</p> <p>Działania zaplanowane do realizacji w ramach niniejszego Programu uzupełniają bądź kontynuują projekty zrealizowane wcześniej, a ich realizacja niejednokrotnie przebiegać będzie w obiektach przebudowanych w ramach polityki spójności 2007-2013. Podkreślić należy, iż operatorami części przedsięwzięć/projektów będą podmioty wówczas powstałe.</p> <p>W związku z powyższym zachowana zostanie ciągłość programowa procesu rozwoju obszaru śródmieścia Włocławka, wykorzystane zostaną doświadczenia z poprzedniej perspektywy oraz wnioski z przeprowadzonych działań ewaluacyjnych poprzedniej perspektywy (2007-2013).</p>
<p>Źródła finansowania</p>	<p>Wszystkie podmioty zaangażowane we wdrażanie projektów rewitalizacyjnych zakładają finansowanie projektów z wkładu własnego i/lub kredytu oraz funduszy strukturalnych UE, w tym w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020. Konstrukcja projektów rewitalizacyjnych wynikających z programu umożliwia uzupełnianie i łączenie wsparcia ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz Europejskiego Funduszu Społecznego. Alternatywą dla ww. źródeł finansowania są środki pochodzące m.in. z Programów Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Ministerstwa Sportu i Turystyki, Funduszu Pracy, Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, fundacji korporacyjnych. Dywersyfikacja źródeł finansowania pozwala założyć efektywne wdrożenie zakładanych projektów i osiągnięcie celów założonych przez niniejszy program – w sytuacji ograniczonych własnych środków finansowych.</p>

Źródło: opracowanie własne Urząd Miasta Włocławek

Interwencja rewitalizacyjna koncentruje się na rozwiązaniu problemów obszaru rewitalizacji, co widoczne jest w przewidywanych wartościach wskaźników realizacji celów na rok 2028, wskazanych w Tabeli 18. *Zestawienie wskaźników monitorowania GPR*. Wszystkie działania planowane do realizacji dotyczą obszaru rewitalizacji, odnoszą się do mieszkańców i przedsiębiorców z tego obszaru, co dowodzi zgodności z zasadą koncentracji.

Zaplanowane przedsięwzięcia wzajemnie się uzupełniają – projekty społeczne wspierane są równoległą interwencją w przestrzeń. W celu zwiększenia efektywności projektowanych działań, do realizacji przewidziano projekty ukierunkowane na rozwiązanie więcej niż jednego problemu.

Tabela 16. Oddziaływanie przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Przedsięwzięcie (nr, nazwa)	Projekt (nr, nazwa)	Oddziaływanie na sfery				
		społeczną	gospodarczą	przestrzenno - funkcjonalną	techniczną	środowiskową
CEL STRATEGICZNY 1. Przywrócić mieszkańcom poczucie sprawczości						
CEL OPERACYJNY 1.1. Aktywizować lokalną społeczność						
1.1.1. Aktywizacja zawodowa mieszkańców						
1.1.2. Aktywność to przyszłość						
1.1.3. Reintegracja społeczna mieszkańców Włocławka, w tym w obszarze rewitalizacji - I i II edycja						
1.1.4. Działania środowiskowe Modelu Organizowania Społeczności Lokalnej						
1.1.5. Program wychodzenia z zadłużenia						
1.1.6. Identyfikacja lokalnych liderów i wsparcie ich przez tutoring						
1.1.7. Rezydencje artystyczne i edukacyjne						
1.1.8. Centrum Wsparcia Społecznego						
1.1.9. Program wsparcia projektów lokalnych						
1.1.10. Kawiarnia obywatelska						
CEL OPERACYJNY 1.2. Rozwijać istniejące więzi społeczne, budować otwartość i szerszą sieć relacji: kultura, sport, edukacja						
1.2.1. Przedszkole kreatywne						
1.2.2. TRÓJKA dobra szkoła						
1.2.3. Zintegrowana Przestrzeń Pozadomowa						
1.2.4. Organizacje z naszego podwórka						
1.2.5. Czas wolny	1.2.5.1. Wakacyjne Animacje Kulturalne					
	1.2.5.2. Instytucje kultury dla dzieci i młodzieży ze Śródmieścia					
	1.2.5.3. Sport					
1.2.6. Program "Śródmieście tworzy kulturę"	1.2.6.1. Poradnik organizatora imprez					
	1.2.6.2. Imprezy integracyjne					
	1.2.6.3. Edukacja artystyczna i kulturalna					

	1.2.6.4. Produkcje artystyczne					
	1.2.6.5. Stypendia artystyczne					
	1.2.6.6. Zakamarki historii					
1.2.7. Centrum Kultury i Aktywizacji 3 MAJ SIĘ						
CEL OPERACYJNY 1.3. Zmienić wizerunek Śródmieścia						
1.3.1. Nowy projekt rozwoju III sektora						
1.3.2. Co jest grane w Śródmieściu	1.3.2.1. Gazeta Śródmiejska					
	1.3.2.2. Miejska APka					
1.3.3. Instytucje kształtujące wizerunek	1.3.3.1. Urzędnicy na ulicy					
	1.3.3.2. Jestem Twoim Radnym					
1.3.4. Włocławskie Forum Organizacji Pozarządowych						
1.3.5. Włocławki - Nowa Odsłona						
1.3.6. Tablice historyczno - informacyjne promujące obszar rewitalizacji						
1.3.7. Remont pomieszczenia ("Sali Zebrań") oraz zabytkowego zegara w Klubie "Stara Remiza"						
1.3.8. Sztuka w przestrzeni - Program Murale						
1.3.9. Bezpieczne Śródmieście						
CEL STRATEGICZNY 2. Pobudzić i wesprzeć przedsiębiorczość lokalną						
CEL OPERACYJNY 2.1. Ułatwić działalność przedsiębiorcom ze Śródmieścia						
2.1.1. Wspólne usługi promocyjne przedsiębiorców ze Śródmieścia						
2.1.2. Lokalny produkt						
2.1.3. Wzmocnienie roli lokalnej przedsiębiorczości						
2.1.4. System monitorowania i koordynacji rynku pracy						
2.1.5. Markowy lokal Śródmieścia						
2.1.6. System wsparcia przedsiębiorcy	2.1.6.1. Wzmocnienie potencjału lokalnych przedsiębiorców					
	2.1.6.2. Poradnik Przedsiębiorcy					
	2.1.6.3. Wsparcie w aranżacji i dostosowaniu lokali					
2.1.7. Utworzenie Interaktywnego Centrum Fajansu						

CEL OPERACYJNY 2.2. Kształtować postawę przedsiębiorczą					
2.2.1. Tu mieszkam - tu pracuję					
2.2.2. Mobilny punkt konsultacyjno-doradczy					
2.2.3. Rozwój przedsiębiorstw ekonomii społecznej					
CEL STRATEGICZNY 3. Ukształtować w centrum Włocławka przyjazną przestrzeń					
CEL OPERACYJNY 3.1. Kształtować przestrzeń inkluzywną, bezpieczną i dostosowaną do potrzeb różnych grup użytkowników					
3.1.1. Przygotowanie lokalnej strategii transportowej - planu ruchu dla obszaru rewitalizacji					
3.1.2. 3 Maja woonefem					
3.1.3. Parki kieszonkowe - kompaktowe tereny z zielenią wysoką					
3.1.4. Parklety w Śródmieściu					
3.1.5. Program ławka - miejskie meble i aranżacje do siedzenia					
3.1.6. Źródła i toalety publiczne					
3.1.7. Trójka dla mieszkańców					
3.1.8. Wzbogacenie zagospodarowania Bulwarów					
3.1.9. Nowe zagospodarowanie Placu Wolności					
CEL OPERACYJNY 3.2. Poność jakość powietrza przez właściwe planowanie zieleni i ograniczanie zanieczyszczeń					
3.2.1. Zieleń wysoka: zadrzewienie Śródmieścia					
3.2.2. System Monitorowania Jakości Powietrza					
3.2.3. Likwidacja niskich emisji w rejonie Starego Miasta Włocławek - etap II					
CEL STRATEGICZNY 4. Stworzyć godziwy standard techniczny					
CEL OPERACYJNY 4.1. Poprawić stan techniczny przestrzeni zamieszkania					
4.1.1. Przebudowa i zmiana sposobu użytkowania budynku przy ul. 3 Maja 18 na centrum aktywizacji i przedsiębiorczości					
4.1.2. Remont budynków mieszkalnych należących do zasobu gminy	4.1.2.1. Modernizacja i remont nieruchomości "Brzeska 17"				
	4.1.2.2. Modernizacja i remont nieruchomości "Cyganka 24"				
	4.1.2.3. Modernizacja i remont nieruchomości "3 Maja 6"				

4.1.2.4. Modernizacja i remont nieruchomości "Brzeska 2"					
4.1.2.5. Modernizacja i remont nieruchomości "Cyganka 9"					
4.1.2.6. Modernizacja i remont nieruchomości "Królewiecka 9"					
4.1.2.7. Modernizacja i remont nieruchomości "Królewiecka 20"					
4.1.2.8. Modernizacja i remont nieruchomości "Łęgska 56"					
4.1.2.9. Modernizacja i remont nieruchomości "Maślana 4/6"					
4.1.2.10. Modernizacja i remont nieruchomości "Matebudy 8"					
4.1.2.11. Modernizacja i remont nieruchomości "Piekarska 6"					
4.1.2.12. Modernizacja i remont nieruchomości "Stary Rynek 5"					
4.1.2.13. Modernizacja i remont nieruchomości "Szpichlerka 20"					
4.1.2.14. Modernizacja i remont nieruchomości "Wojska Polskiego 3"					
4.1.2.15. Modernizacja i remont nieruchomości "Prymasa Stefana Wyszyńskiego 4"					
4.1.2.16. Modernizacja i remont nieruchomości "Zamcza 4"					
4.1.2.17. Modernizacja i remont nieruchomości "Zamcza 14"					
4.1.2.18. Modernizacja i remont nieruchomości "Zapiecek 8"					
4.1.2.19. Modernizacja i remont nieruchomości "3 Maja 9"					

4.1.3. Wsparcie merytoryczne dla właścicieli i wspólnot mieszkaniowych					
4.1.4. Dotacje do remontów					
4.1.5. Program "Moje Podwórko"					
4.1.6. Centrum Wsparcia Społecznego (remont, adaptacja i wyposażenie)					
4.1.7. Zagospodarowanie przestrzeni miejskiej - kwartał ul. Tumskiej - 3 Maja - Cyganka - Brzeska					
4.1.8. Renowacja i rozbudowa budynku przy ul. Stary Rynek 12					
4.1.9. Renowacja i rozbudowa budynku przy ul. Cyganka 18					
4.1.10. Renowacja i rozbudowa budynku przy ul. Łęgska 58					
4.1.11. Modernizacja budynków oraz podwórza ul. Szpichlerna 7/9					
4.1.12. Społeczne budownictwo czynszowe					
CEL OPERACYJNY 4.2. Poprawić stan techniczny infrastruktury publicznej					
4.2.1. Wymiana sieci wodociągowych wraz z przyłączeniami					
4.2.2. Renowacja kanałów sanitarnych z przykanalikami					
4.2.3. Renowacja przykanalików sanitarnych					

Źródło: opracowanie własne Urząd Miasta Włocławek

10. System zarządzania realizacją programu rewitalizacji

W programowaniu Gminnego Programu Rewitalizacji Włocławka uczestniczył m.in. Zespół powołany Zarządzeniem nr 225/2016 Prezydenta Miasta Włocławek z dnia 27 lipca 2016 r w sprawie realizacji projektu pn. „Śródmieście na drodze do zmian – opracowanie narzędzi aktywizacji zawodowej i społecznej mieszkańców centrum Włocławka”.

Natomiast wdrażanie i zarządzanie Programem prowadzone będzie w strukturze organizacyjnej Urzędu Miasta poprzez:

- **Pełnomocnika Prezydenta ds. Rewitalizacji Miasta Włocławek** powołanego Zarządzeniem nr 162/2017 Prezydenta Miasta Włocławek z dnia 26 czerwca 2017 r.,
- **Biuro Rewitalizacji** powołane w ramach struktury organizacyjnej Urzędu po uchwaleniu GPR, złożone w większości z pracowników zaangażowanych w programowanie procesu rewitalizacji w mieście,
- **Zespół ds. wdrażania projektów GPR** powołany po uchwaleniu Gminnego Programu Rewitalizacji zarządzeniem Prezydenta Miasta,

Pełnomocnik ds. Rewitalizacji Miasta Włocławek odpowiadać będzie za koordynację:

- a) realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Włocławek, w szczególności: wdrażanie Programu, nadzór nad realizacją listy planowanych podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych ujętych w Programie,
- b) monitorowanie i ocenę realizacji Programu przy udziale interesariuszy,
- b) procesu aktualizacji/zmiany Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Włocławek,
- d) stałego procesu informowania i promowania działań rewitalizacyjnych,
- e) wdrażania zasad partycypacji społecznej i partnerstwa na każdym etapie prowadzenia rewitalizacji.

Do zadań Biura Rewitalizacji należeć będzie:

- a) zarządzanie procesem rewitalizacji i koordynacja działań realizowanych przez wszystkich operatorów przedsięwzięć,
- b) współpraca z **Zespołem ds. wdrażania projektów GPR** i obsługa jego prac,
- c) współpraca z komórkami organizacyjnymi i jednostkami Urzędu, instytucjami, organizacjami pozarządowymi oraz wszystkimi innymi interesariuszami realizacji rewitalizacji,
- d) działania szkoleniowe i wsparcie merytoryczne dla osób realizujących proces rewitalizacji,
- e) monitorowanie procesu realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji oraz przekazywanie corocznych sprawozdań Prezydentowi Miasta i Komitetowi Rewitalizacji, a także okresowych sprawozdań do IZ RPO WK-P,
- f) przygotowanie i przeprowadzenie procedury zmiany Gminnego Programu Rewitalizacji o ile zaistnieje taka potrzeba,
- g) współpraca z Komitetem Rewitalizacji i obsługa jego prac,
- h) utrzymywanie stałej platformy współpracy i wymiany informacji z interesariuszami rewitalizacji,
- i) prowadzenie działań informacyjno - promocyjnych związanych z rewitalizacją, w tym m.in. strony internetowej rewitalizacja.wloclawek.eu

- j) inicjowanie i realizacja działań na rzecz partycypacji społecznej i partnerstwa w rewitalizacji (szczegółowy opis w rozdziale 10.),
- k) nadzorowanie funkcjonowania kawiarni obywatelskiej „Śródmieście Cafe”.

Biurem Rewitalizacji kierować będzie Kierownik/Dyrektor Biura Rewitalizacji.

Ponadto, poza powołaniem Biura Rewitalizacji, poszczególne wydziały Urzędu Miasta Włocławek – operatorzy przedsięwzięć/projektów zyskają nowe kompetencje i obowiązki wynikające z realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji.

Zespół ds. wdrażania projektów GPR:

będzie odpowiedzialny za podejmowanie działań mających na celu terminową i skoordynowaną realizację przedsięwzięć ujętych na liście projektów podstawowych Gminnego Programu Rewitalizacji.

W skład Zespołu ds. wdrażania projektów GPR wejdą przedstawiciele poszczególnych wydziałów i jednostek organizacyjnych miasta (operatorów przedsięwzięć/projektów), realizujących bezpośrednio bądź pośrednio zadania ujęte w GPR, a także przedstawiciele spółek miejskich i innych podmiotów zaangażowanych w proces rewitalizacji. Skład osobowy Zespołu powołany zostanie przez Prezydenta Miasta Włocławek Zespołu na podstawie listy zatwierdzonych uchwał projektów stanowiących integralną część Gminnego Programu Rewitalizacji. Zespołowi przewodniczyć będzie Pełnomocnik Prezydenta ds. rewitalizacji, a jego obsługę techniczną i organizacyjną zapewni Biuro Rewitalizacji. Członkowie Zespołu wykonywać będą zadania w ramach swoich obowiązków służbowych. Ich zadaniem będzie także ścisła współpraca z Biurem Rewitalizacji odpowiedzialnym za zarządzanie, koordynowanie i monitorowanie procesu rewitalizacji w mieście.

Do operatorów przedsięwzięć/projektów należeć będzie: przygotowanie i zrealizowanie danego przedsięwzięcia/projektu zgodnie z zakresem ujętym w zestawieniu „Lista planowanych przedsięwzięć/projektów rewitalizacyjnych” (rozdział 8), rozliczenie finansowe zadania oraz jego promocja na wszystkich etapach realizacji, przekazywanie do Biura Rewitalizacji raportów z realizacji zadania w układzie półrocznym, według ustalonego wzoru z uwzględnieniem wskaźników realizacji celów rewitalizacji.

Komitet Rewitalizacji

Zgodnie z ustawą o rewitalizacji powołany zostanie także **Komitet Rewitalizacji**, stanowiący forum współpracy i dialogu interesariuszy z organami gminy. Komitet będzie pełnił również funkcję opiniodawczą – doradcą Prezydenta. Zasady wyznaczania składu Komitetu oraz zasady jego działania, uwzględniając funkcję Komitetu oraz zapewniając wyłanianie przez interesariuszy ich przedstawicieli określi Rada Miasta Włocławek w stosownej uchwale podjętej po wcześniejszym przeprowadzeniu konsultacji społecznych jej projektu. Podjęcie uchwały, zgodnie z zapisami ustawy o rewitalizacji, nastąpi w ciągu trzech miesięcy od chwili przyjęcia przez Radę Miasta Włocławek Gminnego Programu Rewitalizacji, zaś powołanie Komitetu Rewitalizacji w drodze zarządzenia Prezydenta Miasta Włocławek nastąpi niezwłocznie po tym fakcie. Za obsługę Komitetu odpowiadać będzie Biuro Rewitalizacji.

Spójny system zarządzania realizacją GPR przedstawia poniższy schemat:

Rysunek 18. Schemat zarządzania realizacją Gminnego Programu Rewitalizacji dla miasta Włocławek.

Źródło: opracowanie własne Urząd Miasta Włocławek

Koszty Zarządzania

Powołanie Biura Rewitalizacji oraz utrzymanie funkcjonowania Śródmieście Cafe wiązać się będzie z dodatkowymi wydatkami z budżetu Miasta przeznaczanymi na utrzymanie administracji (działania Urzędu). Założono, iż Biuro Rewitalizacji liczyć będzie 5 etatów, w tym Dyrektor/ Kierownik Biura. Wstępnie oszacowano roczne wydatki osobowe na poziomie 230 000 złotych, które należy zwiększyć o koszty pracodawcy.

Ponadto, planowana jest przebudowa kamienicy położonej w obszarze rewitalizacji na centrum działań rewitalizacyjnych, w tym pobudzających przedsiębiorczość i aktywność mieszkańców, w której docelowo mieścić się będzie Biuro Rewitalizacji. Aktualnie nie ma możliwości oszacowania kosztów utrzymania tej lokalizacji.

System informacji i promocji

Informacje o działaniach rewitalizacyjnych prowadzonych w mieście będą na bieżąco przekazywane za pośrednictwem dedykowanej strony internetowej rewitalizacja.wloclawek.eu, w tym generowany przez nią newsletter oraz za pośrednictwem Referatu Komunikacji Społecznej w Wydziale Kultury, Promocji i Komunikacji Społecznej.

Obowiązek promocji poszczególnych przedsięwzięć/projektów rewitalizacyjnych na wszystkich etapach realizacji będą mieć także ich operatorzy.

Ponadto, w ramach planowanego remontu kamienicy w Śródmieściu na potrzeby prowadzenia przez Gminę Miasto Włocławek działalności rewitalizacyjnej, powstanie podwórko partycypacyjne z przeznaczeniem na miejsce interakcji z interesariuszami procesu rewitalizacji. W obrębie przebudowanego obiektu działać będzie kawiarnia obywatelska *Śródmieście Cafe*, stanowiące centrum wymiany informacji i wiedzy w zakresie rewitalizacji oraz prowadzące działalność animacyjno-integrującą społeczność lokalną.

Gmina dysponuje spójnym systemem wizualizacji procesu rewitalizacji we Włocławku, wypracowanym w ramach realizacji projektu w konkursie Ministerstwa Rozwoju „Modelowa Rewitalizacja Miast”. Składają się na niego logo, wzory plakatów, dyplomów, wizytówek, tablic kierunkowych i innych elementów graficznych. Zakłada się, że operatorzy przedsięwzięć/projektów wpisanych do GPR-u będą korzystać z przygotowanego systemu ww. wizualizacji dla właściwej informacji i promocji procesu rewitalizacji w mieście.

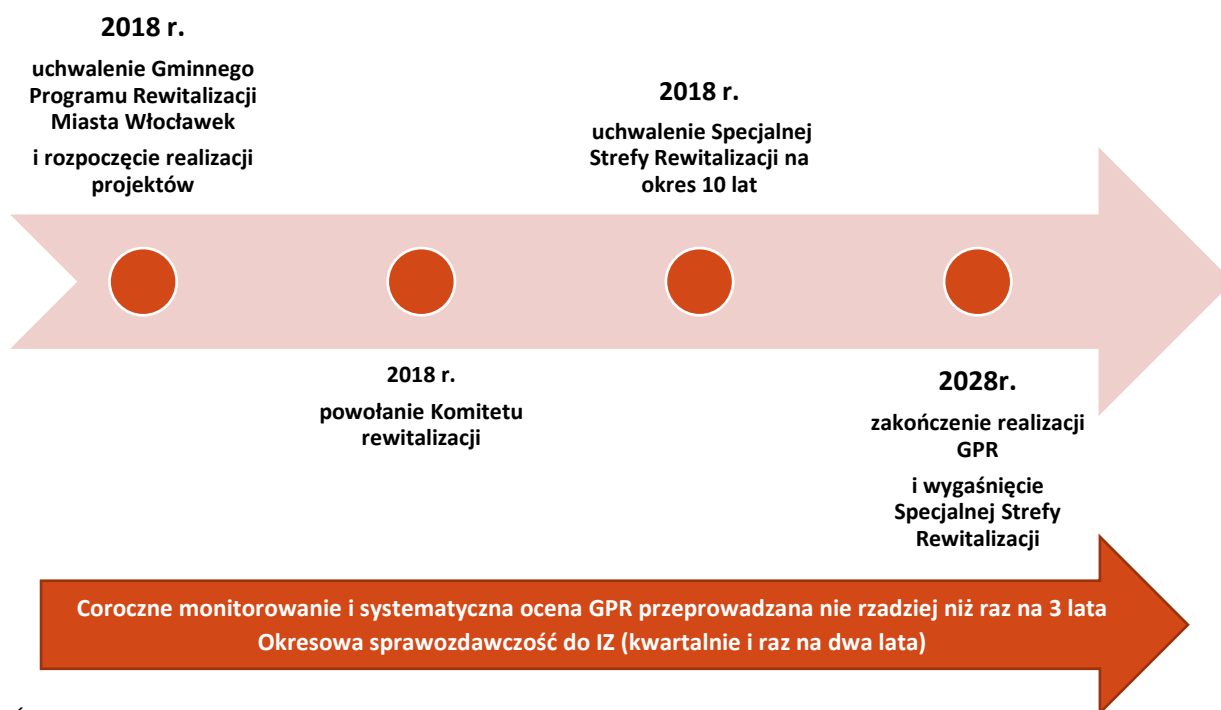
W związku z opracowaniem interaktywnej mapy cyfrowej precyzyjnie obrazującej zjawiska społeczno-gospodarcze w obszarze rewitalizacji, informacja o efektach podejmowanych działań będzie dla interesariuszy rewitalizacji dostępna bez ograniczeń on-line.

Za system informacji i promocji rewitalizacji odpowiadać będzie Biuro Rewitalizacji oraz Referat Komunikacji Społecznej w Wydziale Kultury, Promocji i Komunikacji Społecznej.

Ramowy harmonogram realizacji GPR

Ramowy harmonogram realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji Włocławka obejmuje lata 2018-2028. Szczegółowe informacje na temat realizacji programu wynikają z rozdziału 11. Szacunkowe ramy finansowe w odniesieniu do głównych i uzupełniających projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Rysunek 19. Ramowy harmonogram realizacji GPR.

Źródło: opracowanie własne Urząd Miasta Włocławek

Tabela 17. Ramowy harmonogram realizacji GPR

RAMOWY HARMONOGRAM REALIZACJI PROGRAMU REWITALIZACJI MIASTA WŁOCŁAWEK												
Przedsięwzięcie (nr, nazwa)	Projekt (nr, nazwa)	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
CEL STRATEGICZNY 1. Przywrócić mieszkańcom poczucie sprawczości												
CEL OPERACYJNY 1.1. Aktywizować lokalną społeczność												
1.1.1. Aktywizacja zawodowa mieszkańców												
1.1.2. Aktywność to przyszłość												
1.1.3. Reintegracja społeczna mieszkańców Włocławka, w tym w obszarze rewitalizacji - I i II edycja												
1.1.4. Działania środowiskowe Modelu Organizowania Społeczności Lokalnej												
1.1.5. Program wychodzenia z zadłużenia												
1.1.6. Identyfikacja lokalnych liderów i wsparcie ich przez tutoring												
1.1.7. Rezydencje artystyczne i edukacyjne												
1.1.8. Centrum Wsparcia Społecznego												

1.1.9. Program wsparcia projektów lokalnych												
1.1.10. Kawiarnia obywatelska												
CEL OPERACYJNY 1.2. Rozwijać istniejące więzi społeczne, budować otwartość i szerszą sieć relacji: kultura, sport, edukacja												
1.2.1. Przedszkole kreatywne												
1.2.2. TRÓJKA dobra szkoła												
1.2.3. Zintegrowana Przestrzeń Pozadomowa												
1.2.4. Organizacje z naszego podwórka												
1.2.5. Czas wolny	1.2.5.1. Wakacyjne Animacje Kulturalne											
	1.2.5.2. Instytucje kultury dla dzieci i młodzieży ze Śródmieścia											
	1.2.5.3. Sport											
1.2.6. Program "Śródmieście tworzy kulturę"	1.2.6.1. Poradnik organizatora imprez											
	1.2.6.2. Imprezy integracyjne											
	1.2.6.3. Edukacja artystyczna i kulturalna											

	1.2.6.4. Produkcje artystyczne											
	1.2.6.5. Stypendia artystyczne											
	1.2.6.6. Zakamarki historii											
1.2.7. Centrum Kultury i Aktywizacji 3 MAJ SIĘ												
CEL OPERACYJNY 1.3. Zmienić wizerunek Śródmieścia												
1.3.1. Nowy projekt rozwoju III sektora												
1.3.2. Co jest grane w Śródmieściu	1.3.2.1. Gazeta Śródmiejska											
	1.3.2.2. Miejska APka											
1.3.3. Instytucje kształtujące wizerunek	1.3.3.1. Urzędnicy na ulicy											
	1.3.3.2. Jestem Twoim Radnym											
1.3.4. Włocławskie Forum Organizacji Pozarządowych												
1.3.5. Włocławki - Nowa Odśłona												
1.3.6. Tablice historyczno - informacyjne promujące obszar rewitalizacji												

1.3.7. Remont pomieszczenia ("Sali Zebrań") oraz zabytkowego zegara w Klubie "Stara Remiza"												
1.3.8. Sztuka w przestrzeni - Program Murale												
1.3.9. Bezpieczne Śródmieście												
CEL STRATEGICZNY 2. Pobudzić i wesprzeć przedsiębiorczość lokalną												
CEL OPERACYJNY 2.1. Ułatwić działalność przedsiębiorcom ze Śródmieścia												
2.1.1. Wspólne usługi promocyjne przedsiębiorców ze Śródmieścia												
2.1.2. Lokalny produkt												
2.1.3. Wzmocnienie roli lokalnej przedsiębiorczości												
2.1.4. System monitorowania i koordynacji rynku pracy												
2.1.5. Markowy lokal Śródmieścia												
2.1.6. System wsparcia przedsiębiorcy	2.1.6.1. Wzmocnienie potencjału lokalnych przedsiębiorców											
	2.1.6.2. Poradnik Przedsiębiorcy											
	2.1.6.3. Wsparcie w aranżacji i dostosowaniu lokali											

2.1.7. Utworzenie Interaktywnego Centrum Fajansu											
CEL OPERACYJNY 2.2. Kształtować postawę przedsiębiorczą											
2.2.1. Tu mieszkam - tu pracuję											
2.2.2. Mobilny punkt konsultacyjno-doradczy											
2.2.3. Rozwój przedsiębiorstw ekonomii społecznej											
CEL STRATEGICZNY 3. Ukształtować w centrum Włocławka przyjazną przestrzeń											
CEL OPERACYJNY 3.1. Kształtować przestrzeń inkluzywną, bezpieczną i dostosowaną do potrzeb różnych grup użytkowników											
3.1.1. Przygotowanie lokalnej strategii transportowej - planu ruchu dla obszaru rewitalizacji											
3.1.2. 3 Maja woonerfem											
3.1.3. Parki kieszonkowe - kompaktowe tereny z zielenią wysoką											
3.1.4. Parklety w Śródmieściu											
3.1.5. Program ławka - miejskie meble i aranżacje do siedzenia											
3.1.6. Źródła i toalety publiczne											

3.1.7. Trójka dla mieszkańców												
3.1.8. Wzbogacenie zagospodarowania Bulwarów												
3.1.9. Nowe Zagospodarowanie Placu Wolności												
CEL OPERACYJNY 3.2. Ponosić jakość powietrza przez właściwe planowanie zieleni i ograniczanie zanieczyszczeń												
3.2.1. Zieleń wysoka: zadrzewienie Śródmieścia												
3.2.2. System Monitorowania Jakości Powietrza												
3.2.3. Likwidacja niskich emisji w rejonie Starego Miasta Włocławek - etap II												
CEL STRATEGICZNY 4. Stworzyć godziwy standard techniczny												
CEL OPERACYJNY 4.1. Poprawić stan techniczny przestrzeni zamieszkania												
4.1.1. Przebudowa i zmiana sposobu użytkowania budynku przy ul. 3 Maja 18 na centrum aktywizacji i przedsiębiorczości												
4.1.2. Remont budynków mieszkalnych należących do zasobu gminy	4.1.2.1. Modernizacja i remont nieruchomości "Brzeska 17"											
	4.1.2.2. Modernizacja i remont nieruchomości "Cyganka 24"											
	4.1.2.3. Modernizacja i remont nieruchomości "3 Maja 6"											

4.1.2.4. Modernizacja i remont nieruchomości "Brzeska 2"														
4.1.2.5. Modernizacja i remont nieruchomości "Cyganka 9"														
4.1.2.6. Modernizacja i remont nieruchomości "Królewiecka 9"														
4.1.2.7. Modernizacja i remont nieruchomości "Królewiecka 20"														
4.1.2.8. Modernizacja i remont nieruchomości "Łęgska 56"														
4.1.2.9. Modernizacja i remont nieruchomości "Maślana 4/6"														
4.1.2.10. Modernizacja i remont nieruchomości "Matebudy 8"														
4.1.2.11. Modernizacja i remont nieruchomości "Piekarska 6"														
4.1.2.12. Modernizacja i remont nieruchomości "Stary Rynek 5"														
4.1.2.13. Modernizacja i remont nieruchomości "Szpichlerna 20"														
4.1.2.14. Modernizacja i remont nieruchomości "Wojska Polskiego 3"														
4.1.2.15. Modernizacja i remont nieruchomości "Prymasa Stefana Wyszyńskiego 4"														
4.1.2.16. Modernizacja i remont nieruchomości "Zamcza 4"														

4.1.2.17. Modernizacja i remont nieruchomości "Zamcza 14"												
4.1.2.18. Modernizacja i remont nieruchomości "Zapiecek 8"												
4.1.2.19. Modernizacja i remont nieruchomości "3 Maja 9"												
4.1.3. Wsparcie merytoryczne dla właścicieli i wspólnot mieszkaniowych												
4.1.4. Dotacje do remontów												
4.1.5. Program "Moje Podwórko"												
4.1.6. Centrum Wsparcia Społecznego (remont, adaptacja i wyposażenie)												
4.1.7. Zagospodarowanie przestrzeni miejskiej - kwartał ul. Tumskiej - 3 Maja - Cyganka - Brzeska												
4.1.8. Renowacja i rozbudowa budynku przy ul. Stary Rynek 12												
4.1.9. Renowacja i rozbudowa budynku przy ul. Cyganka 18												
4.1.10. Renowacja i rozbudowa budynku przy ul. Łęgska 58												
4.1.11. Modernizacja budynków oraz podwórza ul. Szpichlerna 7/9												
4.1.12. Społeczne budownictwo czynszowe												

CEL OPERACYJNY 4.2. Poprawić stan techniczny infrastruktury publicznej											
4.2.1. Wymiana sieci wodociągowych wraz z przyłączeniami											
4.2.2. Renowacja kanałów sanitarnych z przykanalikami											
4.2.3. Renowacja przykanalików sanitarnych											

Źródło: opracowanie własne Urząd Miasta Włocławek

11. Ocena wdrażania programu

11.1. System monitorowania

Dla monitorowania procesu rewitalizacji prowadzanego w mieście w oparciu o Gminny Program Rewitalizacji Miasta Włocławek zaplanowany został optymalny system stałej obserwacji i kontroli, który ma na celu sprawdzanie czy następuje rozwiązanie/zmniejszenie problemów, będących podstawą wyznaczenia obszaru rewitalizacji. System monitorowania obejmuje postęp rzeczowy i finansowy poszczególnych przedsięwzięć/projektów oraz analizę realizacji celów poprzez wskaźniki, które służyły wyznaczeniu obszaru rewitalizacji.

System monitorowania będzie obejmował dwa poziomy:

1. **Monitorowanie stanu realizacji przedsięwzięć**, które polegać będzie na śledzeniu, rejestrowaniu i raportowaniu postępów realizacji poszczególnych przedsięwzięć/projektów rewitalizacyjnych i będzie realizowany przez operatorów odpowiedzialnych za realizację danego zadania, którzy przedkładać będą raporty z realizacji w układzie półrocznym do Biura Rewitalizacji.

Raport półroczny z monitorowania realizacji przedsięwzięć/projektów, sporządzany na przygotowanym przez Biuro Rewitalizacji formularzu (Załącznik nr 4 do niniejszego dokumentu), będzie zawierał: ujęcie zadania w rozbiciu na czytelne etapy realizacyjne z informacją na temat stanu zaawansowania prac, informację o realizacji zgodnie z zaplanowanym harmonogramem lub występujących opóźnieniach, zaistniałych problemach, potrzebach wprowadzenia zmian (program naprawczy), wysokości udziału wydatków rzeczowych/finansowych, a w przypadku zadania wieloletniego planowane etapy realizacyjne na kolejny rok. Raport końcowy dla przedsięwzięć/projektów będzie zawierał wskaźniki realizacji celu, dla którego założono realizację zadania. Dane niezbędne do prowadzenia monitoringu półrocznego gromadzone będą na bieżąco przez operatorów poszczególnych przedsięwzięć/projektów.

2. **Monitorowanie zmian stanu obszaru rewitalizacji**, które polegać będzie na agregowaniu wartości wskaźników złożonych, wskazujących na stan zjawisk kryzysowych, za który odpowiedzialne będzie Biuro Rewitalizacji. Efektem będzie sprawozdanie roczne z realizacji Programu, które Biuro Rewitalizacji przedkładać będzie Prezydentowi Miasta i Komitetowi Rewitalizacji nie później niż do 30 marca za rok poprzedni. Monitorowanie zmian stanu obszaru rewitalizacji będzie wynikiem realizacji przedsięwzięć/projektów ujętych w Gminnym Programie Rewitalizacji Miasta Włocławek na liście podstawowej (Rozdział 7).

Sprawozdanie roczne z realizacji Programu zawierać będzie:

- część I - postęp rzeczowy i finansowy poszczególnych przedsięwzięć/projektów,
- część II - analizę realizacji celów poprzez wskaźniki.

Część I sporządzona zostanie w oparciu o raporty półroczne z monitoringu operatorów przedsięwzięć/projektów i zawierać będzie zestawienie z realizacji zadań w tym: wyszczególnienie zrealizowanych etapów, przyczyny/problemy opóźnień realizacji etapów, propozycje naprawcze, planowane działania na następny rok.

Część II oparta będzie w głównej mierze na kluczowych wskaźnikach wykorzystanych do przeprowadzenia diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji.

Wskaźniki monitorowania GPR odzwierciedlają zdiagnozowane najtrudniejsze zjawiska społeczne i pozaspołeczne w obszarze rewitalizacji Włocławka. Zakłada się, iż do prowadzenia monitorowania stanu obszaru rewitalizacji, zastosowane będzie m.in. narzędzie informatyczne oparte o bazę danych i system ich wizualizacji w postaci interaktywnych map, co usprawni proces gromadzenia, analizy i prezentacji danych. Zaprezentowanie zmian w Śródmieściu będzie odzwierciedlone poprzez zestawienie wskaźników monitorowania według celów z podaniem wartości dla obszaru rewitalizacji w danym roku i zestawienia ich z wartościami z roku bazowego. Pozwoli to na obserwację trendu zmian w warunkach zmieniającego się stanu społeczno-gospodarczego w całym mieście.

Wartość bazowa to wartość danego wskaźnika odnotowana przed rozpoczęciem lub w chwili rozpoczynania monitorowanego procesu, która następnie będzie punktem odniesienia dla obliczania zmian wartości wskaźnika.

Wartość docelowa została ustalona głównie w odniesieniu do średniej wartości danego wskaźnika dla obszaru całego miasta przed rozpoczęciem lub w chwili rozpoczynania monitorowanego procesu bądź w oparciu o analizę planowanych przedsięwzięć/projektów rewitalizacyjnych.

Poziom wskaźników dla obszaru rewitalizacji w 2028 r. został oszacowany z dużą ostrożnością. Duża skala degradacji obszaru rewitalizacji we Włocławku nie pozwala założyć w roku docelowym wartości wskaźników dla obszaru rewitalizacji na poziomie średniej wartości dla całego miasta odnotowanej w 2016 r. Poziom wskaźników monitoringowych w 2028 r. założono na bezpiecznym poziomie, możliwym do osiągnięcia, biorąc pod uwagę z jednej strony skalę procesu rewitalizacji wynikającą z zaplanowanych w GPR przedsięwzięć rewitalizacyjnych, z drugiej strony przy założeniu ograniczenia ryzyka wystąpienia zjawiska gentryfikacji w obszarze rewitalizacji.

Dane do monitorowania Programu pozyskiwane będą corocznie, wg stanu na koniec roku lub najbardziej zbliżonego do tej daty, z uwagi na specyfikę generowania poszczególnych danych.

Tabela 18. Zestawienie wskaźników monitorowania GPR

Nazwa wskaźnika	2016		2028 Obszar rewitalizacji	Ocena realizacji (trend)	Źródło danych
	Obszar rewitalizacji	Obszar miasta			
Cel strategiczny 1. Przywrócić mieszkańcom poczucie sprawczości					
Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem w %	27	11	20 ¹⁷	maleje	Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie
Udział osób bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym w %	27,90	11,40	22 ¹⁸	maleje	Powiatowy Urząd Pracy
Liczba założonych Niebieskich Kart w ludności ogółem w %	1,77	0,80	1,0	maleje	Zespół Interdyscyplinarny Przeciwdziałania Przemocy Rodzinie
Liczba interwencji Straży Miejskiej	1 530	8 667	1 225	maleje	Straż Miejska
Odsetek dzieci, które nie otrzymały promocji do następnej klasy [% na szkołę] (2015)	6,60	0,01	3,00	maleje	Wydział Edukacji UM

¹⁷ poziom wskaźnika został określony na bezpiecznym poziomie realizacji przy ograniczeniu ryzyka wystąpienia zjawiska gentryfikacji w obszarze rewitalizacji

¹⁸ poziom wskaźnika został określony na bezpiecznym poziomie realizacji przy ograniczeniu ryzyka wystąpienia zjawiska gentryfikacji w obszarze rewitalizacji

Wynik średni sprawdzianu ósmoklasistów (pomiar od 2019r.) ¹⁹	bd	bd	bd	rośnie	Wydział Edukacji UM
Liczba złożonych wniosków do budżetu obywatelskiego	3	92	10	rośnie	Wydziału Kultury, Promocji i Komunikacji Społecznej UM
Cel strategiczny 2. Pobudzić i wesprzeć przedsiębiorczość lokalną					
Liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym w %	5,60	13	8	rośnie	Główny Urząd Statystyczny
Cel strategiczny 3. Ukształtować w centrum Włocławka przyjazną przestrzeń					
Poziom zanieczyszczenia powietrza ²⁰	bd	bd	bd	maleje	Straż Miejska
Liczba przyłączy do miejskiej sieci ciepłowniczej	108	1179	143 ²¹	rośnie	Miejskie Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej
Powierzchnia terenów publicznych obszaru rewitalizacji objętych interwencją przestrzenną w ha	0	n/d	8	rośnie	Biuro Rewitalizacji UM

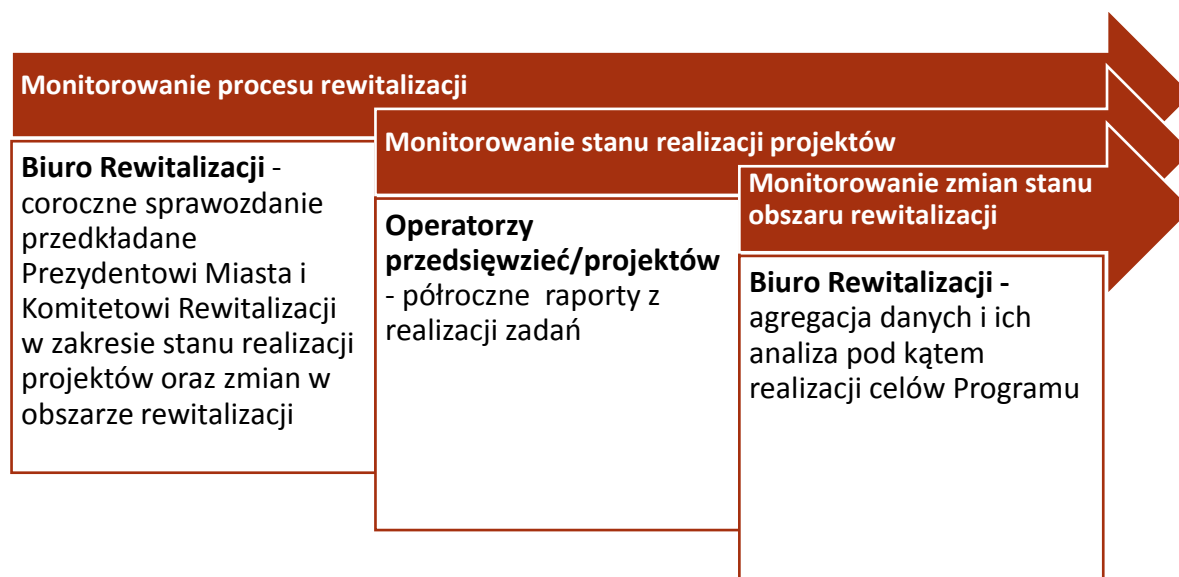
¹⁹ Pomiar wskaźnika uzależniony od funkcjonowania sprawdzianu ósmoklasistów w systemie edukacji szkolnej

²⁰ Monitorowanie poziomu zanieczyszczenia powietrza w obszarze rewitalizacji będzie prowadzone od momentu zakupu mobilnego systemu monitorowania jakości powietrza, który planowany jest w 2018 roku. Wskaźnik zostanie doprecyzowany w trakcie prac przez służby, jednocześnie umożliwi adekwatne i porównywalne mierzenie wskaźnika każdego roku.

²¹ Przy założeniu, że planowane do przyłączenia do sieci ciepłowniczej nieruchomości będą miały uregulowany stan własnościowy

Cel strategiczny 4. Stworzyć godziwy standard techniczny					
Liczba budynków wyłączonych z użytkowania na ha	0,28	0,005	0,25	maleje	Powiatowy Inspektorat Nadzoru Budowlanego
Liczba budynków poddanych przebudowie/remontowi na obszarze SSR	0	n/d	80	rośnie	Administracja Zasobów Komunalnych/ Wydział Gospodarki Miejskiej UM

Źródło: opracowanie własne Urząd Miasta Włocławek

Źródło: Opracowanie własne Urząd Miasta Włocławek

Postęp prac w zakresie wdrażania GPR oraz realizacji przedsięwzięć w nim ujętych będzie również podlegał monitorowaniu przez Instytucję Zarządzającą Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Kujawsko – Pomorskiego (IZ). W związku z tym Biuro Rewitalizacji w okresach kwartalnych będzie przekazywało do IZ sprawozdania z osiągniętych wskaźników produktu i rezultatu określonych działań/poddziałań RPO WK-P.

Ponadto, raz na dwa lata sprawozdawczość będzie także obejmować informacje w zakresie efektywności podejmowanych działań rewitalizacyjnych w oparciu o aktualne dane dotyczące wskaźników stanu kryzysowego, na podstawie których wyodrębniono obszar rewitalizacji (wartość aktualna, wartość bazowa oraz wyjaśnienie w przypadku, gdy analizowane wskaźniki stanu kryzysowego będą wskazywały na niską efektywność prowadzonych działań rewitalizacyjnych).

11.2. System oceny

Procedura ewaluacji udziela odpowiedzi na pytanie o celowość, trafność i wartość dodaną interwencji. Warunkiem dobrej oceny jest dostępność danych i terminowość raportowania przez wszystkie podmioty zaangażowane w system wdrażania Programu. Ocena taka bada sam program i jego efekty długotrwałe, czyli oddziaływania.

Zaproponowana struktura celów programu rewitalizacji Włocławka jest trzy poziomowa i hierarchiczna, o układzie „cele strategiczne – cele operacyjne – kierunki działań”. Hierarchiczne struktury celów mają tę właściwość, że samoistnymi celami są przede wszystkim cele piętra najwyższego i to one opisują, jaki stan rzeczy ma być osiągnięty poprzez realizację danego programu. Natomiast cele operacyjne niższych pięter są co do zasady narzędziowe: zapisuje się w nich, co trzeba osiągnąć po drodze, aby w wyniku tego zaistniał stan rzeczy opisany przez cele pięter wyższych i mogą być realizowane w sposób elastyczny, np. korygowane w trakcie realizacji stosownie do bieżących potrzeb.

Z uwagi na tę zasadę ewaluacją objęte będą cztery cele strategiczne, dla których ustalono zagregowane wskaźniki stopnia ich osiągnięcia.

Natomiast poziom 9 celów operacyjnych będzie objęty systemem monitoringu rezultatów poprzez badanie, jak postępuje realizacja przypisanych im przedsięwzięć, przede wszystkim osiąganie zaplanowanych rezultatów zadań.

Ewaluacja GPR wymagać będzie podejścia dwuaspektowego:

- aspekt ilościowy, weryfikowany wymiernymi wskaźnikami i umożliwiający ocenę wstępną,
- aspekt jakościowy, weryfikowany badaniami jakościowymi i umożliwiający ocenę pogłębioną poprzez dodanie do oceny wstępnej kontekstu interpretacyjnego.

Ocena realizacji i aktualności Programu, zgodnie z ustawą, odbywać się będzie nie rzadziej niż raz na trzy lata.

Ocena – jeśli chodzi o wskaźniki ilościowe – odnosić się będzie do stanu na dzień 31 grudnia roku zakończonego, a w przypadku braku danych na ten dzień dla któregośkolwiek wskaźnika częściowego, stosować się będzie dane dostępne dla dnia możliwie najbliższego końca roku. Jeśli chodzi o jakościową część badań uzupełniających ocenę ilościową, odnosić się ona będzie, poprzez pytania badawcze, do zmiany obserwowanej przez respondentów w ciągu całego badanego okresu. Badania jakościowe będą także śledzić, czy nie miało miejsca zjawisko eksportu problemów poza obszar rewitalizacji.

Ewaluacja będzie uwzględniała analizę wpływu czynników wewnętrznych oraz zewnętrznych na realizację GPR.

Za przeprowadzenie ewaluacji odpowiedzialne będzie Biuro Rewitalizacji, które zleci przygotowanie oceny przez podmiot niezależny (niezaangażowany merytorycznie we wdrażanie GPR). Raport z ewaluacji podlegał będzie zaopiniowaniu przez Komitet Rewitalizacji oraz upublicznieniu poprzez stronę internetową Gminy Miasto Włocławek w Biuletynie Informacji Publicznej.

Zmiany GPR

Zgodnie z zapisami Ustawy o rewitalizacji, w przypadku stwierdzenia, że gminny program rewitalizacji wymaga zmiany, prezydent miasta występuje do rady gminy z wnioskiem o jego zmianę. Do wniosku załącza się opinię Komitetu Rewitalizacji. Zmiana gminnego programu rewitalizacji następuje w trybie, w jakim został on uchwalony.

W sytuacji, gdy np.:

- kolejne sprawozdania z realizacji gminnego programu rewitalizacji bądź raporty z ewaluacji wskażą, że sytuacja w obszarze rewitalizacji Włocławka nie ulega poprawie,
- pojawią się nowe zidentyfikowane problemy lub potrzeby mieszkańców obszaru rewitalizacji,
- nastąpi konieczność zmiany przedsięwzięć/projektów na liście planowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, wywołana np. zmianą sytuacji finansowej odpowiedzialnych za nie podmiotów bądź możliwością pozyskania środków budżetowych w związku z nowym okresem programowania Unii Europejskiej.

właściwa będzie zmiana/modyfikacja Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Włocławek, przeprowadzona zgodnie z pełną procedurą wynikającą z Ustawy o rewitalizacji.

Zmiana GPR nie wymaga pozyskiwania opinii uprawnionych organów oraz przeprowadzenia konsultacji społecznych tylko w dwóch przypadkach:

1. Zmiana nie dotyczy przedsięwzięć zawartych w GPR na podstawie art. 15 ust. 1 pkt 5 lit. a ustawy. Chodzi o przedsięwzięcia zawarte na liście podstawowych przedsięwzięć, w odniesieniu do których GPR określa szczegóły realizacji;
2. Zmiana nie wymaga zmiany uchwały w sprawie ustanowienia Specjalnej Strefy Rewitalizacji – nie dotyczy zatem m.in. zmiany obszaru rewitalizacji.

11.3. System wprowadzania niezbędnych zmian w dokumentach

Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji przewiduje możliwość wprowadzenia gminnym programem rewitalizacji zmian w gminnych dokumentach strategicznych i w wynikających z nich aktach prawa miejscowego.

- 1) **Niezbędne zmiany w uchwałach, o których mowa w art. 21 ust. 1 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego (Dz. U. z 2014 r. poz. 150 oraz z 2015 r. poz. 1322).**

W związku z opracowaniem gminnego programu rewitalizacji przewiduje się wprowadzenie zmian w uchwałach definiujących politykę mieszkaniową gminy:

1. nr XXXVI/145/2016 Rady Miasta Włocławek z dnia 28 listopada 2016 roku w sprawie wieloletniego programu gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Miasto Włocławek na lata 2017-2021,
2. nr XXVI/144/2016 Rady Miasta Włocławek z dnia 28 listopada 2016 roku w sprawie zasad wynajmowania lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu Gminy Miasto Włocławek oraz pomieszczeń tymczasowych.

Zmiany będą dotyczyły kwestii związanych z m.in.: przewidywaną realizacją przedsięwzięć służących rozwojowi społecznego budownictwa czynszowego na obszarze rewitalizacji; koniecznych przeprowadzek lokatorów do lokali zamiennych z obiektów przewidzianych do remontu, przebudowy lub budowy w ramach przedsięwzięć rewitalizacyjnych, na czas trwania robót budowlanych; zapewnieniem możliwości powrotu do wcześniej zamieszkiwanego lokalu bądź lokalu o takim samym lub korzystniejszym standardzie.

2) Określenie niezbędnych zmian w uchwale, o której mowa w art. 7 ust. 3 ustawy o rewitalizacji

Przyjęcie uchwały o zasadach wyznaczania składu oraz zasadach działania Komitetu Rewitalizacji nastąpi w terminie nie dłuższym niż 3 miesiące, licząc od dnia uchwalenia *Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Włocławek na lata 2018-2028*, stąd nie występuje konieczność dokonywania zmian.

3) Zakres niezbędnych zmian w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy.

17 marca 2014 r. Rada Miasta Włocławek podjęła Uchwałę Nr XL/19/2014 w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Włocławek dla obszaru w granicach administracyjnych miasta. Ponadto, na podstawie okresowej analizy aktualności dokumentu, która została przyjęta Uchwałą NR XXI/74/2016 Rady Miasta Włocławek z dnia 23 czerwca 2016r. stwierdzono potrzebę zmiany Studium w zakresie wymagań wynikających z ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne oraz ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 r.

Zapisy przygotowywanego Studium, nad którym prace zakończyć się mają w 2019 roku, będą uwzględniać zmiany struktury funkcjonalno-przestrzennej jednostki strukturalnej Śródmieście, w której położony jest obszar rewitalizacji, wraz z wskazaniem Specjalnej Strefy Rewitalizacji oraz terenem przeznaczonym pod realizację celu publicznego, jakim jest społeczne budownictwo czynszowe.

4) Wskazanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego koniecznych do uchwalenia albo zmiany.

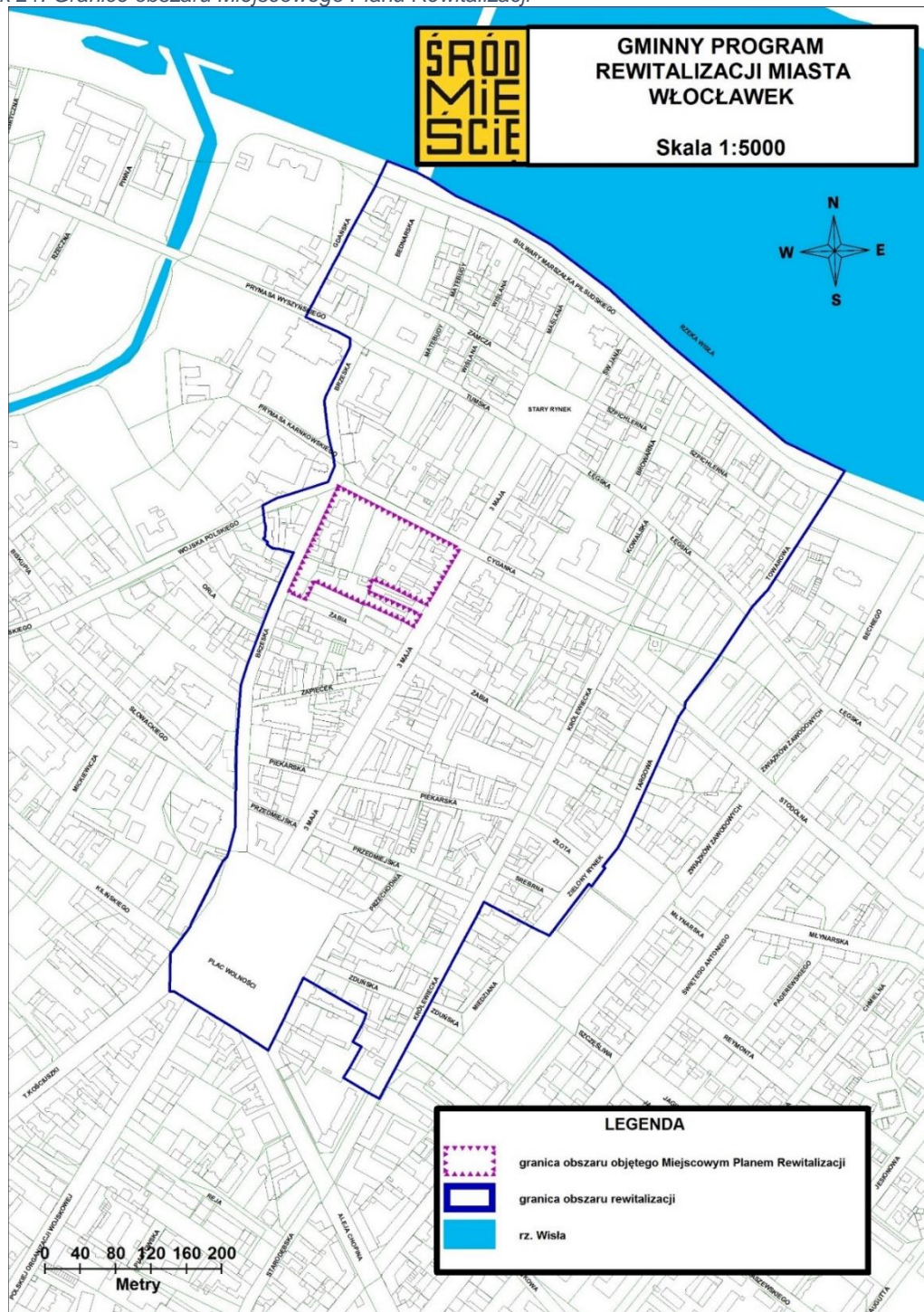
Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego miasta Włocławek dla obszaru położonego we Włocławku pomiędzy: brzegiem rzeki Wisły na odcinku od ujścia rz. Zgłowiączki do zachodniej granicy nieruchomości nr 1/26 KM 48, wzdłuż tej granicy i w kierunku zachodnim wzdłuż granicy działki nr 3/6 i 3/1 KM 48, ulicy Ogniowej, Chmielnej, Wroniej, Okrzei do wysokości ulicy Kościuszki, granicy obszarów kolejowych, ulicy Szpitalnej, Okrzei i zachodniej granicy Parku im. H. Sienkiewicza, ulicy Wyszyńskiego oraz zachodnim brzegiem rz. Zgłowiączki z wyłączeniem terenów objętych miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego uchwalonymi po 1 stycznia 1995r. przyjęty Uchwałą Rady Miasta Włocławek w 2011 roku został wskazany do zmiany w 2016 r. w zakresie dotyczącym wymagań wynikających z ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (Uchwała NR XXI/74/2016 Rady Miasta Włocławek z dnia 23 czerwca 2016r.).

Ze uwagi na planowaną w *Gminnym Programie Rewitalizacji Miasta Włocławek na lata 2018-2028* realizacją społecznego budownictwa czynszowego pomiędzy ulicami Brzeską, Cyganka, 3 Maja i Żabią, miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego musi zostać zmieniony dla wskazanego obszaru na Miejscowy Plan Rewitalizacji, precyzyjnie wskazując lokalizację inwestycji celu publicznego oraz inne szczegółowe ustalenia wymagane przepisami prawa.

5) Wskazanie granic obszarów Miejsowego Planu Rewitalizacji łącznie z procedurą scaleń i podziałów nieruchomości, a także wytyczne w zakresie ustaleń tego planu.

Po uchwaleniu Gminnego Programu Rewitalizacji, zaplanowana jest zmiana części obowiązującego miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego i zastąpienie go Miejsowym Planem Rewitalizacji w związku z planowaną realizacją społecznego budownictwa czynszowego. Granice obszaru, dla którego Plan będzie procedowany, zamykają się w obrębie ulic: Cyganka, Brzeska, Żabia oraz 3 Maja, co obrazuje poniższy rysunek.

Rysunek 21. Granice obszaru Miejsowego Planu Rewitalizacji

Źródło: opracowanie własne Urząd Miasta Włocławek

Oprócz standardowych elementów planu miejscowego, wymienionych w art. 15 ust. 2 i 3 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, w miejscowym planie rewitalizacji, w zależności od potrzeb, zawarte zostaną :

- zasady kompozycji przestrzennej nowej zabudowy i harmonizowania jej z zabudową istniejącą,
- ustalenia dotyczące charakterystycznych cech elewacji projektowanych budynków,
- szczegółowe ustalenia dotyczące zagospodarowania i wyposażenia terenów przestrzeni publicznych, w tym urządzania i sytuowania zieleni,
- zakazy i ograniczenia dotyczące działalności handlowej lub usługowej oraz maksymalnej powierzchni sprzedaży,
- zakres niezbędnej do wybudowania infrastruktury technicznej, społecznej lub lokali,
- wizualizacja planowanej zabudowy.

Nie występuje potrzeba określenia procedury scaleń i podziałów nieruchomości dla przedmiotowego terenu.

12. Ustanowienie Specjalnej Strefy Rewitalizacji

W celu zapewnienia sprawnej realizacji podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, po przyjęciu Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Włocławek, na wniosek Prezydenta Miasta, Rada Gminy Miasta Włocławek podejmuje uchwałę o ustanowieniu na obszarze rewitalizacji Specjalnej Strefy Rewitalizacji obowiązującej przez okres 10 lat od dnia jej uchwalenia (art.25 Ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji).

Strefa jest spójnym pakietem narzędzi prawnych, ułatwiających gminie praktyczne wdrażanie rewitalizacji na wyznaczonym obszarze. W celu ustalenia optymalnego wykorzystania narzędzi SSR, przed podjęciem uchwały rady miasta w sprawie ustanowienia Strefy na obszarze rewitalizacji w mieście, przeprowadzona zostanie analiza wpływu zastosowania poszczególnych instrumentów na realizację Gminnego Programu Rewitalizacji.

13. Spójność z dokumentami strategicznymi i planistycznymi

Gminny Program Rewitalizacji Miasta Włocławek wynika bezpośrednio ze *Strategii rozwoju miasta Włocławek 2020+* uchwalonej 7 kwietnia 2014 roku i jako program interdyscyplinarny obejmujący politykę: społeczną, przestrzenną, gospodarczą, środowiskową i infrastrukturalną jest opracowaniem ściśle powiązanim z branżowymi dokumentami strategicznymi Włocławka.

Tabela 19. Wykaz dokumentów strategicznych i planistycznych powiązanych z Gminnym Programem Rewitalizacji miasta Włocławek

Nazwa dokumentu	Data przyjęcia
Strategia rozwoju miasta Włocławek 2020 +	Uchwała Nr XLI/26/2014 Rady Miasta Włocławek z dnia 7 kwietnia 2014r.
Strategia rozwoju Obszaru Strategicznej Interwencji Włocławka i obszaru powiązanego z nim funkcjonalnie	Uchwała nr V Komitetu Sterującego OSI Włocławka z dnia 16 września 2015 roku
Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla miasta Włocławek na lata 2016-2020	Uchwała Nr XXXI/77/2016 Rady Miasta Włocławek z dnia 23 czerwca 2016r.
Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Miasto Włocławek (PGN)	Uchwała Nr XII/99/2015 Rady Miasta Włocławek z dnia 26 września 2016r.
Polityka mobilności dla Miasta Włocławek do roku 2030	Uchwała Nr XIX/53/2016 Rady Miasta z dnia 30 maja 2016 r.

Lokalna Strategia Rozwoju	Przyjęta na Walnym Zebraniu Członków w dniu 24.02.2016r.
Wieloletnim programem gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Miasto Włocławek na lata 2017-2021	Uchwała Nr XXVI/145/2016 Rady Miasta Włocławek z dnia 26 listopada 2016r.
Gminny Program Opieki nad Zabytkami Miasta Włocławek na lata 2016-2019	Uchwała Nr XXI /72/2016 Rady Miasta Włocławek z dnia 23 czerwca 2016 r.
Program współpracy Gminy Miasto Włocławek z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.	Uchwała Nr XXXIV/133/2017 Rady Miasta Włocławek z dnia 24 października 2017r.
Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Miasta Włocławek na lata 2017 – 2032”	Uchwała Nr XXXVI/175/2017 Rady Miasta Włocławek z dnia 27 listopada 2017 r.
Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Włocławka	Uchwała Nr 103/XI/2007 Rady Miasta Włocławek z dnia 29 października 2007r.
Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego miasta Włocławek	Uchwała Nr IX/73/11 Rady Miasta Włocławek z dnia 9 maja 2011 r

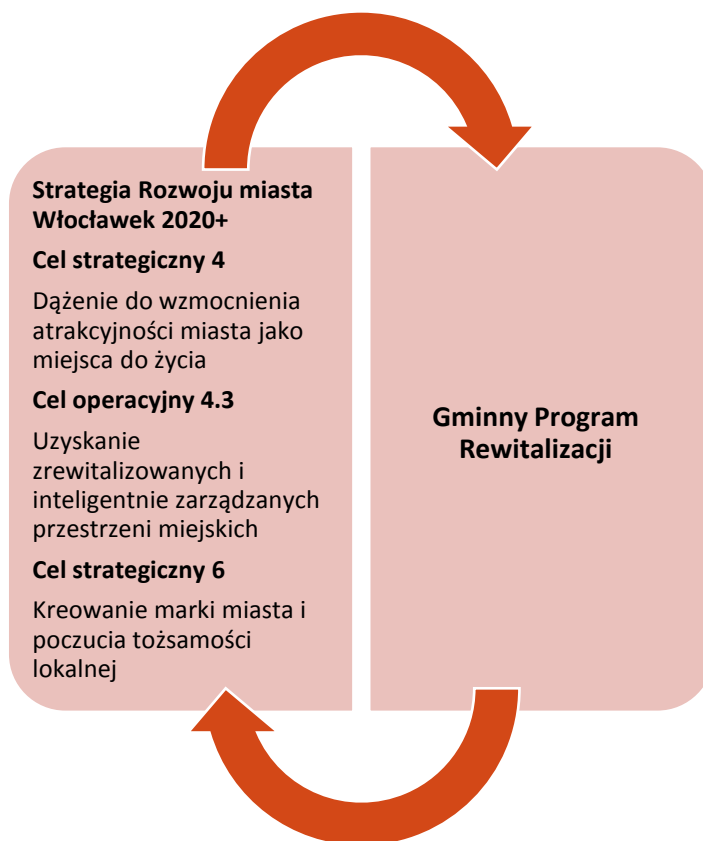
Źródło: opracowanie własne, Urząd Miasta Włocławek.

Z uwagi na fakt, iż *Strategia rozwoju miasta Włocławek 2020+* jest spójna ze *Strategią rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020 – Plan modernizacji 2020+*, co wykazane zostało w dokumencie, spójność przedmiotowego GPR jest tego naturalną konsekwencją.

Strategia rozwoju miasta Włocławek 2020+

Strategia rozwoju miasta Włocławek 2020+ uchwalona w 2014r. sporządzona została metodą partycypacyjną na wszystkich etapach jej opracowania. Dokument identyfikuje problemy miasta oraz określa cele strategiczne, cele operacyjne i działania dla przewyciężenia problemów. Gminny Program Rewitalizacji wpisuje się wprost w Cel strategiczny 4. Dążenie do wzmocnienia atrakcyjności miasta jako miejsca do życia, Cel operacyjny 4.3. Uzyskanie zrewitalizowanych i inteligentnie zarządzanych przestrzeni miejskich, przy założeniu jego osiągnięcia poprzez następujące działania: wspieranie działań zmierzających do poprawy substancji mieszkaniowej, rewitalizacja przestrzeni publicznych, aktywizacja społeczno-gospodarcza mieszkańców obszarów rewitalizowanych, modernizacja i rozbudowa infrastruktury technicznej, w szczególności zmierzająca do poprawy efektywności energetycznej. Ponadto, GPR wykazuje spójność z Celem strategicznym 6. Kreowanie marki miasta i poczucia tożsamości lokalnej.

Rysunek 22. Spójność GPR-u ze Strategią Rozwoju Miasta Włocławek 2020+

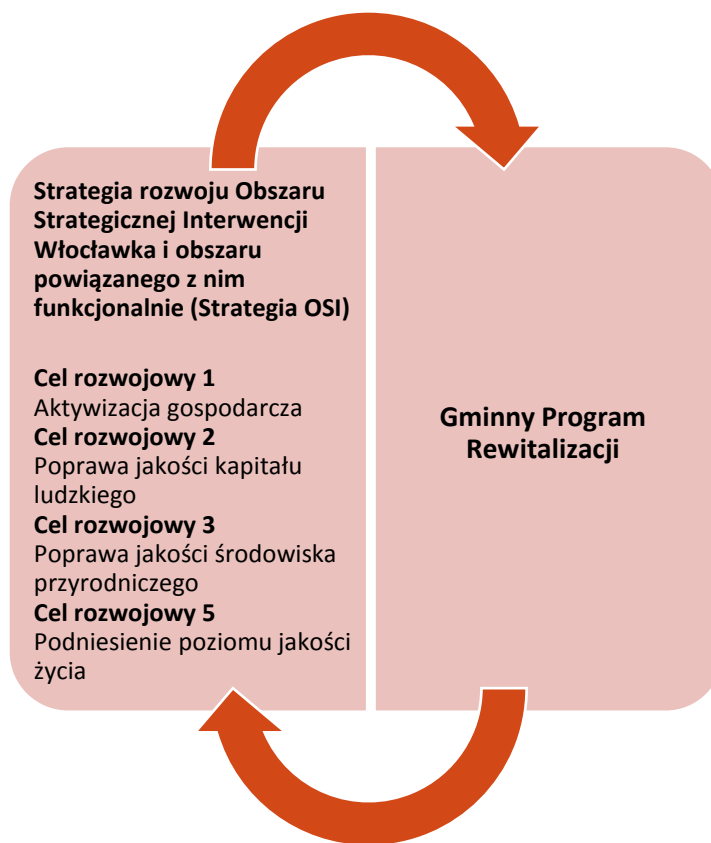

Źródło: opracowanie własne, Urząd Miasta Włocławek

Strategia rozwoju Obszaru Strategicznej Interwencji Włocławka i obszaru powiązanego z nim funkcjonalnie (Strategia OSI)

Strategia OSI jest podstawowym dokumentem umożliwiającym wdrażanie działań z zakresu polityki terytorialnej województwa kujawsko-pomorskiego na poziomie regionalnym przy wsparciu środkami unijnymi zgodnie z Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020. Strategia OSI określa pięć celów rozwojowych dla Włocławka, jako miasta regionalnego oraz dla obszaru powiązanego z nim funkcjonalnie, które odpowiadają na zidentyfikowane w diagnozie problemy i zakładają dalszy rozwój obszaru. GPR wpisuje się w Cel rozwojowy 1. Aktywizacja gospodarcza, głównie w zakresie działań na rzecz przeciwdziałania bezrobociu, a także Cel rozwojowy 2. Poprawa jakości kapitału ludzkiego poprzez działania na rzecz poprawy poziomu edukacji. W Programie znajdują się także zapisy zbieżne z Celem rozwojowym 5. Podniesienie poziomu jakości życia, który jest realizowany poprzez priorytety inwestycyjne: poprawa jakości przestrzeni publicznej, poprawa oferty usług publicznych, ograniczenie wykluczenia społecznego. Ponadto dokument wykazuje spójność z Celem 3. Poprawa jakości środowiska przyrodniczego, który między innymi realizowany jest poprzez poprawę efektywności energetycznej oraz zmniejszenie niskich emisji.

Rysunek 23. Spójność GPR-u ze Strategią rozwoju OSI Włocławka i obszaru powiązanego z nim funkcjonalnie

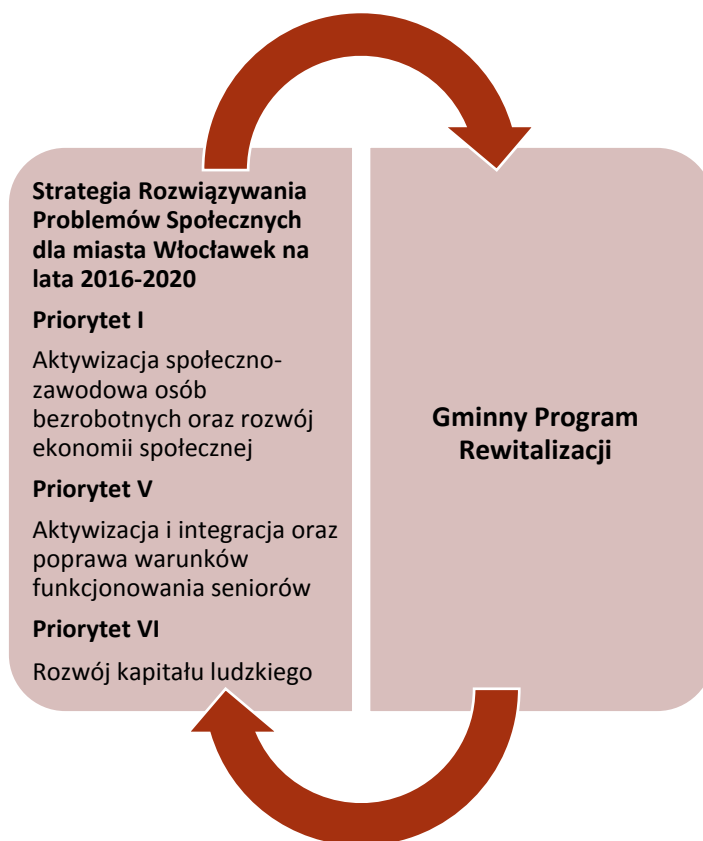
Źródło: opracowanie własne, Urząd Miasta Włocławek

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla miasta Włocławek na lata 2016-2020

Strategia określa cele i kierunki działania (priorytety) sformułowane na podstawie diagnozy sytuacji społecznej we Włocławku, analizy mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń poszczególnych obszarów polityki rozwiązywania problemów społecznych. Strategia obejmuje obszar całego miasta nie różnicując działań w układzie przestrzennym. Gminny Program Rewitalizacji w ramach wyznaczonych celów strategicznych oraz przyjętych dla ich realizacji przedsięwzięć jest spójny z priorytetami Strategii, szczególnie Priorytetem I - Aktywizacja społeczno-zawodowa osób bezrobotnych oraz rozwój ekonomii społecznej, Priorytetem V – Aktywizacja i integracja oraz poprawa warunków funkcjonowania seniorów, Priorytetem VI – Rozwój kapitału ludzkiego z celem strategicznym: Wzmacnianie partycypacji członków lokalnej społeczności poprzez rozwijanie programów i działań rewitalizacyjnych.

Rysunek 24. Spójność GPR-u ze Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych dla miasta Włocławek na lata 2016-2020

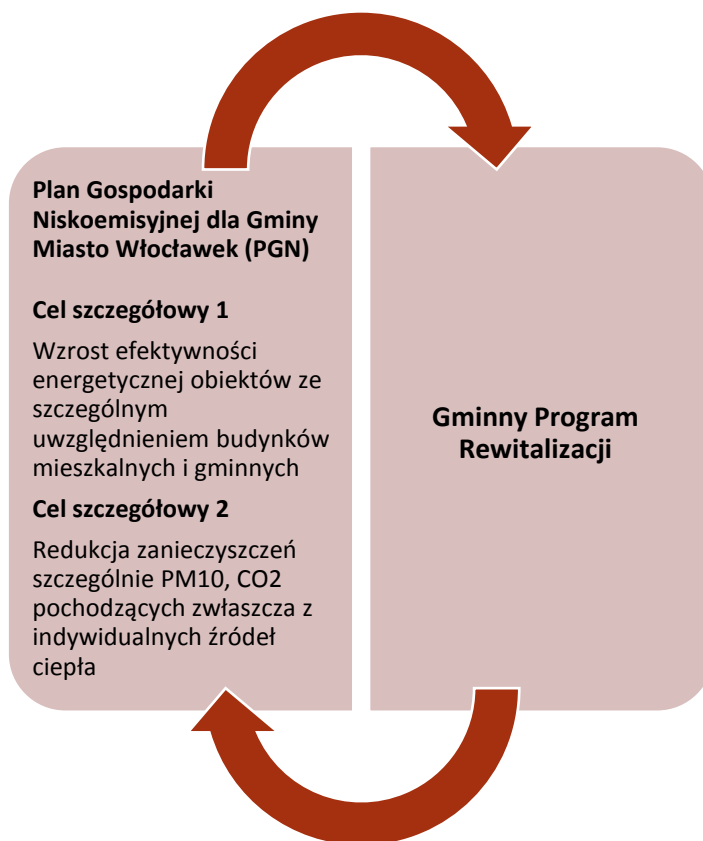

Źródło: opracowanie własne, Urząd Miasta Włocławek

Plan gospodarki niskoemisyjnej dla Gminy Miasto Włocławek (PGN)

Celem strategicznym zapisanym w PGN jest „Poprawa stanu powietrza atmosferycznego przy zrównoważonym i efektywnym wykorzystaniu nośników energii poprzez wsparcie gospodarki niskoemisyjnej na terenie miasta Włocławek” realizowanym poprzez cele szczegółowe: Cel 1. *Wzrost efektywności energetycznej obiektów ze szczególnym uwzględnieniem budynków mieszkalnych i gminnych*, Cel 2. *Redukcja zanieczyszczeń szczególnie PM10, CO₂ pochodzących zwłaszcza z indywidualnych źródeł ciepła*. Plan działań uwzględnia założenia krajów Unii Europejskiej, które powinny dążyć do redukcji emisji w wysokości 20% poziomu z roku 1990, redukcji zużycia energii finalnej o 20% w stosunku do prognoz na 2020 rok oraz zwiększenia udziału zużycia energii z odnawialnych źródeł do 20% w ogólnym zużyciu energii. Zapisane w PGN działania realizują założone cele. GPR dla realizacji założonej wizji Włocławka w 2028 roku zakłada cztery cele strategiczne, z czego Cel strategiczny 4. *Stworzyć godziwy standard techniczny* wpisuje się wprost w cele PGN.

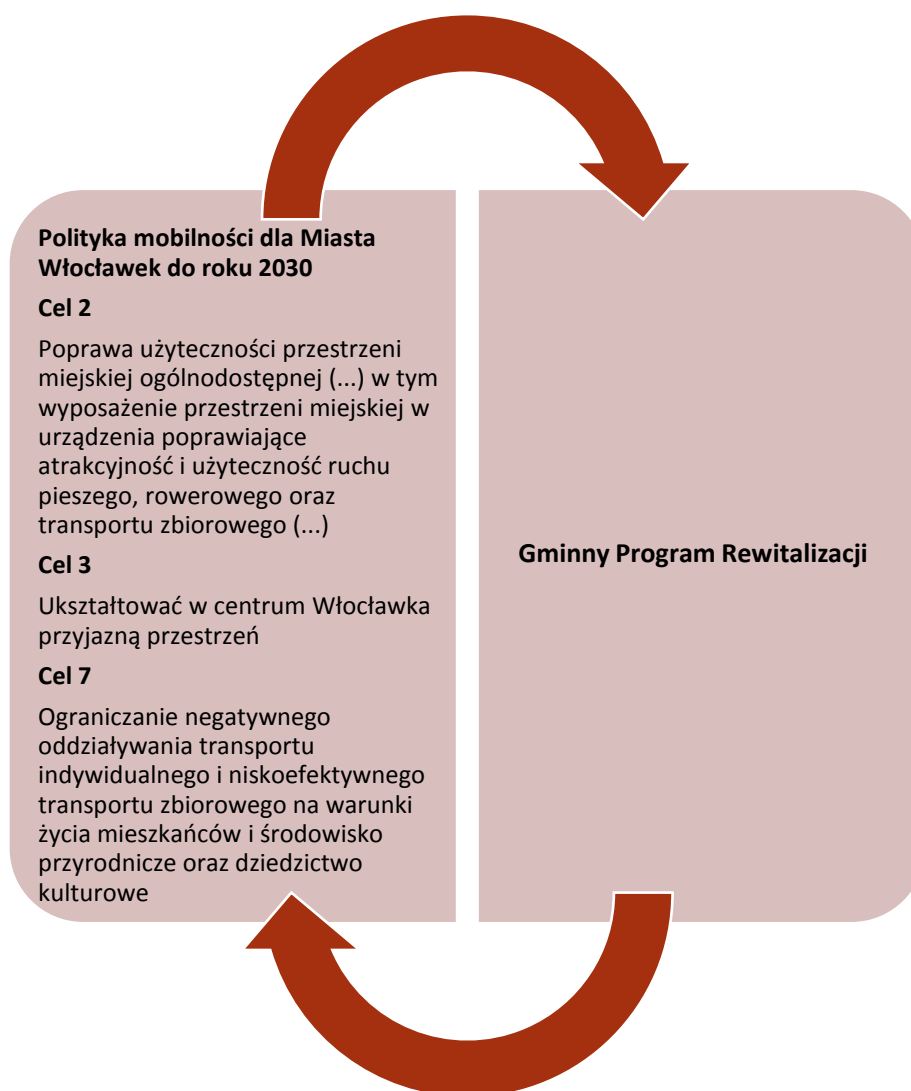
Rysunek 25. Spójność GPR-u z Planem Gospodarki Niskoemisyjnej dla GMW.

Źródło: opracowanie własne, Urząd Miasta Włocławek

Polityka mobilności dla Miasta Włocławek do roku 2030

Dokument powstał w koordynacji z *Planem mobilności miejskiej miasta Włocławek* opracowanym w roku 2015 (rewizja zero). Plan mobilności zakłada dążenie do systematycznego i ciągłego wzrostu udziału podróży zmniejszających poziom zatłoczenia komunikacyjnego w ogólnej liczbie podróży w mieście oraz poprawę użyteczności przestrzeni miejskiej. W okresie do 2030 r. Plan zakłada siedem celów podstawowych z czego szczególne znaczenie dla obszaru rewitalizacji ma cel 2. *Poprawa użyteczności przestrzeni miejskiej ogólnodostępnej i uzupełnienie jej o kluczowe elementy funkcjonalne dla podniesienia efektywności transportu alternatywnego (nie samochodowego) w tym wyposażenie przestrzeni miejskiej w urządzenia poprawiające atrakcyjność i użyteczność ruchu pieszego, rowerowego oraz transportu zbiorowego wraz z zaplanowaniem i realizacją systemu koncentratorów multimodalnych, punktów dostępnych do usług współdzielonych, a także systemu parkingów mieszanych* oraz cel 7. *Ograniczanie negatywnego oddziaływania transportu indywidualnego i niskoefektywnego transportu zbiorowego na warunki życia mieszkańców i środowisko przyrodnicze oraz dziedzictwo kulturowe.* Gminny Program Rewitalizacji miasta Włocławek jest spójny w swoich założeniach z *Planem mobilności miejskiej miasta Włocławek*, szczególnie w ramach Celu 3. *Ukształtować w centrum Włocławka przyjazną przestrzeń* w ramach którego zakłada się zadbać o organizację przestrzeni, w tym opracowanie planu ruchu dla obszaru rewitalizacji powiązanego z pozostałą częścią miasta.

Źródło: opracowanie własne, Urząd Miasta Włocławek

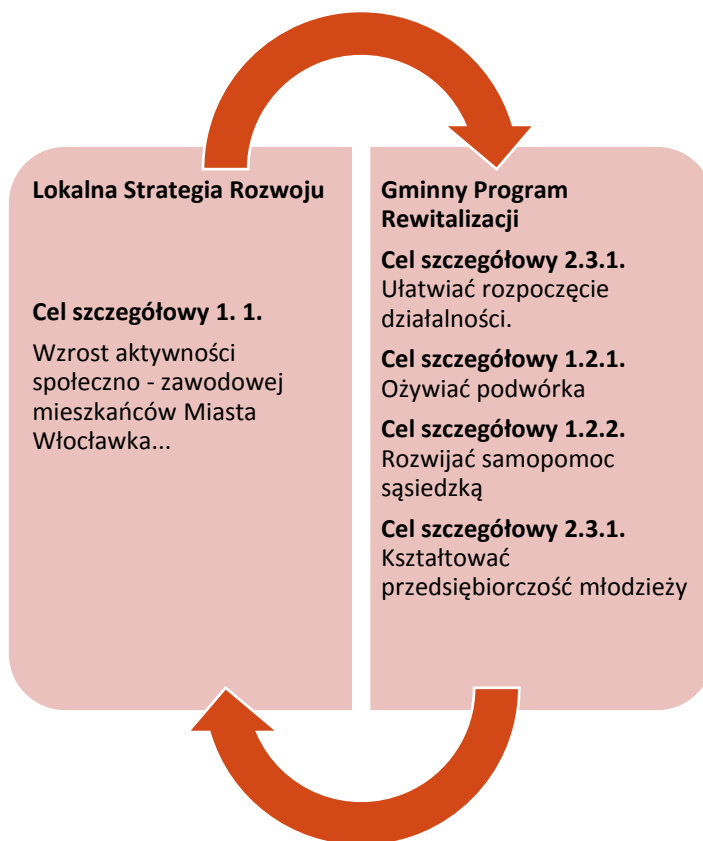
Lokalna Strategia Rozwoju

W dniu 9.12.2015 r. zostało zarejestrowane w KRS stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania Miasta Włocławka, które w 2016r. przyjęło do realizacji *Lokalną Strategię Rozwoju* (ostatnia aktualizacja dokumentu miała miejsce 20.12.2017r.), zwana dalej LSR. Obejmuje ona obszar całego miasta. Problemy i zjawiska negatywne wskazane w diagnozie LSR takie jak: wysokie bezrobocie, w tym długotrwałe, niski poziom przedsiębiorczości, niskie kwalifikacje zawodowe mieszkańców, ubóstwo i wysoki odsetek osób korzystających z pomocy społecznej, niski poziom kapitału społecznego, przestępczość są zjawiskami negatywnymi, wskazanymi również w diagnozie do wyznaczenia obszaru zdegradowanego i rewitalizacji. Jej celem ogólnym odpowiadającym na zdiagnozowane zjawiska jest „Tworzenie warunków dla włączenia społecznego oraz wsparcie mieszkańców Miasta Włocławka, objętych Lokalną Strategią Rozwoju, w zakresie aktywizacji społeczno-zawodowej w okresie do 31.12.2023 roku” założony do realizacji poprzez trzy cele szczegółowe i przedsięwzięcia. Realizacja

LSR przewiduje wdrażanie projektów zgodnych z GPR, a dodatkowo w procedurach oceny i wyboru operacji i projektów grantowych zaplanowano możliwość uwzględnienia kryteriów, które premiować będą projekty adresowane do społeczności obszarów zdegradowanych, wskazanych w GPR.

Zgodność Lokalnej Strategii Rozwoju z Gminnym Programem Rewitalizacji widoczna jest także na poziomie poszczególnych celów szczegółowych.

Rysunek 27. Spójność GPR-u z Lokalną Strategią Rozwoju.

Źródło: opracowanie własne, Urząd Miasta Włocławek

Wieloletni program gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Miasto Włocławek na lata 2017-2021. (WPGM)

Zgodnie z zapisami opracowanego w 2016 r. Programu zakłada się zwiększenie liczby lokali w Zasobie mieszkaniowym Gminy Miasto Włocławek m. in. poprzez budowę nowych budynków, w tym z pulą mieszkań na parterze bez barier architektonicznych, dla osób niepełnosprawnych. Ponadto będą kontynuowane działania zmierzające do zahamowania degradacji substancji mieszkaniowej Zasobu, przy czym priorytetowo traktowane będą remonty i modernizacje w budynkach objętych Programem rewitalizacji. Poprawa stanu technicznego budynków będzie obejmowała m.in. prowadzenie termomodernizacji obiektów będących własnością Gminy w 100% (min. 1 budynek rocznie), przy założeniu podłączenia ich do sieci miejskiej c.o. (min. 2 budynki rocznie). Ponadto przewiduje się szereg innych działań mających na celu poprawę jakości infrastruktury mieszkalnej, tj. likwidację pokryć dachowych z azbestem, indywidualne opomiarowanie i rozliczanie za zużyte media wszystkich lokali Zasobu, wyposażenie wszystkich budynków Zasobu w pomieszczenia z urządzeniami wod.-kan. Zakłada się także realizację decyzji o rozbiórce, minimum dwóch budynków rocznie, z priorytetem dla budynków objętych Programem rewitalizacji. W celu poprawy wykorzystania i racjonalizacji gospodarowania mieszkaniowym zasobem gminy przewidziano spowodowanie zmian w zapisach prawa miejscowego, umożliwiających dokonywanie zamian oraz ich ułatwienie (np. powołanie Biura Zamian Mieszkań) oraz rozwój współpracy ze strukturami zewnętrznymi umożliwiającymi odpracowanie zadłużenia lokatorów. W zakresie regulowania stanów prawnych nieruchomości priorytetowo ujęto tereny objęte Programem rewitalizacji.

Gminny Program Rewitalizacji Miasta Włocławek wykazuje zgodność z *Wieloletnim programem gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Miasto Włocławek* odnośnie zamierzeń związanych z budową nowych mieszkań ale także w zakresie podnoszenia jakości substancji mieszkaniowej w obszarze rewitalizacji oraz działań mających na celu oddłużanie i lepsze gospodarowanie lokalami znajdującymi się w zasobie Gminy, w tym usługowymi, występującymi w parterach budynków mieszkalnych przewidzianych do remontu.

W związku z planowaną w GPR realizacją inwestycji celu publicznego pn. „Społeczne budownictwo czynszowe”, konieczne będzie wprowadzenie zmian w przedmiotowym programie, które zostały opisane w Rozdziale 11.3 niniejszego dokumentu. Planowana realizacja budownictwa czynszowego została poprzedzona wewnętrznymi analizami przeprowadzonymi w 2017 roku przez pracowników Urzędu Miasta Włocławek, skupiającymi się na strukturze własności, liczbie lokali w kwartale, liczbie osób zameldowanych oraz liczbie gospodarstw domowych. Wynikiem analizy było wskazanie kwartału Brzeska, Cyganka, 3 Maja i Żabia jako przestrzeni, która charakteryzuje się dostępnością niezabudowanych nieruchomości z możliwością ich zagospodarowania oraz liczbą mieszkańców umożliwiającą dokonanie przeprowadzek w ramach obszaru rewitalizacji lub jego najbliższego sąsiedztwa, w celu przeprowadzenia remontów nieruchomości.

Rysunek 28. Spójność GPR-u z Wieloletnim programem gospodarowania mieszkaniowym zasobem GMW

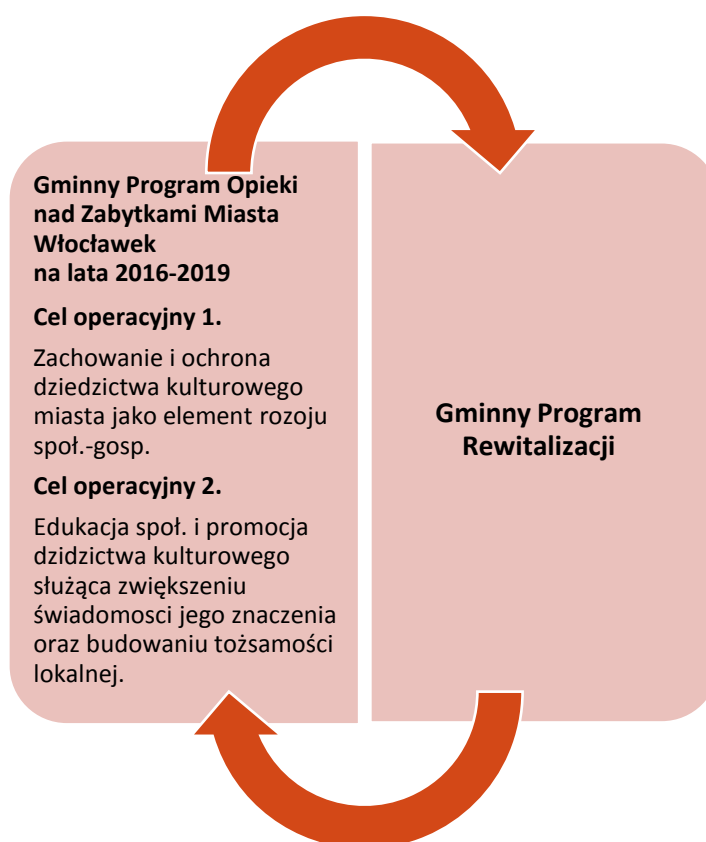

Źródło: opracowanie własne, Urząd Miasta Włocławek

Gminny Program Opieki nad Zabytkami Miasta Włocławek na lata 2016-2019

Celem strategicznym Programu jest odnowa zabytkowych zasobów tkanki miasta w oparciu o skoordynowane działania rewitalizacyjne, konserwatorskie i inwestycyjne służące budowaniu tożsamości mieszkańców i rozwojowi społeczno-gospodarczemu miasta Włocławek. Cel ten ma zostać osiągnięty poprzez realizację dwóch celów operacyjnych, tj. „Zachowanie i ochrona dziedzictwa kulturowego miasta jako element rozwoju społeczno-gospodarczego” oraz „Edukacja społeczna i promocja dziedzictwa kulturowego służąca zwiększeniu świadomości jego znaczenia oraz budowaniu tożsamości lokalnej”. W ramach ww. celów operacyjnych planuje się szereg zadań zbieżnych z planowanymi działaniami w Gminnym Programie Rewitalizacji. W zakresie pierwszego z nich przewidziano m.in.: regulowanie stanów prawnych obiektów zabytkowych, opracowywanie nowych i weryfikację obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego w szczególności dla obszaru o dużym nasyceniu obiektami zabytkowymi, poprawę stanu substancji zabytkowej będącej własnością Gminy, rewaloryzację przestrzeni publicznych w obrębie najcenniejszych obszarów miasta, kontynuowanie działań mających na celu likwidację niskich emisji w rejonie Starego Miasta, wypracowanie narzędzi wspierających remonty części wspólnych nieruchomości zabytkowych z udziałem Gminy, włączanie mieszkańców w działania na rzecz ochrony i opieki nad dziedzictwem kulturowym. Zadania zaplanowane w ramach realizacji drugiego z celów objęły m.in.: poprawę estetycznego wizerunku przestrzeni publicznych głównie w dzielnicy Starego Miasta, współorganizowanie wydarzeń związanych z obchodami rocznic historycznych i wydarzeń szczególnie istotnych dla dziejów miasta czy wprowadzenie zintegrowanego systemu informacji wizualnej, obejmującej zasoby i wartości dziedzictwa kulturowego (np. za pomocą tablic informacyjnych).

Rysunek 29. Spójność GPR-u z Gminnym Programem Opieki nad Zabytkami Miasta Włocławek na lata 2016-2019.

Źródło: opracowanie własne, Urząd Miasta Włocławek

Ponadto, corocznie opracowywany jest **Program współpracy Gminy Miasto Włocławek z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami, o których mowa w art. 3 ust 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie**. Zapisy Programu na 2018 r. przyjętego Uchwałą Nr XXXIV/133/2017 Rady Miasta Włocławek z dnia 24 października 2017r. znajdują odzwierciedlenie w Gminnym Programie Rewitalizacji Włocławek, szczególnie w kontekście kształtowania lokalnego społeczeństwa obywatelskiego i wspomagania rozwoju społeczności lokalnych, a także prowadzenia nowatorskich i efektywnych działań na rzecz Miasta oraz tworzenia systemowych rozwiązań dla ważnych problemów społecznych.

Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Miasta Włocławek na lata 2017 – 2032

Podstawowym celem Programu jest usunięcie do 2032 r. azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Włocławek, a przez to wyeliminowanie szkodliwego wpływu i niebezpiecznych dla zdrowia skutków działania azbestu. Zostanie to osiągnięte m.in. poprzez pomoc edukacyjną i finansową na realizację prac związanych z sukcesywnym usuwaniem ww. wyrobów. Wskazany w Programie kierunek działań jest zbieżny z zapisami GPR w zakresie poprawy jakości powietrza w Śródmieściu poprzez ograniczanie zanieczyszczeń.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Włocławka

Aktualnie obowiązującym dokumentem jest Studium uchwalone w 2007 roku, które, jako dokument planistyczny, określa politykę przestrzenną miasta i poprzedza wykonanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Od marca 2014 roku trwają prace nad zmianą obowiązującego studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Włocławek, co zostało szczegółowo opisane w Rozdziale 11.3. niniejszego dokumentu.

Projektowane studium, opracowywane równolegle z Gminnym Programem Rewitalizacji, będzie z nim skorelowane i w pełni zgodne.

Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego miasta Włocławek dla obszaru położonego we Włocławku pomiędzy: brzegiem rzeki Wisły na odcinku od ujścia rz. Zgłowiączki do zachodniej granicy nieruchomości nr 1/26 KM 48, wzdłuż tej granicy i w kierunku zachodnim wzdłuż granicy działki nr 3/6 i 3/1 KM 48, ulicy Ogniowej, Chmielnej, Wroniej, Okrzei do wysokości ulicy Kościuszki, granicy obszarów kolejowych, ulicy Szpitalnej, Okrzei i zachodniej granicy Parku im. H. Sienkiewicza, ulicy Wyszyńskiego oraz zachodnim brzegiem rz. Zgłowiączki z wyłączeniem terenów objętych miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego uchwalonymi po 1 stycznia 1995r.

Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego, przyjęty w 2011 roku, został wskazany do zmiany w 2016 r. w zakresie dotyczącym wymagań wynikających z ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (Uchwała NR XXI/74/2016 Rady Miasta Włocławek z dnia 23 czerwca 2016r.). GPR wykazuje spójność z zapisami Planu: Rozdział II. Ustalenia ogólne dotyczące przeznaczenia i zasad zagospodarowania obszaru, §8 Ustalenia dotyczące zasad ochrony i kształtowania ładu przestrzennego, w tym z zakresu zasad ochrony środowiska przyrodniczego, ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków, zasad kształtowania przestrzeni publicznych, warunków zagospodarowania terenów, zasad kształtowania zabudowy, kształtowania systemu komunikacji, modernizacji, rozbudowy i budowy infrastruktury technicznej. GPR wykazuje również spójność z zapisami szczegółowymi Planu w ww. zakresie dla Strefy III (Strefa centralnej części Śródmieścia zawierająca tereny położone wzdłuż ciągu usługowego: Plac Wolności– ul.3-go Maja, Stary Rynek i ograniczona ulicami: Wojska Polskiego, Kilińskiego, Kościuszki, Pułaskiego, Reja, Królewiecka, Łęgska, Tumska i Plac Kopernika), §34, §35, §36). Równocześnie, ze względu na planowaną realizację społecznego

budownictwa czynszowego pomiędzy ulicami Brzeską, Cyganka, 3 Maja i Żabią, miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego musi zostać zmieniony w tym zakresie na Miejscowy Plan Rewitalizacji i precyzyjnie wskazywać lokalizację inwestycji ww. celu publicznego oraz szczegółowe ustalenie, w tym zasady i ograniczenia dotyczące realizacji i adaptacji zabudowy na wskazanym obszarze.

14. Obszary spójności wewnętrznej GPR

Zaprezentowane w tabeli dane wskazują, iż GPR Włocławka charakteryzuje spójność wewnętrzną, wymagana zapisami Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020.

Tabela 20. Obszary spójności wewnętrznej GPR

Sfera	Problemy wynikające z diagnozy ogólnej miasta w GPR	Problemy wynikające z diagnozy szczegółowej obszaru rewitalizacji w GPR	Cele, kierunki działań i realizujące je projekty w GPR	Spójność GPR z celami pozostałych polityk miejskich	Obszary monitorowania GPR
Sfera społeczna	Depopulacja, starość demograficzna, migracje, bezrobocie, uzależnienie od pomocy społecznej, przestępczość	Starość demograficzna, niski poziom wykształcenia osób w wieku produkcyjnym, wykluczenie seniorów, migracje młodych mieszkańców OR, niski potencjał finansowy lokalnych NGO, brak liderów społecznych, niski poziom aktywności społecznej mieszkańców, niski poziom bezpieczeństwa, niski poziom edukacji, wysokie bezrobocie, uzależnienie od pomocy społecznej, zaległości czynszowe	<p>Cel strategiczny 1. Przywrócić mieszkańcom poczucie sprawczości</p> <p>Cele operacyjne:</p> <p>1.1 Aktywizować lokalną społeczność – 10 projektów</p> <p>1.2. Rozwijać istniejące więzi społeczne, budować otwartość i szerszą sieć relacji: kultura, sport, edukacja – 14 projektów</p> <p>1.3. Zmienić wizerunek Śródmieścia – 11 projektów</p>	<p>Strategia rozwoju miasta Włocławek 2020 +</p> <p>Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla miasta Włocławek na lata 2016-2020</p> <p>Program współpracy Gminy Miasto Włocławek z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie</p> <p>Strategia rozwoju Obszaru Strategicznej Interwencji Włocławka i obszaru powiązanego z nim funkcjonalnie</p> <p>Lokalna Strategia Rozwoju</p>	<p>Poziom ubóstwa - osoby w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem;</p> <p>Bezrobocie - udział osób bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym;</p> <p>Niski poziom bezpieczeństwa - liczba założonych Niebieskich Kart w ludności ogółem;</p> <p>Niski poziom edukacji - odsetek dzieci, które nie otrzymały promocji do następnej klasy;</p> <p>Wynik średni sprawdzianu ósmoklasistów (pomiar od 2019r.);</p>

					<p>Liczba interwencji Straży Miejskiej;</p> <p>Aktywność obywatelska - liczba złożonych wniosków do budżetu obywatelskiego</p>
Sfera gospodarcza	<p>Wysoki poziom przedsiębiorczości, niskie płace w przemyśle, potencjał do rozwoju funkcji turystycznej</p>	<p>Monostruktura działalności gospodarczej na terenie OR (sklepy spożywcze, banki, apteki, sklepy z używaną odzieżą, lombardy); duża rotacja najemców w lokalach użytkowych</p>	<p>Cel strategiczny 2. Pobudzić i wesprzeć przedsiębiorczość lokalną</p> <p>Cele operacyjne:</p> <p>2.1. Ułatwiać działalność przedsiębiorcom ze Śródmieścia – 9 projektów</p> <p>2.2. Kształtować postawę przedsiębiorczą – 3 projekty</p>	<p>Strategia rozwoju miasta Włocławek 2020 +</p> <p>Strategia rozwoju Obszaru Strategicznej Interwencji Włocławka i obszaru powiązanego z nim funkcjonalnie</p> <p>Lokalna Strategia Rozwoju</p>	<p>Poziom przedsiębiorczości - liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym</p>
Sfera środowiskowa	<p>Problemy z niską emisją, potencjał obszarów chronionych</p>	<p>Niska emisja, brak terenów zielonych</p>	<p>Cel strategiczny 3. Ukształtować w centrum Włocławka przyjazną przestrzeń</p> <p>Cele operacyjne:</p> <p>3.1. Kształtować przestrzeń inkluzywną, bezpieczną i dostosowaną do potrzeb różnych grup</p>	<p>Strategia rozwoju miasta Włocławek 2020 +</p> <p>Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Miasto Włocławek (PGN)</p> <p>Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Włocławka</p>	<p>Poziom zanieczyszczenia powietrza</p>

<p>Sfera przestrzenno-funkcjonalna</p>	<p>Nierównomierny rozwój miasta podzielonego na część lewo- i prawobrzeżną, dziedzictwo kulturowe w historycznych dzielnicach miasta, niedostateczny rozwój sieci c.o.</p>	<p>Niski dostęp do sieci c.o., układ przestrzenny OR wpisany do rejestru zabytków, ochrona kierunków zagospodarowania przestrzennego OR w mpzp,</p>	<p>użytkowników – 9 projektów</p> <p>3.2. Podnosić jakość powietrza przez właściwe planowanie zieleni i ograniczanie zanieczyszczeń – 3 projekty</p>	<p>Miejskowy plan zagospodarowania przestrzennego miasta Włocławek</p> <p>Strategia rozwoju Obszaru Strategicznej Interwencji Włocławka i obszaru powiązanego z nim funkcjonalnie</p> <p>Polityka mobilności dla Miasta Włocławek do roku 2030</p> <p>Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Miasta Włocławek na lata 2017 – 2032</p>	<p>Liczba nowych przyłączy do miejskiej sieci ciepłowniczej</p> <p>Powierzchnia terenów publicznych obszaru rewitalizacji objętych interwencją przestrzenną w ha</p>
<p>Sfera techniczna</p>	<p>Zły stan techniczny zabudowy mieszkaniowej na terenie śródmieścia, duży odsetek nieuregulowanych stanów prawnych nieruchomości</p>	<p>Zły stan techniczny zabudowy mieszkaniowej na terenie śródmieścia, duży odsetek pustostanów, zły stan infrastruktury technicznej</p>	<p>Cel strategiczny 4. Stworzyć godziwy standard techniczny</p> <p>Cele operacyjne:</p> <p>4.1. Poprawić stan techniczny przestrzeni zamieszkania – 21 projektów</p>	<p>Strategia rozwoju miasta Włocławek 2020 +</p> <p>Wieloletni program gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Miasto Włocławek na lata 2017-2021</p> <p>Gminny Program Opieki nad Zabytkami Miasta</p>	<p>Stan techniczny zabudowy - liczba budynków wyłączonych z użytkowania na ha</p> <p>Liczba budynków poddanych przebudowie/remontowi na obszarze SSR</p>

			4.2. Poprawić stan techniczny infrastruktury publicznej – 3 projekty	<p>Włocławek na lata 2016-2019</p> <p>Strategia rozwoju Obszaru Strategicznej Interwencji Włocławka i obszaru powiązanego z nim funkcjonalnie</p> <p>Polityka mobilności dla Miasta Włocławek do roku 2030</p>	
--	--	--	--	--	--

Źródło: Katarzyna Spadło, Krajowy Instytut Polityki Przestrzennej i Mieszkalnictwa

15. Załączniki

Załącznik nr 1. Główne projekty/przedsięwzięcia rewitalizacyjne w obszarze rewitalizacji Włocławka

Załącznik nr 2. Uzupełniające przedsięwzięcia rewitalizacyjne w obszarze rewitalizacji Włocławka

Załącznik nr 3. Podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji

Załącznik nr 4. Wzór karty do monitorowania realizacji przedsięwzięć i projektów objętych Gminnym Programem Rewitalizacji Miasta Włocławek na lata 2018-2028

16. Spis rysunków

Rysunek 1. Jednostki strukturalne Włocławka	9
Rysunek 2. Granice obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji	15
Rysunek 3. Rozmieszczenie przestrzenne liczby mieszkańców w obszarze rewitalizacji Włocławka (osoby)	17
Rysunek 4. Liczba mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym (osoby).	19
Rysunek 5. Liczba mieszkańców w wieku produkcyjnym (osoby)	19
Rysunek 6. Liczba mieszkańców w wieku poprodukcyjnym (osoby).	19
Rysunek 7. Udział osób bezrobotnych wśród osób w wieku produkcyjnym (%)	26
Rysunek 8. Udział osób długotrwale bezrobotnych wśród osób w wieku produkcyjnym (%)	27
Rysunek 9. Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających z pomocy społecznej w ludności ogółem (%)	31
Rysunek 10. Rozmieszczenie przestrzenne liczby dzieci dożywianych (osoby)	33
Rysunek 11. Rozmieszczenie przestrzenne wysokości zadłużeń komunalnych (zł)	34
Rysunek 12. Wizualizacja stanu technicznego budynków	36
Rysunek 14. Miejska sieć ciepłownicza w Śródmieściu	39
Rysunek 15. Granica obszaru wpisanego do rejestru zabytków pod nr A/1560	41
Rysunek 16. Przestrzenie publiczne w obszarze rewitalizacji	42
Rysunek 17. Koncentracja lokali usługowych w obszarze rewitalizacji	47
Rysunek 18. Zieleń w obszarze rewitalizacji	51
Rysunek 19. Schemat zarządzania realizacją Gminnego Programu Rewitalizacji dla miasta Włocławek.	110
Rysunek 20. Ramowy harmonogram realizacji GPR.	112
Rysunek 21. Schemat systemu monitoringu	127
Rysunek 22. Granice obszaru Miejscowego Planu Rewitalizacji	131
Rysunek 23. Spójność GPR-u ze Strategią Rozwoju Miasta Włocławek 2020+	135
Rysunek 24. Spójność GPR-u ze Strategią rozwoju OSI Włocławka i obszaru powiązanego z nim funkcjonalnie	136
Rysunek 25. Spójność GPR-u ze Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych dla miasta Włocławek na lata 2016-2020	137
Rysunek 26. Spójność GPR-u z Planem Gospodarki Niskoemisyjnej dla GMW.	138
Rysunek 27. Spójność GPR-u z Polityką mobilności dla Miasta Włocławek do roku 2030	139
Rysunek 28. Spójność GPR-u z Lokalną Strategią Rozwoju.	140
Rysunek 29. Spójność GPR-u z Wieloletnim programem gospodarowania mieszkaniowym zasobem GMW	142
Rysunek 30. Spójność GPR-u z Gminnym Programem Opieki nad Zabytkami Miasta Włocławek na lata 2016-2019.	143

17. Spis tabel

Tabela 1. Wykaz ulic znajdujących się w obszarze rewitalizacji	16
Tabela 2. Udział % kobiet i mężczyzn w poszczególnych kategoriach wiekowych (% , stan na 30.06.2016).	18
Tabela 3. Wskaźniki określające zjawisko przestępczości – obszar rewitalizacji na tle miasta Włocławek	23
Tabela 4. Uczniowie szkół podstawowych w latach 2014-2017	24
Tabela 5. Wskaźniki zjawiska bezrobocia	26
Tabela 6. Udział bezrobotnych mieszkańców obszaru rewitalizacji w podziale na poziom wykształcenia (% , stan na 31.12.2016).	28
Tabela 7. Zestawienie ofert pracy na dzień 5.05.2017r. na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy we Włocławku	28
Tabela 8. Problemy w rodzinie powodujące konieczność zapewnienia pomocy społecznej w obszarze rewitalizacji (09.2016)	32
Tabela 9. Zestawienie ulic z najwyższym zadłużeniem budynków obszaru rewitalizacji	34
Tabela 10. Liczba podmiotów gospodarczych na 100 osób.	46
Tabela 11. Liczba opuszczonych lokali i „przedsiębiorstw biedy” w obszarze rewitalizacji (badania własne, 2016)	48
Tabela 12. Zestawienie potencjałów obszaru rewitalizacji	52
Tabela 13. Cele, kierunki i przedsięwzięcia rewitalizacyjne.	75
Tabela 14. Szacunkowe ramy finansowe podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych.	82
Tabela 15. Charakterystyka metodologii zapewnienia komplementarności między poszczególnymi projektami oraz działaniami innych podmiotów na obszarze rewitalizacji	100
Tabela 16. Oddziaływanie przedsięwzięć rewitalizacyjnych.	104
Tabela 17. Ramowy harmonogram realizacji GPR	113
Tabela 18. Zestawienie wskaźników monitorowania GPR	124
Tabela 19. Wykaz dokumentów strategicznych i planistycznych powiązanych z Gminnym Programem Rewitalizacji miasta Włocławek	133
Tabela 20. Obszary spójności wewnętrznej GPR	146

18. Spis wykresów

Wykres 1. Liczba mieszkańców obszaru rewitalizacji w podziale na wiek i płeć (osoby, stan na 30.06.2016).....	18
Wykres 2.. Rodzaje zieleni występującej w obszarze rewitalizacji	43
Wykres 3.. Elementy zagospodarowania w obszarze rewitalizacji	43

19. Spis fotografii

Fotografia 1. Budynki w obszarze rewitalizacji – przykłady, ul. 3 Maja.....	38
Fotografia 2. Przestrzeń publiczna w obszarze rewitalizacji we Włocławku.....	44
Fotografia 3. Włączenie społeczne na etapie programowania GPR	62
Fotografia 4. Funkcjonowanie kawiarni obywatelskiej Śródmieście Cafe.....	64